

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

Disquisitio XVI. Quid de Regalia, ejúsque extensione videatur sentiendum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

ricos, aut spirituales causas Curiarum secularium cognitioni non subijci; sed etiam ijs porius effici, ut spiritualia fecerantur à temporalibus, & illa Ecclesiasticis, ista secularibus iudicanda tribuantur, Curijs Regijs id tantum exquirentibus, an de facto iurisdicção Regia, ius patronatus Laici, & his similia lesa sint, & quæstiones omnes de rebus spiritualibus ad Ecclesiasticos Officiales liberè iudicandas remittentibus. Minus esset infestum Ecclesiæ vulnus, si limitibus illis verè circumscriberetur Regiorum iudicium examen. Sed præterquam, quod non magis, imò minus ad laicos, quam ad Ecclesiasticos pertinet, spiritualia à temporalibus, à sacris profana discernere. Testis est ipse Fevretus, quam latè perrupti sint aggeres, quos hic commemorat.

Adverte autem, quomodo hic Scriptor excurrat. Nam §. superiori dixerat, Curias seculares non se immiscere iudicijs Ecclesiasticis, nisi ubi usurpata fuisset iurisdicção Regia, hic ius patronatus ad laicos pertinens etiam in exemplum adducit materiæ appellationum ab abusu, quasi ius patronatus sit aliquid profanum, ut & ipse loquitur, ad spiritualia nullatenus pertinens, de quo non possit Ecclesiæ sine injuria iudicium secularium sententiam ferre. Hic tamen non subsistit, ut in toto ejus tractatù decursu videre est.

Paraphrasi 4. negat, confundi iurisdictiones, aut Ecclesiasticam à Regia ullo modo imminui, quia appellationes ab abusu inducæ sunt, inquit, ut sua cuique iurisdicção salva esset. Si is fuit primæ introductionis finis, ex eventu patet, eas contrarium fortitè esse effectum; ut sæpe diximus.

DISQUISITIO XVI.

Quid de Regalia, ejusque extensione videatur sentiendum?

Quæ ab alijs Authoribus tantà vi & energia sunt exposita, ut nequidquam videatur ulterius desiderari posse, in ijs præcipue, quæ non tam Juris, quam Facti sunt, manum nostram ijs apponere supervacaneum, & tamen in quantum præsentis nostri instituto conducunt, ea penitus præterire; inconsultum arbitramur. In hoc genere est Regalia, quam Author Regalis Sacerdotij tum in hoc opere, tum suâ de Gallia vindicata dissertatione 1. nec non Author Responsionis ad dissertationem Patris Natalis Alexandri tam disertè exposuit, ac examinavit, ut vix occurrat, quod superaddi possit. Quare in hoc unice enitemur, ut Lectorem excitemus ad tantorum virorum labores enucleatius expendendos. Nos verò discutiendas hic suscipimus difficultates sequentes: 1. In quo statu fuerit Regalia, & quibus fundamentis nixa sub prima & secunda Regum Francorum Dyna-

stia? 2. Quis Regaliæ fuerit status sub tertiæ Dynastiæ Regibus Christianissimis ante, vel etiam post Concilium Lugdunense? 3. In quem statum reposita sit Regalia per Concilium Lugdunense? Quibus corollarij loco subnectetur; Cujus auctoritatis sit, super Regalia extensione ferre iudicium?

§. I.

In quo statu fuerit Regalia, & quibus nixa sit fundamentis sub prima & secunda Regum Francorum Dynastia.

Regalia, juxta modernum Galliæ morem accepta, definiri potest: Ius Regium fructibus redditibus Ecclesiæ vacantibus, & conferendi beneficia curam animarum non habentia, quæ ab Episcopo conferri solent, donec novus Episcopus iuramentum fidelitatis Regi præstiterit, investituræque bonorum Ecclesiasticorum ab ejus Majestate acceperit, ac Regias litteras Sacramenti sui testes in Rationum Principialium Commentariis referri, siue in Camera Computatorum Regesto conferri curaverit, & mandatum ab ipsa impetaverit, quo manum Regiam temporalibus bonis injectam auferri jubeat. Hæc descriptio explicatur ac examinatur ab Authore Responsionis ad dissert. Natalis Alexandri De jure Regaliæ art. 1. §. 1. Vnde Author Galliæ vindicata dissert. 1. §. 1. n. 2. ait: ius Regaliæ latè sumptè consistit ex quatuor juribus, scilicet eligendi, investiendi, beneficia vacantia conferendi, percipiendique fructus ac proventus temporales. Cujusmodi proinde Regaliæ ius in Francia præstenditur subsistere ex duplici fundamento, nempe Custodiæ, ac Feudi.

FUNDAMENTVM I.

Regalia subsistens ex titulo Custodiæ Ecclesiarum.

Ad hoc intentum probandum, inducitur Arnulphus Ruzzus in tract. de jure Regaliorum 1. p. præfat. n. 5. ita disserens: Legimus in Veteri Testamento, quod Rex Israel electus à Domino, & munus, deficiente Sacerdote, plerumque sumebatur ministerio Pontificis etiam ad præficiendos Ministros; ut scriptum est de Davide 1. Paralip. cap. 24. ubi David Rex quatuor Ministros præposuit. Idem de Salomone 3. Regum, cap. 1. Et de Iuda Machabæo in lib. Machab. Et est textus Isidori in Cap. Cleros. 21. dist. Unde, si hoc fiebat in Lege Antiqua, à fortiori licet in Lege Græciæ, in qua Reges Francorum Christianissimi Ecclesias Cathedrales tot annuis proventus locupletarunt, & ornamentis decorarunt. Et propterea appellantur Protectores & Defensores Ecclesiarum Cathedralium, ut egregiè dicit Archidiaconus in Cap. Lellis. 63. dist. quod Reges sunt Patroni Ecclesiarum Cathedralium. Sequitur Baldus in Cap. Quando. De iudicijs.

Quia porro in traditione rei suæ quilibet potest

M m m

4.

potest apponere pactum, quod vult, etiam in spiritualibus. Text. & Gloss. in Cap. Eleutherius. 18. q. 2. & ibi colligit Abbas in Cap. Quanto. Extra. De censibus. Fortiusque dicit Dominicus in Cap. Cum ex eo. in ult. notab. De elect. in 6. quod Rex fundans Ecclesiam, potest in creatione apponere onus, quod occurrente vacatione, non spectet collatio, nisi ad posteros Gentis & familie sue.

5. Pro cuius confirmatione facit etiam Glossa in dict. Cap. Generali. verb. Fundatione. De elect. in 6. dicens; quod Patronus tempore foundationis potest disponere, ut fructus Ecclesie, quando contigerit, illam vacare, sibi spectent. Et istud tenet Innocentius in Cap. Quoniam. Ne Prelati vices suas. Sed collationes sunt in fructu. Glossa in Cap. Cum olim. De major. & obed. Et sic potest Rex, qui est fundator Ecclesiarum Cathedralium Regni sui, apponere illud onus, quod Sede vacante, fructus temporalitatis ad eum spectent, donec provilum fuerit plene de successore. Quam rationem videtur assignare Textus in dicto Cap. Generali. §. Si vero ibi rationis. Et Glossa in dicto §. Item. Quod dicta quinta pars. Verb. Regalis. in titulo. De annatis in pragmat. sanct.

6. Nec vero opus est, ut Reges in erigendo Ecclesiam, vel illam fundando, expresse reservent istud jus conferendi in vim Regalium: quia sufficit, ostendere, quod Rex fuit donator Ecclesie Cathedralis ad consequendum tale jus. Textus in Cap. Significavit. & ibi Cardinalis & Panormitanus Extra. De testibus. Et Glossa notabilis in Cap. Si quis Basilicam. De consecrat. dist. 1. Allegatur etiam Cap. Dilectus. 3. De prebendis. Ubi Rex est fundatus in iure conferendi prebendas, & alia beneficia non habentia curam animarum, ratione dotationis sine alia reservatione. Quod ita expresse, & in individuo intelligit Panormitanus in Cap. Postulasti. col. fin. De iure patronatus. Et ratio est, ut Reges & Principes videntes, jura sibi benignè favere, adducantur ferventiùs, & animosiùs ad dotaciones Ecclesiarum, & adificationes. Ita Felinus Sandæus in eleganti tractatu; Quando littere Apostolicæ noceant Patronis Ecclesiarum. in vers. Corroborari potest.

Responsio.

7. Auctor Responsionis ad Natâlis Alexandri differt. de iure Regalis art. 1. §. 3. & n. 19. hunc in modum respondet, allegando in primis Gelasium 1. tomo de anathematis vinculo ita decernentem: Fuerunt hæc ante adventum Christi, ut quidam figuraliter, adhuc tamen in carnalibus actionibus constituti pariter Reges existerent, & pariter sacerdotes, sed cum ad verum ventum est Regem, eundemque Pontificem, ultra nec Imperator Pontificis sibi nomen imposuit, nec Pontifex Regale fastigium vindicavit.

8. De Salomone 3. Reg. 8. ver. 64. dicitur, quod in die illa sanctificaverit Rex medium atrij,

quod erat ante domum Domini: fecit quoque holocaustum ibi, & sacrificium, & adipe pacis. Num vero hinc concludere fas est, posse Regem in Nova etiam Lege offerre sacrificium, seu consecrare Ecclesiam? Si reponatur. Salomonem non per se, sed per Sacerdotes illa præstitisse, & obtulisse sacrificia; num propterea, inferre licebit, ut quemadmodum præallegati Reges ac Duces Antiqui Fœderis locis supra citatis leguntur præfuisse Ministros Ecclesie, mediantibus quibus sacrificia peragerent, sic par in Nova Fœdere sit Regibus Christianis potestas in præficiendis Ecclesie Ministris? At ne in Antiqua quidem Lege Reges solâ autoritate suâ id præstabant, sed conurrebat cum ipsis Ordo Leviticus; uti ex præcitato Regum 24. cap. v. 6. constat, ubi sic habetur: Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba coram Rege & Principibus, & Sacerdotibus, & Ahimelec filio Abiathar, Principibus quoque familiarum Sacerdotalium, & Leviticarum &c.

Nec porro ratio illa, quod Francorum Reges Ecclesie cathedrales annuis proventibus locupletarint, & ornamentis decorarint, indeque Ecclesie Protectorem ac Defensorem titulum consecuti fuerint, juvat ad pretendendam in omnes Regni Francie Ecclesie Regalem, quandoquidem certum sit, ploratamque dotem in decimis & oblationibus, aliisque juribus à Regibus non acceptis esse positam, easque ab alijs, quam à supremis Principibus esse fundatas & ornatas.

Quod vero ex Archidiaconi & Baldi thoriaibus producebatur argumentum, in eo detorqueatur. Auctorum istorum verba ad sensum æquivocum, quam æquivocationem detegit celebris Canonista Gallicanus Rebuffus in concord. tit. De Regia ad Prelaturas nominatione, §. 1. verbo Cathedralibus hæc disserens verba; Reges in Cathedralibus Ecclesijs sunt Patroni, Archidiacono vel in Cap. Lectis. 63. dist. 1. Baldo in prima Decret. Rex pacificus. 2. n. 12. & in Cap. Quanto. in fine. De judicijs. Quod est verum quoad protectionem Ecclesiarum, & retentionem ipsarum. Cap. Principes. & Cap. Rei. 23. q. 1. Sed non ut habeant potestatem eligendi, præsentandi, & nominandi Episcopos & Archiepiscopos in illis Cap. Nobis. De iure patronatus. Cardinalis in Cap. Imperium. n. dist. Vnde dicit Panormitanus in Cap. Venerabilem. col. pen. n. 20. De elect. quod Imperator est Advocatus & Defensor Ecclesie, non Patronus. Sequitur Roch. Curtius in tract. De iure patron. Verbo in Ecclesia. q. 1. &c. Vide Meletet in tract. De elect. fol. 19. Boer. in decis. Burc. q. 32. alia per nos. & 46. nisi eidem expresse concederetur à Papa nominandi facultas, ut hic; alijs superflua esset hæc concessio, & omnes Principes haberent hanc nominandi potestatem, quod non est verum, nisi expresse concessa fuerit, ut hic patet.

Reliqua ex parte adversa n. 4. illa testimonia probant quidem, potuisse Reges Christianissimos in Ecclesiarum fundationibus

bus, cum Ecclesiæ consensu, conditiones honestas, quascunque vellent, apponere: easque conditiones esse implendas: sed probandum restat: tum quod Rex fuerit *donator* cuiusque Ecclesiæ Cathedralis ad consequendum tale jus: tum quod usufructum omnium Bonorum, & decimas, & oblationes, & collationes beneficiorum pleno jure sibi, dum vacaret Sedes, reservaverit: quorum alterum quoad plerasque Ecclesias falsum est, alterum quoad omnes: Docere debent Principes temporales, inquit Probus q. 4. §. n. 6. se fore Ecclesiarum Cathedralium, & aliarum fundatores, & constructores, quia si non appareat, nihil est: non enim sunt fundati in presumptione iuris. Neque enim sola fundatio ad jus Regaliæ, nisi facta sit expressa ejus reservatio, sufficit; uti videtur etiam innuere Durandus in Cap. Generali. verbo *Fundatione*. Quinimod sufficeret fortan hodie probare, aliquem esse fundatorem Ecclesiæ, ut ei ius patronatus vindicaretur: at jus Regaliæ, cum sit admodum extraordinarium, ex solo fundationis titulo, abique speciali reservatione non probaretur, quia Rozæo sub init. suæ præfat. in tract. De Regaliis. jus Regaliorum est species excellentior, quam ius patronatus: eo quod percipit Rex Sede Episcopali vacante id, quod perciperet Episcopus Sede repleta &c.

FUNDAMENTVM II.

Regalia subsistens ex titulo Fevdi.

Rozæo 2. par. præfat. n. 1. hanc in rem ita differt. Illud illustre jus Regaliorum reperio competere Regibus Francorum ratione feudi vacantis: quia mortuo Episcopo, ex quo feudum revertitur ad Principem, ratione homagij, & juramenti fidelitatis, quæ præstantur à succedente in dignitatem, ex consequenti omnia beneficia, quæ ex feudo dependent, & erecta fuerunt, redeunt ad Regem. Pro ista opinione facit egregia decisio Cardinalis Florentini in consil. 122. incipiente. *Quidam habens feudum*; ubi absolute censet, quod, si de feudo daretur beneficium, tunc ius patronatus quæretur feudo, & non personæ. Igitur in quem transit feudum, transeunt & collationes beneficiorum. Hanc sententiam lecutus est Felinus Sandæus in Cap. Cum venerabilis in 12. colum. Extra. De exceptionibus. Hoc deducit latè Cardinalis in prælegato loco. Unde dicendum est, in consequentiam feudi vacantis, quod transit in Regem, jus conferendi beneficia data de suo patrimonio & feudo, Sede vacante, sicut transit feudum, cui illud jus adhærere videtur. Argum. Legis In rem. §. Si quis rei suæ. ff. De rei vindicatione.

Secundò facit, quia ex quo Rex est fundatus in jure dictorum Regaliorum in certa parte, videlicet in perceptione temporalitatis Sede vacante, reputatur fundatus in universo quoad collationes beneficiorum, quæ sunt in fructu, & connumerantur inter majores fructus Prælatuæ. Glossa in Cap. Cum olim. De

majori. & obed. Ita formaliter Ioannes Andreas in regula. Quod alicui. De regulis iuris. in 6. ubi dicit, sufficere, quod is sit fundatus in certa specie iuris, ad fundandum jus suum in universo, suffragaturque Abbas in Cap. 1. Extrav. De religiosis domibus. Ad stipulatur etiam Probus in Opere de jure Regaliorum q. 1. Secunda, inquit, Regaliæ species dicitur illa, quæ provenit ratione castrorum, terrarum, & domorum à Rege manantium, Ecclesiisque Cathedralibus & Metropolitans spectantiam, & tunc Sede vacante, Rex ratione hujus Regaliæ facit fructus suos ex temporalitate provenientes, quodque novus Episcopus Regi homagium fecerit: quod tenetur facere ipse Episcopus, nisi aliàs ei per Regem illud fuerit remissum. Quod quidem homagium sit, seu præstatur pro sola temporalitate.

Responsio.

Author Responsionis ad disert. Natalis Alexandri De jure Regaliæ cit. art. 1. §. 4. à n. 4. hunc in modum respondet. Esto, ius patronatus beneficiorum ex bonis feudalibus fundatorum ad Dominos feudi pertinere: atamen in Ecclesijs puerique Franciæ deficit illi titulus. Et quia Episcopus ex propria dignitate & officio est Ordinarius beneficiorum suæ Diocesis collator, non potest Regi Christianissimo ratione ius patronatus tribui, nisi collatio (eique non pleno jure, sed quæ ius patronatus convenit) beneficiorum ex Regio dominio delatorum, non autem eorum, quorum redditus constant ex decimis, oblationibus, aut alijs, quæ spiritualia nonnunquam appellantur, vel etiam ex fructibus Bonorum ab alijs, quam à Regibus erogatorum.

Nec verò, ex quo Rex est fundatus in certa parte Regaliæ, reputatur fundatus in universo, uti convincunt Regum Christianissimorum diplomata, & Senatus Parisiensis arresta, quæ Regaliam in aliquibus Ecclesijs, quoad usufructum duntaxat citra collationem beneficiorum, in aliquibus quoad certam tantum reddituum partem, locum habere declarant; uti præstat Author art. 4. §. 31. ostendit. Nec juvat Panormitanus ex parte adversa citatus in Cap. 1. De religiosis domibus, ubi cum notasset, Episcopum uno jurisdictionis ordinariæ articulo præscripto, alium præscripsisse censeri, exinde n. 3. & 4. subjungit, Ex dictis Innocentij potest colligi notabilis limitatio ad prædicta. Dicit enim, hunc textum procedere, quando iste locus, de quo erat contentio, erat in Diocesi istius Episcopi, vel saltem non constabat, quod erat in Diocesi alterius, quasi notabiliter sentiat, quod, ubi jus commune fundat intentionem alterius, per exercitium certi articuli probatur possessio universalis jurisdictionis; secus autem, ubi locus pertinet ad alium, quia tunc possessio non extenditur ad articulos non possessos, ut in contrarijs. Hoc tamen li-

M m m 2

mita,

mita, ut notat Innocentius in *Cap. Cum dilectus. De capell. Monach.*

16. Et hæc faciunt ad quæstionem quotidianam. Quidam Laicus longissimo tempore fuit in possessione præsentandi Rectorem in certa Ecclesia, tanquam Patronus, non potest probare se verum Patronum: numquid per exercitium istius juris competens Patrono probatur quasi possessio totius jurispatronatus, ut sic ex præscriptione istius actus intelligatur præscriptum totum Iurpatronatus? Archidiaconus in *Cap. 1. De iurepatronatus lib. 6.* tenet, quod non: unde dicit, difficillimum esse, probare patronatum antiquum, quia per illius actus præsentandi exercitium, solum probatur possessio iuris præsentandi. Sed contrarium & rectius sentit Ioannes Andreas in *Reg. Quod alicui. De regulis iuris. in 6.* Quæ ipsissima nihilominus Andree sententia intelligenda est sub ea cautela, quam ipsemet appositus concludens, quod exercitium unius actus competens Patrono, erat possessio Patronatus, quod est regulare, ubi plures actus ab aliquo iure dependent. *Cap. 1. De Relig. domib.* Ex hoc, ex quo reliqui actus non apparent quasi possessi per alium, nec ius commune circa illud ius fundat intentionem alterius; ut ibi dixi super *Glossa penult.* Quandoquidem igitur regula illa, quod fundatus in uno articulo, sit fundatus in universo, locum non habeat, quando articuli huiusmodi vel non sunt fundati in uno iure, vel fiat præsumptio iuris pro alio, quemadmodum in Iurepatronatus præsumptio iuris stat pro Episcopo; idcirco illa regula extendi haud potest ad Regaliam; prout animadvertit etiam Probus q. 26. n. 2. & 3. ius illud (Regaliæ inquit) tanquam odiosum, non est extendendum, utpote à iure communi exorbitans, iurisdictionemque Episcoporum, quam in beneficijs iure ipso communi habent, enervans &c. Tum præterea, quia ius Regaliæ est extraordinarium à privilegio, consuetudine, aut immemoriali tempore procedens; cum privilegia, consuetudo, & præscriptio extra terminos suos extensionem non patiantur; prout latè probamus in 2. prælud. tract. pension. Et hinc notanter venit animadvertendum in ejusdem Probi ex adverso allegatâ sententiâ, quod ibidem dicat, Regem illos duntaxat fructus ratione Regaliæ facere suos, qui proveniunt ex temporalitate, seu ex feudis à Rege ad Ecclesias collatis, sicuti etiam homagium fit, seu præstatur pro solâ temporalitate à Rege scilicet acceptâ. Nequit ergo Rex ex eo nomine sibi vindicare fructus bonorum non feudalium, nempe decimas, oblationes, ac beneficiorum collationem pleno iure: sed nec potest sibi adscribere fructus bonorum feudalium in ijs provincijs, quæ iure scripto reguntur, in quibus scilicet Dominus feudi vacantis suos non facit.

CONCLUSIO.

Regaliæ moderna extensio neque ex titulo custodiæ, neque ex titulo feudi fundatur in Jure.

Explicatur. Hanc enim Regaliæ extensionem nimium excedere tam quoad Ecclesias, quam quoad effectus, luculenter patet, si in præf. §. initio adducta Regaliæ descriptio conferatur cum ijs, quæ Egidius Magister in Senatu Parisiensi Protopræles tract. De Regal. cap. 1. in Illustrationum Jurisconsultorum tractat. tom. 13. par. 2. circa finem relatus scripserat; notandum est, inquit, duplex esse Regaliorum genus: primum est de bonis temporalibus Ecclesiæ: alterum de spiritualibus. Primum competit Regi in omnibus Ecclesijs Cathedralibus sui Regni citra & ultra Ligerim. Hoc iure utitur Rex primò ratione feudi; omnes enim Episcopi fidem & obsequium ei exhibere tenentur pro temporalibus Ecclesijs, etiam si amortizata sint, quoniam amortizatio non liberat homines manūs mortuales sunt Ecclesiastici, à præstatione hominjs ut alias latius demonstratum est.

Secundò. Rex utitur eo iure ratione Custodiæ Ecclesiæ vacantis, quæ Regi competit iure communi. *Cap. Generali. De elect. in 6.* Idcirco quoties alicujus Cathedralis Ecclesiæ vacatio coniungit in hoc Regno, solet Procurator dari Bonis, qui autoritate Regis possideat, donec Episcopus Successor fidem & homagium præstiterit, quod honoris gratia sacramentum fidelitatis appellatur, de quo docebitur in constitutione Regaliorum, quæ incipit: *Dum Episcopus.* Sicque accipiendum est, quod tradit Baldus in præmissis *Dilectum. & in Cap. Quanto. De iudicjs.* quod Rex sit Patronus omnium Ecclesiarum Cathedralium sui Regni, quod lanè multos deduxit in errorem, ut notarent Canoniz. in *Cap. Imperium. 10. dist.* Id intelligendum est de custodia & tuitione tantum, non de collatione beneficiorum. Archidiaconus in *Cap. Leticia. 63. dist.* Panormitanus in *Cap. Venerabilem. De elect.* In eamque rem extat præclara doctæque actio ad Senatum habita à Magistro Matthæo Chartier pro Regalijs, Cæsaromanni ultimâ die Januarij anno 1420. &c.

Post relatum Regaliorum constitutionem *Dum Episcopum &c.* Protopræles Egidius in dicto tom. 13. tractatum par. 2. circa finem relatus disserit in hæc verba: Hujus constitutionis multa sunt capita notanda. Primum in his verbis: *Vbi Dominus Rex habet Regaliam,* quibus expressè significatur, Regi non competere ius Regaliæ in omnibus Episcopatibus sui Regni, sed tantummodò in nonnullis, ut patet ex constitutione Ludovici XII. promulgatâ anno 1499. cuius hæc sunt verba: *Præterea prohibemus & prohibemus omnibus nostris Officialibus, ne possessionem archiepiscopatum, Episcopatum, abbatum, aliorumve beneficiorum, in quibus ius Regaliæ, aut custodiæ nobis non competit, invadant, sub pena illegg.* Deinde, ex voluminibus Curia, Relationum

tionum libro, cui inscriptum est: *Qui es in calis*. apparet, Regem non habere jus Regalium in omnibus Episcopatibus sui Regni, cuius libri sequitur forma: Dominus Rex. In provincia Auxitanensi & Arelateni, & per consequens in tota lingua Ocitana nihil habet. Hoc libro satis liquidè confirmatur, quod supra dictum est. Notandum tamen est, ibi agi de Regalia temporalium, non spiritualium, ut his verbis designatur: De *Pi-* *travensi* computatum fuit anno 306. Ne autem possit intelligi de Regalia spiritualium, facit, quod addit, Regi non competere jus Regalium in Episcopatu Madoviensi, Briocensi, Redonensi, qui sunt Britanniae Episcopatus, in quibus notum est, Regem habere jus Regalium ratione temporalium vacantium, quemadmodum habuerunt Duces Britanniae, antequam Ducatus ad Regis patrimonium redactus esset, certumque est, eorum rationem quotidie iniri apud Curiam rationum Britanniae. Pluribus equidem, sed frivolis profectionibus exceptionibus nititur Natalis Alexander enervare hoc Aegidij tam luculentum testimonium, quas tamen egregie confutat Author *Responsionis ad ejusdem Natalis dissertationem* §. 4. a. n. 18.

PROBATIO I.

In qua ostenditur, ex titulo custodiae haud probari, Regaliam à prime praefertum & secundae Dynastiae Regibus exercitam fuisse.

20. Potissimum ab hoc titulo desumptum argumentum nititur Regum circa electiones Episcopales auctoritate, attributa ipsidem per Concilij Arelatenis V. anno 549. celebrati Canonem 10. ubi decernitur: *Ut nulli Episcopatum praemij, aut comparatione liceat adipisci, sed cum voluntate Regis, juxta electionem Cleri ac populi.* Verum ex isto Canone patet, non tam electionem, quam hujus placitum Regi fuisse attributum, si tamen verba illa cum voluntate Regis non interpretentur dicto Canonem, quemadmodum Sirmondus testatur, eam abesse à Codicibus Fossadensi, Bellocensi, & Filiano. Quicquid verò sit de hoc, Petrus de Marca 2. tom. *Ador. Cleri Gallicani* par. 2. tit. 6. scribit, inveniri quidem apud Gregorium Turonensem, Reges aliquando nominasse Episcopos à Clero & populo potestatem eligendos, sed hoc ad Regaliam nequaquam pertinere.

21. Idem Author lib. 8. de concord. sacerdotij & imperij cap. 18. n. ult. varijs Conciliorum Gallicanorum testimonijs probat, redditus patrimoniorum Ecclesiarum vacantis nunquam pertinuisse ad Principes. Huc facit Parisiensis Concilij V. Canon VII. ita se habens: *Defuncto Episcopo, Presbytero, vel Diacono, vel quocumque junioris Ordinis Clerico, non per praeceptum (scilicet Regium) neque per iudicem, nec per qualemcumque personam res Ecclesiae vel eorum propriae, quousque aut testamentum, aut qualemcumque obligationem fecerit, cog-*

noscantur, à nullo penitus supra scriptae res continentur, sed ab Archidiacono, vel Clero in omnibus defendantur, & conserventur. Quod si quis immemor definitionis hujus, temere aliquid exinde auferre praesumpserit, aut ausu temerario in res ipsas ingressus fuerit, & de dominatione Ecclesiae abstulerit, ut necator pauperum communione privetur.

Adversus hunc Canonem plura, sed frivola movere Natalis Alexander, quae praeterea Author *responsionis ad hujus de Regalijs dissertationem* cit. art. 1. §. 4. a. n. 4. insigniter confutat, contra eundem Natalem etiam faciunt sextus Concilij Aurelianensis 11. anno 536. & Concilij Regensis in Provincia anno 639. & quæ textus Canones, quibus sancitur, ut defuncto Episcopo, vicinus Antistes ad ejus exequias celebrandas accedat, Bona ab ipso relicta inspiciat, describat, recenscat, domumque Ecclesiae descriptam idoneis personis custodiendam sub integra diligentia derelinquat: claro sanè argumento, Episcopatum Ecclesiarum fructus, Sede vacante, non transisse in jus Regium.

Hinc memoratu digna sunt, quae ulterius scribit Apamienis Episcopus in suo de *Regalia tractatu* cap. 6. edito Colonia anno 1680. Nempe quod Injuriosus Turonensis Episcopus, Clothario Regi jubenti, ut omnes Regni sui Ecclesiae tertiam partem reddituum fisco solverent, Apostolica libertate resistit: quod S. Germanus Parisiensis Episcopus, Segebertum Regem ob quædam Ecclesiae Bona, in modica licet quantitate, occupata, excommunicaverit: quod Childericus Rex Bona Ecclesiae diripiens infausta morte fuerit extinctus: quod denique Clodovæus II. aliquibus S. Dionysianae Basilicae Bonis direptis, in amentiam incidit.

Huc intento nostro deservit etiam, quod Natalis Alexander à praecitato Authore §. 4. n. 32. ac seq. relatus fateatur, quod prime nempe Merovingianae stirpis Regibus Franciscis eatenus fuerit jus custodiae, ac defensionis Ecclesiarum, ut simul tamen compulsi sit, profiteri, quod jus Regalium non exercuerint, prout Reges tertiae Dynastiae id exercuerant, claro sanè argumento, custodiam ac defensionem Ecclesiarum non esse legitimum Regalium titulum, nec solidum praebere hujus contra Concilij Generalis Lugdunensis prohibitionem extendenda fundamentum.

PROBATIO II.

Petita ex vigesimo quinto Canone Concilij Chalcedonenis.

Ita se habet iste Canon: *Reditus vero viduae Ecclesiae integros reservari apud Oeconomum ejusdem Ecclesiae, placuit.* Hic Canon habetur intertus codici Canonum, quo utebatur Ecclesia Gallicana. Hæc disciplina confirmata est in Concilio Aurelianensi II. & in Concilijs Hispanis, Valentino & Ilerdensi: fuitque teste Hincmaro epist. 9. ad Episcopos & Proceres provinciae Rhemenfis cap. 41. item epist. 29. ad Carolum, Calvum, & alibi, observata in Gallijs. Et

M m m m 3

hinc

hinc non tam miranda, quàm ex proprijs verbis suis coarguenda est Natalis Alexandri responsio, prætendens, Canonem illum Concilij Chalcedonensis, etsi Codici Canonum Ecclesiæ Gallicanæ sit insertus, non ideo in Ecclesia Gallicana statim receptum, & constanter observatum videri. Quid ni enim ipsissimis hisce verbis dicatur contineri illius intra Galliam Canonis receptio, per hoc vel maximè patens, quodd insertus fuerit codici Canonum Ecclesiæ Gallicanæ, constanter adeo ex sanctæ Religionis motivo observandus?

26. Replicat equidem Natalis Alexander, præter Oeconomus, qui sub tertia Regum Francicorum familia, Ecclesiarum vacantium Bona servabant, Christianissimos Reges custodia ac defensionis jure illa sub manu sua tenuisse, donec Episcopus electus esset, cui illa concederet, à quibus Oeconomus illos, quorum non erat autoritas tanta, ut invasorem Bonorum Ecclesiæ cohiberent, suâ fulcros esse potestate, ac tuitione, atque hoc nomine fructus vacationis tempore provenientes percipisse, aut certè percipere potuisse, &c.

27. Verùm ipsissima hæc replicatio causæ infirmitatem nimis apertè prodit; veluti Author prædictæ responsionis expendit, an advertens, à Natali Alexandro quo ibi distingui genera custodia un; quarum altera proxima erat, & immediata, pertinet ad Oeconomos Ecclesiarum, de qua is Natalis pergebat scribere: Oeconomus servasse Bona, ut eorum distractionem, vacante Sede, prohiberent, ac invigilarent, ne à viris potentibus occuparentur, chartæque, ac documenta donationum, & comparationum &c. diligenter conservasse, greges, servos, suppellectilem omnem cum sacram, tum profanam, Ecclesiæ thesaurum, annonam ad Clericorum, viduarum, ac pauperum alimenta congregatam, custodisse. Altera custodia erat extrinseca tantum & remota, ac Principum propria, quorum, dicto Natali teste, partes erant, ut quoniam Oeconomorum non erat autoritas tanta, per quam invasores Ecclesiæ cohiberent, illos suâ fulcirent potestate, ac tuitione. Hæc igitur, licet ita se haberent, si æquè penlarentur ratione, admirationem iustissimam relinquerent, quomodo ex hoc præciso custodia, quibusvis etiam lubditis debita, titulo fas fuisset Regibus, vacantis Ecclesiæ fructus sibi vindicare? Quomodo enim non majus hinc Ecclesiæ dispendium paterentur, quàm æstimari posset illud de Bonis Ecclesiæ diripiendis remotum, imò nullum periculum, quamdiu Reges publicæ securitati, uti debent, consultum vellent?

28. Num fortassis tanti penlandum videtur periculum illud, quod in Concilij Troslejanî can. 14. hisce verbis describitur: Quia inter nostros hic pessimus inolevit mos, ut defuncto Ecclesiæ Episcopo, non à quibuscunque potentioribus pervadantur res Ecclesiasticæ, quasi Episcopi fuerint propria, cum etiam si ejus essent, contra jus omne id fieret: hoc tam immane sacrilegum facinus, & jam sæpius factum dolemus, & ne ulterius à quolibet præsumatur, auctoritate Dei & Sanctorum

ejus, qui cum illo regnant in celo, nostro etiam Episcopali ministerio &c. interdiciamus? Verùm ad hoc periculum declinandum, non ex religio ad Regiam custodiam (cujus quidem ne apicis in eo Canone sit mentio) tantum Ecclesiarum dispendium inferente, sed ex ipsiusmet Episcopalis autoritatis remedio prospectum fuit; veluti insuper ex alijs ibidem allegatis Canonibus patet, quorum unus, illic undecimus in Concilio Valentino editus ita se habet: Hoc etiam placuit, ut Episcopo ab hoc seculo, inter te Domino, accersito, Clerici ab omni suppellectili, vel quacunque sunt in domo Ecclesiæ, vel Episcopi, in libris, in speciebus, utensilibus, vasculis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omni omnino re, rapaces manus abstineant, & nihil latronum more diripiant. Qui nisi Canonum autoritate cohiberi fuerint, omnia, quæ permanserint, Metropolitanis, vel omnium comprovincialium Sacerdotum distractione coacti, in pristinum statum redintegrare cogantur: ut nihil Antistiti, vel Dispositori futuro necessarium, ab hac iusta constitutione decereat. Quod ut confidentius iustitia manente servetur, secundum Regens Synodi constituta, Episcopo è corpore recedente, vicinior illi accedat Episcopus, qui ex more, exequijs celebratis, statim Ecclesiæ illius curam districte gerat &c. An non ignot ex hujus Canonis verbis liquidissimè evadit, custodiam Ecclesiæ Episcopalis vacantis fuisse demandatam viciniore Episcopo? Quomodo autem mos ille pessimus in Episcoporum defunctorum spolijs diripiendis invalere potuisset, si Ecclesiarum vacantium custodia, sub tanto præteritum proventus impetio, incubuisset Regiæ Coronæ?

Unum coronidis loco dignissimum est, ut hic adducatur, Formosi scilicet Papæ pro Ecclesia Rhemenli Rescriptum à Florentio lib. 4. hist. Rhem. cap. 4. relatum sub hoc tenore: Sancimus insuper auctoritate B. Petri, ut nemo Regum, nullus Antistitem, nemo quilibet Christianus, decedente Rhemorum Episcopo, ipsum Episcopatum, vel res ipsius Ecclesiæ suis compendijs applicet, neque sub dominio teneat, præter ipsius civitatis Episcopum, & eandem Metropolitanum, non ultra constitutionem Canonicam sine regulis convenienti Pastore manere cogat, neque aliter Episcopum ibidem, nisi ut sacri Canonis jubent, constitui faciat. Hæc equidem, uti cætera, dilucere conatur Natalis Alexander, sed exceptionibus meo iudicio adeo imbecillibus, ut indignum arbitrer, ijs immorari, remittens lectorem ad ea, quæ præinsinuatus Author in responsion. ad ejusdem Alexandri de jure Regali dissert. art. 2. à §. 4. & 14. speciatim 17. locis deducit.

PROBATIO III.

Quâ expenditur, in quantum Regalia fundetur in jure Feudali?

Non diffitemur, quodd ipsemet etiam Clodovæus Galliarum Rex Ecclesias Regni sui agris fiscalibus dotavit. Sed quæ hinc debebatur Regi recognitio alia, quàm ex tunc sancita Canone 5. Concilij Aurelianensis, ubi sic

sic decernitur: De oblationibus, vel agris, quos Dominus noster Rex Ecclesijs suo munere conferre dignatus est, vel adhuc non habentibus, Deo inspirante, contulerit, ipsorum agrorum, vel Clericorum immunitate concessa, id esse iustissimum definimus, ut in reparationibus Ecclesiarum, alimonijs Sacerdotum & pauperum, vel redemptionibus captivorum, quicquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur. Num verò dicere fas est, Clodoveum sibi reservasse jus aliquod Feudale, dum tamen praeactis Concilij Aurelianensis Canon testatur, illum Regem agris, quos contulerat Ecclesijs, concessisse immunitatem?

Quae postmodum à Principibus, Ariana praeteritum haeresei infectis, adversus Bona Ecclesiastica fuerunt attentata, in exemplum trahere, ac non potius execrari, esset res indignissima. Superasse in hoc malitiae genere videtur universos Carolus Martellus Dux Francorum, qui redditus Episcopatum, Abbatiarum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum concesserat Nobilibus, qui luas facultates in bello adversus Saracenos exhaulerant: sed hanc Bonorum Ecclesiasticorum directionem relariciebat filius ipsius Pippinus, de quo in epist. ab Episcopis provinciarum Rhemenjis, & Rothomagenjis in Synodo apud Carisiacum congregatis descripta, post enarrationem horribilis de Martello ad infernales poenas detrulo visionis ita habetur: Quod cognoscens filius ejus Pippinus, Synodum apud Liptimas congregari fecit, cui praesent cum sancto Bonifacio Legatus apostolicae Sedis Georgius nomine. Nam & Synodum ipsam habemus, & quodcumque de rebus Ecclesiasticis, quod pater suus abstulerat, ut potuit, Ecclesijs reddere procuravit. Et quoniam omnes res Ecclesijs, à quibus ablata erant, restituere propter concertationem, quam cum Wairario Aquitanorum Principe habebat, non praevaluit; precarias fieri exinde ab Episcopis petijt, & nonas ac decimas ad restorationes rectorum, & de unaquaque casula duodecim denarios ad Ecclesiam, unde res erant beneficiatae, sicut in libro Capitulum Regum habetur, dari constituit, usque dum ipsae res ad Ecclesiam revertentur.

Hanc restitutionem prosecuti sunt postea Carolus Magnus Nepos, & Ludovicus Pius Pronepos Pippini. Carolus equidem Magnus insignia Regni sui territoria & castra Episcopatibus & Abbatibus contulerat in Feuda sub onere militiae ex talium feudorum redditibus secundam portionem cuique congruam praestanda; ut constat ex Synodo Sueffionensi anno 745. celebrata, scribitque de ipso Natalis Alexander ad annum 777. quod Sciens, Regnum esse veluti corpus quoddam, & nunc isto, nunc illo incommodo jactari, nisi consilio & fortitudine, velut quibusdam Medicis, sanas accepta tutetur: Episcopos quidem modo, quo decuit, sibi devinxit. Ordinavit autem per totam Aquitaniam Comites, Abbatesque, nec non alios plurimos, quos Vassos vulgo vocant, ex genere Francorum, quorum prudentia & fortitudo, nulla calliditate, nulla vi obviare suerit tutum, ejusque commisit curam Regni, prout utile judicavit, finium tamen, villarumque Regiarum to-

talem provisionem. Scribit etiam Wilhelmus Malmesburiensis lib. 5. de gestis Regum Anglorum. Carolus Magnus, inquiens, pro contumenda gentium illorum (id est Germanorum) ferocia, omnes pene terras Ecclesijs contulerat, consiliofissimè perpendens, nolle sacri Ordinis homines tam facile, quam laicos fidelitatem Domini rejicere. Praeterea, si laici rebellarent, illos posse excommunicationis auctoritate, & potentia severitate compescere.

Quod si ergo hoc consilio factum est, ut plurimae, & copiosissimae terrae Ecclesijs conferrentur in feudum, num idcirco ex hoc titulo feudali fas est, emolumenta Regia latius extendere, quam feudi conditiones & actiones praescribunt: quemadmodum in Germania receptum est, plerumque Episcopatus & Abbatias ratione feudorum Regiorum obstringi tum ad debitam eorundem fidelitatis homagio recognitionem, tum ad suam portionem in Regia, seu Imperatoriae militiae impendia contribuendam, nequaquam tamen hinc pretendi potest facultas, proventus vacantium Episcopatum, seu Abbatiarum Regio filio addicendi, beneficiaque ac praebendas curae animarum expertes interim conferendi.

Negari equidem haud potest, à posteris Regibus fuisse nonnulla in beneficijs Ecclesiasticis attentata, quae Natalis Alexander perperam detorquet ad stabilicndae Regaliae argumentum, praevallide tamen confortatur ab Authore responsionis praecitatae art. 3. à §. 5. Nilominus contra ejusmodi molimina, quantum fieri potuit, se opponerant Episcopi; uti probat etiam Canon 18. Concilij Meldensis anno 845. celebrati, quo sancitur, ut praecipua illicita jure beneficiario de rebus Ecclesiasticis facta à vobis (Regia scilicet Majestate) rescindantur, & ut de cetero non fiant, à dignitate vestri Nomini Regi caveatur. Quae verò fuerint ista Regia praecipua illicita, exponit ejusdem Concilij Canon. 22 ita se habens: Praecipua autem Regalia super precarijs Ecclesiasticis fieri, nec ratio fuit, nec auctoritas quolibet modo permittit. Quoniam praecipua in jure Ecclesiastico firmare, indignum iudicet, necesse est, Majestas Regia, nisi ab Ecclesiastico Rectore petantur. Unde liquidò constat, quantà curâ & sollicitudine fuerit à viris Ecclesiasticis tunc temporis prospectum, ne Regia potestas praterdederetur super Ecclesiasticis juribus.

Carolus equidem Magnus in Capitulari 1. cap. 2. per Ludovicum Pium postea renovato, sanxerat, ut Episcoporum electiones fierent à Clero & populo. Attamen hoc immutatum fuisse posterioribus temporibus, constat ex Can. 8. Concilij Meldensis, in quo talis electio permittitur Regi, ita tamen, ut perperam hinc Natalis Alexander evincere contendat, ac si investitura fuisset concessa Regibus, cum tamen ne umbra quidem aliquis ad hoc asserendum argumentum ex ejus Canonis verbis appareat. Cedro denique digna est Ludovici Pij Imperatoris pietas apud Flodoardum lib. 2. hist. Rhemenfis cap. 19. Bonorum Ecclesiae Rhemenfis tempore vaca-

PROBATIO III.

Qua expenditur, in quantum fundetur in jure Feudali?

Non diffinitur, quod ejusmodi dotalis Galliarum Rex Ecclesijs sui agris fiscalibus dotavit. Soli quoque beatorum Regi recognoscere alia, cum sancita Canone 1. Concilij Aurelianensis

vacationis usurpatorum restitutionem facientis cum cunctis impendijs, quæ ex rebus & facultatibus ipsius Ecclesiæ & Episcopatus Rhemensis, Aquis, palatio à Regio peragitur & exsolvi solitum fuerat. In elemosynam Matris, & pro remedio animæ Domini ac Genitoris nostri, atque cæterorum Prædecessorum nostrorum, qui eundem Episcopatum contra salutem suam aliquamdiu tenuerant, & in suos usus contra Ecclesiasticas regulas res ac facultates Ecclesiæ ipsius expenderant. Et hinc maximo vitio vertendum est Natali Alexandro, quoddam ex nulla solidâ ductus ratione, & ideo ab Authore præinsinuatæ responsionis art. 3. §. 13. à n. 9. prævalide confutatus, Episcopatum investituræ sibi adsciverit, cum tamen Rex iste Caroli Magni Capitulum de electionibus Episcoporum à Clero & populo faciendis, noscatur confirmasse; uti supra visum est.

36. Sed neque absque magna sui confusione idem Natalis profert *Cap. Hadrianus*, & *Cap. In Synodo*, dist. 63. relatum Canonem, quasi Hadrianus jus investituræ contulisset Carolo Magno, cum ipsemet tamen Natalis fateri compellatur, eam Synodum Romanam, in qua id concessum supponitur, esse fictitiam. Quare fictitio huic Canoni opponitur Canon Synodi VIII. Generalis in *Cap. Hadrianus*, 22. ead. dist. 63. à Gratiano relatus ita se habens: *Promotiones, atque consecrationes Episcoporum concordans prioribus Concilijs, electione ac decreto Episcoporum Collegio fieri, sancta hæc & Universalis Synodus definit & statuit, atque jure promulgat, neminem laicorum Principum, vel Potentum semet ingerere electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata & incongrua fiat confusio, vel contentio, præsertim, cum nullam in talibus potestatem quemquam Potestaticorum, vel cæterorum laicorum habere conveniat &c.* Ex quibus universis tandem elucet, nullo niti fundamento, illud Gallorum principum, ac si jus Regaliæ esset coævum Coronæ Regiæ, ex quo Christiano characterem insignita fuit.

PROBATIO IV.

Quâ proximè adductum principium confutatur ex Authore *Galliæ vindicæ* dissert. 1. §. 5. n. 1.

37. Quoddam jus Regaliæ sit Regiæ potestati Galliæ insertum & coævum, cælesti quodam dono datum, passim supponunt Authores Gallicani, estque hæc præcipua (ut cum illo *Galliæ vindicæ* Authore per totam probationem istam loquar) demonstratio, quam editum Regium anno 1673. editum insinuat, & Regij Advocati verbis magnificis, sed veritate vacuis exaggerant. Si equidem Regij per jus illud intelligant facultatem aliquam, & privilegium Galliæ Regibus ab Ecclesiâ concessum, verum est, Regalium jus Regium esse; at non sequitur, hoc jus illimitatum esse, & toto Regno diffusum; cum in Concilio Lugdunensi Ecclesiâ illud restrinxerit, & ijs solam locis concesserit, ubi longâ con-

suetudine receptum fuerat; quo ergo jure, quod Ecclesiâ restringit, ipsi extendunt? Si verò per jus Regium, potestatem aliquam intelligas ab Ecclesiâ independentem, non privilegio, non indulgentiâ datam, sed Coronæ, & Imperio ingentiam, alijsque Regis jurebus similem, qualia sunt, belli, pacis, militiæ, regaliū jura; negandum omnino est, Regalium jus Regium esse; jus enim percipiendi vacantium Ecclesiarum fructus (saltem si feudales excipias, in provincijs, ubi ex consuetudine post mortem Valli Domino debentur) & præsertim beneficia, & Canonicatus conferendi, non ad Regiam, sed Ecclesiasticam dignitatem pertinet, & ideo supra Canones & concessionem Ecclesiæ extendi haud potest; quid enim magis ad Ecclesiā pertinet, quam Ecclesiæ Ministros deligere? Ex istorum enim virtute & præstantia non minus Ecclesiæ disciplina, quam ex militum delectu victoria pendet: nec minus abutendum est, dicere, Regiæ potestatis officium esse, Sacerdotes, & Ministros Ecclesiæ dare, quam ad Ecclesiasticos pertinere, ut militum conicribant, Duces præficerent, tentoria tentent, aciemque instruant; quod si hoc absurdum, illud multo magis.

Cum verò dicunt, hoc privilegium Coronæ Galliæ cælestis advenisse, miracula narrant nullibi scripta, & nunquam lecta. Logo ampullam balsamo plenam, & clypeum aureis illis parvum, cælo demissum esse, Regiæ nulla mentio, & si argumentari vellet, quid non tandem Galli sibi vindicent obtentu cælestis privilegij? Sed ex ijs, quæ supra diximus, vanitas hujus rationis evidenter convincitur; ostendi enim supra, sub primæ & secundæ stemmatis Regibus, nullum Regaliæ vestigium observari, imò neque sub primis Regibus tertiæ stemmatis, usque in sæculum fere duodecimum, ut testimonio *Gæberti epist. 118.* Archiepiscopi Rhemensis monstratum est. Qui ergo fieri potest, Regalium Monarchiæ Galliæ coævum, & ingentium esse, quæ tanto post tempore, sexcentis videlicet annis à baptizato Clodoveo exorta est?

Rursum jus istud Regaliæ non à solis Galliæ Regibus, sed etiam à Regibus Angliæ, alijsque inferioris lineæ Principibus usurpatum est, videlicet: (vide *Matth. Paris. & Guilielm. Pis. ad annum 1089.* *Zonar. Tom. 3. Annal.* *Balsamonem in can. 37. sexta Synodi.* *Alteserram lib. 3. de Ducib. Gonzal. ad cap. 4. de Offic. Ordinari.* *Marcam l. 8. cap. 18. & cap. 27.* *Bolluc. ibid. in annotat. M. de Papiers de la Regale f. 22.*) Comitibus Britannici, Flandriæ, Andegaviæ, Campaniæ, Sabaudia, Tolosæ, Narbonæ Ducibus etiam Normanniæ, Aquitaniæ, alijsque. Non potuit ergo solius Monarchiæ Galliæ privilegium esse, quod ad alios æque Principes pertinebat; nec ostendi potest, cur istis minori jure, quam illi competere; nam si Galli cæleste privilegium obtinebant, obtendunt & alij eodem, parique fundamento; hoc est, obtendunt quidem, sed non ostendunt. In Concilio Lugdunensi jus Regaliæ ijs tantum locis, ubi usu moleverat, permissum,

permisum, alijs omnibus sublatum est: nec Galli, qui frequentes aderant, & praesertim Philippi Audacis Legati, quidquam obstitere; non ergo credebant, jus istud Coronae Gallicae proprium, & innexum esse, alioquin non ferrent illud violari, restringique, aut saltem repugnarent, & aliquas rationes, ac privilegia opponerent, praesertim caelo lapsa; quis enim credat, sexcentos annos, & in re tanti momenti, Galliam omnem caecam, mutamque fuisse, & tot saeculorum decursu, ne unum quidem tantum hoc privilegium scriptis, aut memoriae commendasse? A quibus ergo moderni illud accipere, antiquitate silent? Et si jus istud Coronae adunatum est, cur Gallicae tantum, non etiam Hispanicae, Anglicae Lusitanicae, aliisque? Jura enim Regia non tantum uni Coronae, sed omnibus communia sunt. Cur denique jus istud Regium in tot alijs Galliae Provinciis, quae Coronae subiacebant, nunquam exercitum, acceptumque, quod supra ostendimus? Ipse Philippus Pulcher, quamvis Regiam jus Regium appellaverit, aliquoties testatus est, eam universalem non esse. (Philippus Pulcher in editio de anno 1302. & 1303.) sed ad aliquas tantum Regni sui Ecclesias pertinere; ut supra vidimus. Ex quibus omnibus nemo non videt, primam illam, praecipuamque Regionum rationem, & cui velut basi ingentem illum Colossum imponunt, plane frivolum esse, vanamque, ut mirum sit, imò indignum tanto Regi decipiendo adhibitam esse.

40. Ex quibus ruit altera quoque Gallicorum praetentio, ac si jus Regalia neque a Regibus alienari, neque ab alijs praeteriri posset, cum pertineat ad jura Coronae, quibus Reges renunciare non possint, adeo, ut ne juramenta quidem valeant, quae hujusmodi alienationibus confirmandis adhibentur; veluti Innocentius III. in Cap. Intellecto. De jurejurando. sanxit.

41. Verum praetentio Galliae vindicatae Author dicto §. 5. n. 6. reponit sequentia. Sunt equidem aliqua jura Regiae dignitati adeo intima, & innexa, ut deponi non possint, nisi abdicata Majestate; qui enim jure belli, & pacis, indicendi, remittendique tributis, gratias, & supplicia statuendi cederet, non Rex, sed subditus esset, nec suo, sed alieno imperio viveret; & hujusmodi jura non posse alienari, ultro concedimus: sed negamus, Regiam tale jus esse; quot enim Reges sine hoc jure vivunt, integrā tamen, & florente Majestate? An Clodovaeus, Pippinus, Carolus Magnus, aliique usque ad Ludovicum VII. Reges non erant, quia Regalia expertes? Non ergo Regalia ejus naturae jus est, sine quo conservari Majestas non possit. Sunt alia, quae ad Regium jus pertinent, quaeque in causas prophanas alienari non possunt, sed in sacras, praesertim Ecclesias: quae enim in Deum transferuntur, ejusque Divinae gloriae proroganda adhibentur, non alienari, sed ei, cujus alias sunt, reddi censentur: nec hujusmodi donationibus Regna, & aeterna mi-

nuuntur, implentur potius, Deo nunquam ingrato, & semper beneficijs vincente, quod exempla Constantini, Clodovaei, Caroli Magni, aliorumque satis ostendunt: Tuum Domine Regnum (inquit i. Paralip. cap. ult. p. 11. simus David) tua victoria, & tu es super omnes Principes, tuae divitiae, & tua est gloria, & tua sunt omnia, & quae de manu tua accepimus, dedimus tibi.

42. Haec ergo, quae Ecclesijs, aliisque pijs causis a Regibus donata sunt, non posse revocari, certa sententia est, & a Gallis admittenda; hi enim antiquos Canones venerari se profitentur, & illis libertatem suam Gallicanam, velut basibus imponunt, at Canones Concilij VIII. Oecumenici can. 18. ita loquuntur: Placuit huic sanctae & magne Synodo, ut res, vel privilegia, quae Dei Ecclesijs ex longa consuetudine pertinent, sive ab Imperatoribus, sive ab alijs Dei Cultoribus, in scriptis, vel sine scriptis donata, & ab eis per triginta annos possessa sunt, nequaquam quacunque persona secularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta quolibet auferat. Quisquis ergo secularium contra praesentem definitionem egerit, tanquam sacrilegus judicetur, & donec se correxerit, & Ecclesiae propria privilegia restituerit, anathema sit.

Item suis Nepotibus S. Ludovicus in pragmatica sanctione de anno 1268. accuratè enixèque commendat, ejus verba sunt: Item libertatem, Franchisias, immunitates, jura & privilegia per Francorum Reges Praedecessores nostros, Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis Regni nostri concessas, & concessas, innovamus, laudamus, approbamus, & Officiariis, ac subditis nostris praesentibus & futuris districte praecipiendo mandamus, quatenus omnia, & singula attentè servant &c.

44. Idem sanctus Rex Philippo Audaci filio haec monita teste Join Ville in vita reliquit jam moriturus: Cave, inquit, ne libertates, & privilegia a Majoribus tuis in subditos collata unquam infringas &c. Et plane gloriolus Christianissimus, & Primogeniti Ecclesiae filij titulus hoc ipsum convincit, obstringitque Reges Galliae, privilegijs, aliisque juribus Ecclesias ne exuant, quin potius augeant, dotentque; idque Majorum exemplis, quibus nunquam magis victoriae, opelque abundabant, quam cum in Ecclesias profusi erant; & verò hostes tanti Regis, non amici sunt, qui omnium, quotquot in Gallico diademate fulserunt, pulcherrimam margaritam foedare aggrediuntur, pietatem videlicet ac Religionem Regibus Franciae praecipuam: & perinde, ac si cum Indorum, Persarumque, non Christianissimo Rege agerent, omnia utilitate metiuntur, nullā Ecclesiae & honesti curā. Ergo, ut dicebam, etiam si daremus, Regiam ad jus Coronae pertinere, non ideo sequeretur, non potuisse illam in Ecclesias privilegio transferri, & ab illis praeteriri, praesertim cum Reges Galliae ea die, quā sacro Oleo inunguntur, incinguntque diadema, solenni sacramento se obstringant, Episcopis, & Ecclesijs Canonica privilegia conservandi; at verò, quod privilegium magis Canonicum esse potest, quam

N n n

quod

quod tot Canonibus, Decretisque Patrum, & præsertim ultimo Lugdunensi Concilio, tam sanctè Ecclesijs assertum, & gravissimis pœnis sancitum est? Regem ergo sacrilegum faciunt potentia obtentu. Cæterum & illud in viris eruditis, quales sunt, qui Regaliam extendunt, mirum est, in re tanti momenti, & Principis animam implicante, tam levi, vanoque argumento niti, ut quod probare oportebat, supponere cogantur: *Non potest, inquit, Rex jura Gallicæ Coronæ alienare, nec Ecclesia ea præscribere.*

§. II.

In quo statu fuerit Regalia sub tertia Dynastia seu stirpe Regum Franciæ ante Generale Concilium II. Lugdunense?

45. **R**egaliam jus ex hoc etiam argumento videtur merito suspectum, quod ejus origo perquam obscura, imò indagatu difficilima sit. Pasquierius lib. 3. *disquisitionum cap. 35. pag. 284.* ait, neminem adhuc se vidisse, qui ejus originem indicaverit. Ipsummet fatetur Natalis Alexander in suis selectis ad seculum 13. & 14. par. 3. *Si quid*, inquit, in historia nostra obscurum est, id inprimis de hac Regaliæ materiâ prædicandum. Subdit, alios ad Aurelianense Concilium sub Clodovæo, in quo id privilegium Clerus ipsi concesserit, ejus referre exordia: alios reducere originem Regaliæ ad Romanam sub Hadriano I. Synodum, in qua Pontificem, ut Carolo Magno gratificaretur, potestatem conferendi omnium Episcopatum investituræ, ejus Majestati concessisse. At unius Gratiani fultam testimonio, vel Sigeberti potiùs commento, rueret fictitiæ istius Synodi historiam.

46. Hanc in rem facit, quod Renatus Chopinus lib. 1. de sacra politia tit. 7. n. 9. asseruit. Novum, inquit, putet quispiam, ex Regis tabulis solum, patrisq; Senatûsconsultis peti hanc à nobis Regaliorum tractationem, nullâ subjunctâ præscarum rerum memoriâ, externâq; disciplinâ, sed meminimus, Regalia hæc esse, nostratûmq; Regum, Senatoriæque placita veriùs, quàm descriptis initio certæ artis præcepta constituta. Sub qua proinde circa Regaliæ ortum caligine conabimur, ejusdem sub tertia saltem Regum Francicorum Dynastia fundamentum aliquod indagare tum ex jure investituræ, tum ex Concilio Lateranensi, ac privilegio Calixti II.

FUNDAMENTUM I.

Pro Regaliâ à tertia Dynastiæ Regibus Christianissimis usurpatâ adduci solitum ex jure investituræ.

47. **N**atalis Alexander in sua de jure Regaliæ dissertatione arbitratur, jus Regaliæ æquiparari investituris, ac aliorum feudorum juribus. At Christianissimos tertia Dynastiæ

Reges ante Lugdunense II. Concilium contradicente nemine, exercuisse jura investituræ, constat ex historia. Ferrente eodem controversiâ de investituris, earumque solennitate per baculum & annulum, Sedis Apostolicæ, frequentiumque Synodorum decretis damnatâ, hominiorum etiam ab Episcopis, cæterisque sacris viris præstatione, pro Ecclesiasticis honoribus sub pœna etiam excommunicationis prohibita, cum Henrico Imperator, & Henrico alter Angliæ Rex, & solennis investituræ morem pertinaciter retinerent, & hominia exigenter, Philippum I. Regem Christianissimum Sedis Apostolicæ ac Synodorum decretis gerendo morem, investituræ damnatam solennitatem, hominiorumque exactiorem dimississe, sed à Regalium seu feudorum investiturâ absque annuli & baculi traditione concedendâ non destitisse, eorumque ratione vacantis Episcopatus Bona sub manu sua tenuisse, & administrasse, donec novus Episcopus juramentum fidelitatis præstitisset. Nec id Summos Pontifices improbasse, quia Regem jure suo uti noverant. Id constare ex Ivone Carnotensi Episcopo ep. 60. ad Hugonem Lugdunensem Archiepiscopum, & Sedis Apostolicæ Legatum dñi de consecratione Damberti Senonensis Archiepiscopi: *Post Canonicam electionem*, inquit, *untis, Reges ipsos Apostolicâ auctoritate à consecratione Episcopatum prohibito minime. Legimus enim sanctæ recordationis Summi Pontificis aliquando apud Reges pro electis Ecclesiæ, ut eis ab ipsis Regibus concederentur Episcopatus, ad quos electi erant, intercessisse: aliquam, quæ concessiones Regum nondum consecuti fuerant, implorationes distulisse, quæ concessio sive per manum, sive nutu, sive lingua, sive virgâ, quid referat? Cui Reges nihil spirituale se dare intendant, sed tantum aut votis petentium annuere, aut viles Ecclesiasticas, & alia Bona exteriora, quæ de manifestâ Regum obtinent Ecclesiæ, ipsi electis concedere.*

Responsio.

Author Responsionis ad Natalis Alexandri de jure Regaliæ dissertationem art. 4. à §. 1. respondet inprimis probando, jus Regaliæ haud æquiparari investituris, aliisque feudorum juribus, sed ab his differre: tum quod Principes investituram conferentes nihil spirituale se dare contenderent: cum econtra vi Regaliæ beneficia & dignitates earum animarum annexam non habentia, quæ vacante Episcopatu, vacare contingit, non attentis, quod eorum functiones sint spirituales, à Regibus pleno jure conferantur. Tum quod Principes novis Episcopis concederent duntaxat investituram: cum econtra in vi Regaliæ Reges Ecclesiæ vacantis redditus ac fructus, veluti suos donent. Tum quod investituræ fierent duntaxat ratione feudorum, cum econtra Reges vi Regaliæ cæterorum etiam reddituum Ecclesiasticorum fructus, imò & decimarum Episcopatu vacanti competentium sibi vendicent, conferantque beneficia & dig.

& dignitates Ecclesiasticas, curam animarum annexam non habentes, quæ aperta Regaliâ vacaverint.

49. Sed reponet nonnemo. Si ergo investiturarum ea fuit moderatio, ut spiritualia non contingerent, nec nisi ratione feudorum fierent novis Episcopis, cur Summi Pontifices tam seriò conati sunt, eas ab Ecclesia eliminare? Sic namque Gregorius VII. in Synodo Romana anno 1078. Can. 2. sanxit: Quoniam investituras Ecclesiarum contra statuta sanctorum Patrum, à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo perturbationes plurimas oriri, ex quibus Religio Christiana conculeatur; decernimus, ut nullus Clericorum investituram Episcopatus, Abbatie, vel Ecclesie de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laice personæ, viri, vel femine suscipiat. Quod si præsumpserit, recognoscat, investituram illam apostolicâ auctoritate irritam esse, & se usque ad condignam satisfactionem excommunicatum. Idem Pontifex in Romano Concilio VII. anno 1080. Can. 1. & 2. id ipsum confirmavit: Si quis, inquit, Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet secularium potestatum investituram Episcopatum, vel alicujus Ecclesiasticæ dignitatis dare præsumpserit, ejusdem sententiæ (interdicti scilicet ab ingressu Ecclesie) vinculo se obstrictum sciat.

50. Sed quænam erat tam districtæ severitatis ratio in damnandis Episcopatum, & Abbatiarum investituris, quæ ratione feudorum duntaxat conferebantur à Regibus & Imperatoribus? Goffredus in Opusc. 2. & 3. epistolâ ad Calixtum II. ubi illhunc fecerat ingrellum. Cum simonia, & laicorum investitura, hæresis dicatur, quare utraque sit hæresis, & meritiò hæresis appellari debeat, præfenti, brevique epistolâ monstrabitur. Exinde hujus effatū sequentes profert rationes. 1. Non sit, inquit, Imperatoribus & Regibus molestum, quod dicimus, nec consuetudine sibi vindicare nitantur, quod eis veritate negatur. Cum laicis, etiam Religiosis disponendarum Ecclesiarum & rerum Ecclesiasticarum omnis facultas ab Apostolis prohibeatur, manifestum est, quod eis investitura negatur ab ipsa veritate, à Christo videlicet, qui in Apostolis loquebatur. 2. Res etiam, quæ semel Ecclesie data sunt, Reges iterum dare, vel de ipsis investire nec debent, nec convenienter possunt. Nam alicui dare, quod habet, & de hoc investire aliquem, quod ille jam tenet, superfluum est, & vacuum. 3. In Ecclesiasticis possessionibus, quamvis nec in legibus, nec in Canonibus invenitur, tamen propter scandalum & schisma vitandum, talis Regibus investitura conceditur, ut nec ipsi propter hoc pereant, nec sancta Ecclesia detrimentum patiatur. 4. Causas, propter quas investituræ à Principibus usurpatæ prætulerint, suspensionem hæreseos inferre, pandit idem Author Opusc. cap. 2. Hæc præterea, inquit, hæresis de investitura, si rectè perspicitur, etiam hæresis simoniaca esse, vivâ & verâ ratione probatur. Nam quare secularis potestas sibi vindicare nititur investituram, nisi ut per hoc aut pecuniam extorqueat, aut, quod est gravius, sibi inordinatè subjektam efficiat Pontificis personam.

51. Unde etiam patet, non extrinsecam duntaxat investiturarum solennitatem, sed earun-

dem simoniacam nequitiam homagij ab Episcopis exactionem, Bonorumque Ecclesiasticorum in feudum concessionem conjunctam, fuisse à Summis Pontificibus condemnatam, esse & adeò in Philippo I. Francorum Rege perquam laudabile, quod Sedes Apostolica, ac Synodorum decretis morem gesserit. Quandoquidem porrò telte præcitato Goffredo, in Ecclesiasticis possessionibus propter scandalum & schisma vitandum talis Regibus concedatur investitura, ut nec ipsi (remotis scilicet simoniacæ pravitate periculis) propter hoc pereant, nec sancta Ecclesia detrimentum patiatur. Quid ni Reges quoque Christianissimi secundum Philippum I. exemplum ita moderentur Regaliam, ut pariter nullum Ecclesia sancta patiatur detrimentum in beneficiis Ecclesiasticis pro tempore vacantibus, Episcopatibusque vacaturis conferendis, fructibus quoque ac redditibus tunc à semet percipiendis? Quid ni contenti sint eo investiturarum moderamine, quod præcitatus Ivo Carnotensis insinuavit, ut Reges equidem post Canonicam electionem non prohibeantur à concessione Episcopatum auctoritate Apostolica conferendorum, seu confirmandorum, eâ cum protestatione, quod nihil spirituale se dare intendunt, sed tantum aut votis petentium annuere, aut villas Ecclesiasticas, & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtineant, Ecclesie ipsi electis concedere?

FUNDAMENTUM II.

Pro Regaliâ à tertiæ Dynastiæ Regibus Christianissimis usurpatâ adduci consuetum ex decretis Calixti II. & Concilij Lateranensis anno 1122. celebrati.

AB hoc namque tempore jus Regaliæ permaximè invaluit, usu præsertim, ac Episcoporum, Summorumque Pontificum tolerantia, quæ pro tacito privilegio acceptabatur. Nec deerant, qui crederent, jus Regaliæ, ac vacantium Bonorum occupationem necessariò consequi ex Concilij Lateranensis indulgentiâ & Calixti constitutione, sublata annuli & Crucis cæremoniâ, investituras concedentium, quod etiam Maymbourgus fol. 409. notat differens in hæc verba: Si enim feuda, jura, patrimonia, alique facultates Ecclesiæ in manus Principum haud recidunt, sublato Pastore, qui ergo dari à Principibus possunt recens electis? Cum ergo Concilium Lateranense investituras feudorum Principibus concessit, etiam concessit occupationem vacantium Ecclesiæ Bonorum, hæc enim investituras necessariò consequitur.

Responsio.

Author Gallie vindicata differt. 1. §. 1. n. 4. illam à temet efformatam pro parte adversa rationatione ita diluit, in primis supponendo, feuda Ecclesiæ quamprimum huic adscribuntur, mutare qualitatem, evadereque bona Ecclesiastica, patrimonium pauperum, peculium Dei, nec profanis usibus ac-

Nnnn 2

commo-

commodari amplius posse; uti SS. Patres tradunt. Quamvis proinde in feudis secularibus iura decreverint, ut omnia investitura, feudum amittatur, quia ingratitude in Dominum commissa videtur, attamen hæc causa in Episcopos haud cadit, non enim amplius Principum donationes in Episcopos, sed in Ecclesias, & Deum conferuntur.

54. Sed demus, pergit is Author, feuda extincto Episcopo, ad Principem redire, maxime in provinciis, quæ jure consuetudinario reguntur, quid de decimis, oblationibus, aliisque suppellectile ac patrimoniis Episcoporum dicemus, quæ majorem proventuum partem efficiunt, & tamen nec feuda sunt, nec investituris traduntur: quo jure à Principibus hæc vindicantur, sublati Pastoribus? Aut quæ est consequentia, ut concessis investituris, etiam hæc concessa credantur, quæ nec investituris traduntur, nec ullam cum istis connexionem habent? Et planè si occupatio bonorum, vacante Ecclesiâ, Imperatoribus concessa fuisset? Aliqua utique hujus tantique momenti concessionis mentio facta esset, cum tamen nulla fiat, nec in toto Lateranensi Concilio, aut Diplomate Calixti vel verbum de vacantibus Ecclesiis fructibus legas: & tamen id necessarium erat; cum enim consuetudo eos occupandi sacris Canonibus toties, & tam enixe prohiberetur, essetque omnium consensu inter abusus, & corruptelas relata, non poterat pro concessa, licitaque haberi, nisi privilegio Concilij muniretur; imò non tantum concessa non est, ac silentio præterita, sed etiam, ut videtur, à Concilio & Imperatore damnata. Concilium ita loquitur: Si quis Principum, aut Laicorum aliorum dispensationem, seu donationum rerum, sive possessionum Ecclesiasticarum sibi vendiderit, ut sacrilegus judicetur, Et infra: Sanctorum Patrum Canonibus consona statuentes, oblationes de alijs omnium Ecclesiarum altaribus, sive crucibus à Laicis auferri omnino prohibemus, & sub anathematis distractione firmamus. Concilium Lateranense c. 4. & 41. anno 1122.

55. En Patres Concilij de omnibus bonis Ecclesiasticis loquuntur, ijs præsertim, quæ sacris Canonibus diripi prohibentur: talia verò sunt bona vacantium Ecclesiarum, ut supra ostensum, quæ si voluissent excepta, utique expressissent, sacris Canonibus eorum occupationem gravissimè prohibentibus. Henrici verò Imperatoris constitutio sic habet: Ego Henricus dimitto Deo, & sanctis ejus Apostolis Petro & Paulo omnem investituram per anulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessionis etiam omnium aliarum Ecclesiarum, &c. ut reddantur, fideliter adjuvabo. Concil. Lateran. post. cap. 22. Wilhelm Malmesb. lib. 5. Patet ergo ex Concilio Lateranensi, nihil juris in vacantes Ecclesias Regibus accessisse; imò triennium ante Concilium Lateranense idem abusus spoliandi Ecclesias viduas recentissimè, & ab eodem Calixto II. proscriptus fuerat in Concilio Tolosano, cujus hæc

sunt verba: Primitiæ quoque & decima, & oblationes, & bona cetera deficientis Episcopi, & Clericorum à Principibus, vel quibuscumque laicis diripi, & teneri, penitus interdicimus; qui verò pertinaciter ista præsumpserit, ab Ecclesia liminibus tanquam sacrilegi arceantur. Concil. Tolos. can. 4. anno 1119. apud Baluz. Tom. 6. sacrileg. & in Notis ad Marcum lib. 7. cap. 12.

Quod adhuc clarius evadit ex Principum testimonijis, qui hæc spolia Ecclesiarum abusu, corruptelam, nefariamque consuetudinem appellant, nulloque alio privilegio, quàm inextincta cupiditatis nixam; idque paulo post Concilium Lateranense, concessa quoque investituræ id verò nunquam dixissent, nec dicere poterant, si, quod vult Maymbourgius, spolia vacantium Ecclesiarum æquè Principibus, ac ipsæ investituræ à Concilio permittæ fuissent. Raymundus ergo Comes Tolosanus in suo privilegio ita loquitur: Ego Raymundus &c. cum, quod quandam nefariam consuetudinem, quæ quondam extiterat in Cathedralibus Ecclesiis nostræ regionis, extirparem: erat enim consuetudo, ut decedentibus Episcopis, bona Pontificalia &c. à decessu, & Vicariis Patris mei disperderentur, & dissiparentur, quod quia cognovi à Legibus Divinis & humanis supradictam detestabilem consuetudinem &c. Apud Baluz. anno 1150. ex Archiv. Eccles. Barcinon. & Gerund. Ermengardis Comitissa Narbonensis: Notum sit omnibus (inquit apud dictum Baluz. anno 1151.) quod ego Ermengardis, recognoscens injuriam, quam parenti mei, & ego in possidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucusque perperam fecimus &c. sive sint fructus precepti, sive percipiendi &c.

Hanc Ermengardis spontaneam confessionem confirmans Adrianus IV. jubet Episcopalia bona futuro Antiquitati præservari, & contrariam consuetudinem dicit contra Deum, & Ecclesiam esse inolitam. Adrianus IV. elect. anno 1154. Fridericus II. Imperator in constitutione sua Agra datâ vocat ab usum motu propria voluntatis à suis Antecessoribus inductum. Innocentius Papa III. anno 1213. vide Raynaldum ad hoc annum. Marca lib. 8. cap. 23. Goldast. &c. Hanc ipsam suam constitutionem confirmavit Fridericus Bullâ aureâ ad Honorium III. Papam, quæ asservatur in arce Hadriani. Bulla aurea Friderici II. Imp. anno 1219. Ipsi Principes, Baronelque Germaniæ Innocentium III. litteris ad eum datis anno 1200. certiorum reddunt, Ottonem IV. Imperatorem, præter illi consuetudini, & indebitæ vexationi remanente occupandi bona tan mobilis, quàm manentis vacantium Ecclesiarum. Apud Baron. ad annum 996. & in Regesto Innoc. & Marca lib. 8. cap. 23. Si ergo post Concilium Lateranense Principes ac Imperatores vindicationem bonorum Ecclesiæ abusu nominarunt, & quidem detestabilem contra jura Divina & humana inductum, nefarium, sacrilegum, vexationem injustam, nullo jure, sed pro arbitrio, ac cupiditate inventam; patet omnino, periculum eis non fuisse, à Concilio Oecumenico cum investituris esse concessam; quod enim concessum est, & præsertim à Concilio Oecumenico, non

non abusus, non vexatio, non sacrilegium est, sed facultas & privilegium, quo licite utaris, integræque conscientia. Fallitur ergo Maymbourgeois, cum jus spoliandi Ecclesias, earumque proventus, quoties vacarent, recipiendi, investituris connexit. Has Concilium certis quibusdam conditionibus, illud nunquam indulgit.

Obiectio replicata.

58. **E**X parte adversâ instari potest in hunc modum. Quamvis nihil juris in Ecclesiis vacantes à Concilio Lateranensi accepissent Reges, utebantur tamen in certis provinciis, prætenso hujusmodi jure consuetudinario invalecente potissimum sub Regno Ludovici VII. protento ad beneficiorum quoque collationes.

Responsio.

59. **A**uthor Gallie vindicata cit. §. 1. n. 5. ad hanc à semet formatam objectionem ita respondet, consuetudinem hanc abusi illi cohonestando vix parem esse. Cùm enim consuetudinem istam juri Divino advertari, adeo, quæ sacrilegam esse, fateantur Principes, quorum verba superius sunt relata; imò Emanuel Comnenus Constit. Ioann. Comn. & Emanuel. Impp. anno 1120. apud Marcam lib. 8. cap. 23. in contemptum Dei, jurisque naturalis everisionem vergere pronuntiet: quis dicat, sacrilegia, contemptum Dei, legumque Divinæ ac naturalis injurias consuetudine purgari? Et ideo omnium Juris-Consultorum sententia est; vide Doctores ad cap. fin. De consuet. consuetudinem contra jus naturale & Divinum nihil licere. Ipse de Marca Parisiensis Archiepiscopus, rerumque istarum, & sacrorum Canonum longè peritior Maymbourgo (quippe Theologie, Juriumque, ut ex libris apparet, aut ignaro, aut negligente) fatetur; usumfructum redditum Episcopatum (si redditus feudorum excipias) & collationes præbendarum ex consuetudine contra Canones profectas, & ideo Concilij Lugdunensis auctoritatem questam esse, Principibus haud satis consuetudine tutis. Ita de Marca lib. 8. cap. 24. n. 4. Mag. de Pamiere de la Regal. fol. 56. init. Coppin Ruzée Jurisconsultes François.

60. **Q**uæ consuetudo licet longo tempore Ecclesias percurreret, durassetque in sæculum undecimum, quando videlicet Concilium Lateranense celebratum est; semper tamen sacris prophantisque legibus sive occupationem fructuum, sive etiam collationes beneficiorum spectes, damnata fuit; fructus enim vacantium Ecclesiarum successoribus reservandos esse, habetur in C. 40. Apost. can. 24. Concil. Antioch. can. 22. & 25. Concil. Chalcedonensi can. 6. Concil. Regiensis can. 7. Concil. Paris. can. 14. Concil. Pontig. can. 14. Concil. Trosi. Vide etiam Hincmar. epist. 45. 21. 12. Gerbert. epist. 118. S. Gregor. lib. 2. epist. 19. 20. 21. 27. L. 3. epist. 11. L. 2. epist. 13. 14. 20. 21. & 6. Flodoard. lib. 3. hist. Rhemens. c. 4.

quod indicio est, eam consuetudinem nunquam pro legitima, & quæ jus aliquod tribuere possit, habitam esse.

Id ipsum certamen pro investituris susceptum, quodque totos quinquaginta annos Ecclesiam, Imperiumque concussit, clarè ostendit; nolebant enim Summi Pontifices feudorum investituras per crucem, annulumque conferri, quamvis diuturna consuetudo obtineret, quod ea solemnitate ipsi Episcopatus, sacræque dignitates conferri à Principibus viderentur. Vide de collat. Benefic. Laic. probib. can. 6. Concil. Chalced. can. 29. vel 31. Apost. can. 3. Concil. Nicæn. 11. can. 21. Concil. VIII. can. 8. Concil. Paris. III. Concil. Aurelian. I. c. 368. Capitulare Caroli Magni: vide 16. q. 7. apud Gratian. M. de Pamiere f. 52. de varia eligendi forma. Reg. Sacerd. f. 45. de Pamiere fol. 128. Imò viri in Gallia sanctitate ac doctrinâ præstantes hæresis notabant, qui pertinaciter assererent, oportere, à laicis Principibus Episcopos investiri: erant ij Sancti Godofridus Episcopus Ambianensis: Hugo Episcopus Gratianopolitanus, Bruno Episcopus Sigvinus, Joannes Archiepiscopus Lugdunensis, omnesque Concilij Viennensis Patres. Concil. Viennens. anno 1112.

At verò, qui hæc hæresis notâ abstinentium cenlebant, inter quos præcipuus Ivo Episcopus Carnotensis, hanc ipsam consuetudinem alieni juris perversionem appellabant, & sacrilegam præsumptionem, quæ pro libertate Ecclesiæ, & honestate, salvo pacis vinculo, si fieri potest, plena abscondenda esset: quæ omnia sunt verba Ivonis epist. 236. de investituris, apud Author. Regal. Sacerd. f. 61. Si ergo solæ investituræ, quæ signa tantum erant collatæ dignitatis Ecclesiasticæ, tam severè etiam in Gallijs acceptæ sunt, & Laicis prohibita, nec ullo consuetudinis obreptu excusata, quanto magis ipsa collatio sacrarum dignitatum? Et si signum tam acerbè pulsatum, habitumque, quanto acerbius res significata?

Dicit fortasse aliquis, aliud esse spolia, aliud usumfructum bonorum Ecclesiæ vacantis, spolia morientium Antistitum ad istorum hæreses spectasse, & ideo nullâ consuetudine induci potuisse, ut à Principibus caperentur, alioquin & furta excusari possent, si in morem, usumque transeant. Illas ergo Principum constitutiones de spolijs, non de usufructu intelligendas esse.

Verum nullo fundamento discrimen hoc inter spolia & usumfructum nititur. Enim verò sermonem illic esse non de spolijs tantum, sed etiam de usufructu, patet ex verbis Emmanuels Comneni in sua constitutione Corporis juris insertâ de anno 1150. qui expressè loquitur de administratione bonorum vacantis Ecclesiæ, in quæ ne pedem quidem immittet aliquis ex Ducibus, sed nec qualibet illinc pars auferetur, sed omnia à partibus (Clericis) ejusmodi Ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodum legitime, & canonicè editum est, donec successores renuntiati sint. Et Ermengardis Comitissa in diplomate cessionis apud Baluzium anno 1155. Recognoscens injuriam in possidendis honoribus, & bonis di-

ripiendis decedentium Archiepiscoporum &c. five sint fructus percepti, five percipiendi &c. Et Gregorius IX. in litteris ad Archiepiscopum Narbonensem: Senefchalus, & Ballivi charissimi in Christo filij illustris Regis Francorum in Narbonensi Provincia constituti, decedentibus Ecclesiarum Prælatibus, castra, villas, & alia bona Ecclesiarum vacantium contra debitum juris usurpare &c. Apud Baluzium ex Archivio Narbon. Et Fredericus II. Imperator anno 1213. Apud Raynaldum. Illum quoque dimittimus abusu, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam vacantium Ecclesiarum &c. Et Principes, Baronesque Germaniæ litteris ad Innocentium III. Prave illi consuetudini, & indebitæ vexationi occupandi bona decedentium Episcoporum dimisit, & suis Successoribus servanda statuit. Ex Regest. Innoc. anno 1200. Ex his omnibus manifestum est, consuetudinem non solum spolia capiendi, quæ ad hæredes defunctorum pertinebant, pro abusu habitam esse, sed etiam usum fructuum bonorum vacantis Ecclesiæ. Et verò cur non æquè iste, ac illa damnarentur? Nec enim minus delictum est usurpare, quæ ad Deum pertinent, quam quæ ad hæredes, & si depilare, quæ ad hæredes spectant, nullâ potest consuetudine excusari, quanto minus excusari potest, depilari, quæ Dei & Ecclesiæ sunt, nisi fortè Dei & Ecclesiæ pejor sit conditio, quam alterius cujusque privati juris: & ideo quamvis etiam investituræ consuetudo patrocinaretur, semper tamen a Concilijs, Summisque Pontificibus damnatæ sunt, & consuetudo pro abusu habitæ & sacrilegio, etiam à Gallis, Ivone videlicet Carnotensi, alijsque. Vide Regal. Sacerdot. fol. 66.

65. Idque ulterius clarissimè ex vita, actibusque S. Thomæ Cantuariensis evincitur. Nec enim minus in Angliam, quam Galliam consuetudo Regalium induxerat, & inter capita Regiarum Angliæ consuetudinum duodecimum locum obtinebat, ut videre est apud Baronium ad annum 1164. n. 37. Hanc Rex Angliæ dignitatem Coronæ suæ vocabat: hanc in Synodo Nationali apud Clarendonam Angliæ Episcopi admiserant; ibid. & in vita S. Thomæ Cant. juraverantque metu Regis omnia miscerentis, imò & varijs adornatam rationibus, ut metum excusarent, Alexandro Pontifici obtulere, rogabantque approbari: vide epist. 128. inter epistolas S. Thomæ Cantuar. sed in confesso Episcoporum, sacrique collegij, improbat Pontifex, easque consuetudines Tyrannicas usurpationes legis Divinæ subversiones abominabiles appellavit. Vide Alan. in Quadripart. & Baron cit. n. 36. Ipse S. Thomas potius, quam huic consuetudini subscriberet, exilium, & mortem subire voluit. Sola ergo consuetudo Regalium nunquam excusavit. Quod si Principes aliquando hoc jure utebantur, non consuetudo illos, sed aut bona fides tuebatur, aut fortè tolerantia Pontificum, ea, quæ abolere haud poterant, concedentium.

66. Nec obstat, Laicis, qui Ecclesias fundaverant, aut amplis patrimonijs instruxerant, quique propterea Patroni appellabantur, jus

nominandi, præsentandi que sacris Canonibus fuisse indultum. Cap. Abbatem. 18. quasi. 2. Cap. Laici. 17. q. 1. Cap. Transmissa. De jure Patronatus.

Verum aliud erat hoc jus patronatus, aliud quod prætextu Regaliæ, & investiturarum petebatur; qui enim jus præsentandi habebant, personas tantum delignant, exhibebantque Episcopo, hujus erat, designatos admittere, examini subdere, & denique sacerdotia, ac Beneficia conferre: quæ jam omnia Principi deferuntur, Episcopis præteritis, & hoc Regalium dicunt, quam, ut vidimus, live fructuum occupationes, live collationes præbendarum species, semper Canones, Concilia, Patres, ipsique aliquando Reges persecuti sunt: aut si vacantis Ecclesiæ proventus ibi addicerent, alijs tamen Ecclesijs, ipsique locis reddi volebant, pacatâ utique, salutarique conscientia, de quo postea dicemus. Plannè S. Ludovicus, qui in sua Pragmatica sententia de anno 1268. veltigijs Ludovici Pij insistent, jussit, ad præscriptum sacrorum Canonum electiones liberas esse; non alio jure in Beneficijs vacantium Ecclesiarum ulus videtur, quam nominandi, præsentandi que, & jus Regale dicebatur, quod soli ferè Regi competere, duceretque originem ab Ecclesijs Regi libertate fundatis, aucti que. Verba Ludovici in litteris ante sacram expeditionem datis sunt; Personatus, Præbendas, Ecclesias, Capitulas, & cetera beneficia, quæcumque vacare contigerit, ad nostrum Patronatum, collationem, seu præsentationem nostram, seu ratiõem Regalem, quam alio quocunque jure pertinentia, consuetudine ac præsentandi, &c. Vide Proux anno 1269. in libert. del. Egl. Gall. ch. 16. ann. 20.

CONCLUSIO.

Næque ex Concilij Lateranensis, & Calixti II. constitutione, neque ex consuetudine veteris Regum Francorum Dynastiæ temporibus introductâ, justificari potest Regaliæ moderna protertio.

Explicatur per summariam inductionem monumentorum, quæ Author Gallia vaticana cit. dissert. 1. §. 2. n. 1. breviter & nervosè repræsentat. Ad hoc igitur intentum, iniquiens, possunt 1. adduci omnia testimonia Canonum, Conciliorum, Episcoporum, Imperatorum, Regum, Authorumque, quæ sepeiori §. enumerata sunt: quæ, ut videmus, ab anno 499. quo Clodoveus Catholicam religionem amplexus est, usque ad annum 1789. cum celebratum est Concilium Lateranense sub Calixto II. Papa (imò multo post illud) semper Regaliam damnarunt, vel potius eos abusus, qui postea Regaliæ inducendæ actum dedere. Ea sunt Concilia Antiochenum, Chelcedonense, Nicænum II. Pontigonense, Trojense, Regienle, Aurelianense, Parisiense, Tolosanum &c. Capitularia Caroli Calvi, Constitutiones Imperatorum Joannis, & Emanuelis Comneni, Frederici, Principum Germaniæ, & Galliæ, Gregorij Magni, Gregorij

gorij Turonensis, Hincmari, Flodoardi, Gerberti, & aliorum. Hi omnes locis supra citatis Regaliam, seu potius primas Regaliae fibras penitus execrati sunt, tantumque abest, ut eam tota Gallia extendi voluerint, ut ne uno quidem loco passi sint, & consuetudinem, quae obtendebatur, sacrilegam, detestandam, juri Divino, humanoque contrariam edixerint, quae omnia ex testimoniis supra recensitis manifesta sunt; constat etiam, quae mens Gallicanae Ecclesiae tot Concilij, exemplisque expressa, olim fuerit; quid verò dicerent egregij, invidijque illi Galliarum Antistites, si eam consuetudinem, quam ne uno quidem loco dignati sunt, jam tota Gallia dominantem cernerent? imò & pro Ecclesiae Gallicanae legitimo partu semet ferentem?

69. Post Concilium Lateranense jam superius ostendi, juxta Regaliae solā consuetudinem, non privilegio, aliōve justo titulo stetit, & consuetudinem pacandae Principum conscientiae, excusandoque abusu vix sufficisse, quod praeter ipsorum Principum testimonia, quae produximus, etiam innuit Marca Archiepiscopus Parisiensis, cujus haec sunt verba: Cum autem usus fructus reddituum Episcopatus (si redditus feudorum excipias) & collatio praebendarum, ex consuetudine adversus Canones proficerentur, optimum sacrum existimarent Principes, ut consuetudinis confirmationem peterent, decerni in Concilio Generali Lugdunensi. Sed quidquid de hoc sit, an videlicet ea consuetudo legitima fuerit, & sufficiens, ut Regalia exerceri tuto possit, illud saltem evidens est, ubi consuetudo non erat, exerceri non potuisse, tunc enim omnis aberat titulus, quo Canonum transgressio Regaliae enixissime prohibentium excusari posset, & ideo Principes non aliter hoc jure utebantur, quam ubi, & quando consuetudo illud permittebat: quod duorum Galliae Regum exemplis evidenter demonstratur.

70. Primum est S. Ludovici, in cujus vita haec Nangius: in beneficiis Ecclesiasticis conferendis Deum semper praesens oculus habebat, praesertim in Ecclesijs Cathedralibus, ubi, Sede vacante, ratione Custodiae Regalium ex consuetudine pertinebat ad eam collatio Praebendarum. Sub eodem Rege, vacante Ecclesia Aniciensi apud Vernaunos, titulo Regaliae impetebatur tam in urbe, quam suburbij, totoque Civitatis territorio jurisdictione temporalis, vestigalia, aliisque proventus ejusdem Ecclesiae, ac etiam beneficiorum collationes: obtulit Capitulum, ostenditque, nunquam id consuetudinis fuisse, ut videlicet vestigalia extra urbem, ac Beneficiorum collationes ad Regem pertinerent, idque recens tentari coeptum, à decessu videlicet duorum Episcoporum, qui Ecclesiam Aniciensem ultimo gubernaverant, id verò legitimae consuetudini inducendae satis non esse; quippe consuetudine dici non posse, quae bis tantum contigerint, sic etiam Beneficiorum collationes nunquam haecenus Reges sibi vendicasse. His à Capitulo allegatis, probatisque, Parlamentum Parisiense decidit: Ecclesiam Aniciensem libertati suae relinquendam esse. Parlamentum Parisiense Arrestum Anno 1279.

Quam Parlamenti sententiam S. Ludovicus suo diplomate confirmavit, cujus inter alia haec sunt verba: Quia per inquestam, quam fieri fecimus, probatum non extitit, quod vacante Ecclesia supradicta nos, vel Antecessores nostros domum Episcopalem, vel fortitercia alia civitatis, castra etiam extra civitatem, seu villas alias, sed nec pedagium ullo unquam tempore habuimus extra civitatem, nisi à duabus ultimis vacationibus, vel aliquando dignitatem aliquam, aut Praebendam contulerimus; super his ex nunc in perpetuum dictam Ecclesiam volumus molestari &c. Constitutio S. Ludovici anno 1259. mense Julio. Ex Regestis Parlam. & Camerae Computator. apud Chopin: Marca lib. 8. Concord. Ubi vides, nec Regium Parlamentum, nec ipsum Regem voluisse, Regalia ultra consuetudinem extendi; imò Regio Procuratori onus probandi incumbere, Regem in antiqua possessione & consuetudine versari Regalia, percipiendi, nec prius admittebatur, quam id probasset, ut ex allata constitutione palam est, & fatetur Marca lib. cit. n. 2. & Rozas in privilegio 55.

72. Exemplo, vestigiisque B. Ludovici Philippus Audax, Ludovici filius egregie instituit, cujus jussu, cum esset Apamijs, Ecclesiae Albienensis restituti sunt fructus à Seneschalco Charasinenfi obtentu Regaliae occupati, Capitulo proclamante, id haecenus nunquam esse factum, & ideo nec fieri posse. Verba Arresti (quod duos ante Concilium Lugdunense annos datum est) sunt haec: Sabbatho post Ascensionem Domini restituta fuerunt apud Apamijs, & redditu per Dominum Regem Procuratoribus Capituli Albienensis Regaliae Ecclesiae Albienensis, quae mortuo Episcopo Seneschalco ceperat, & saisinaverat sine causa, cum Dominus Rex super hoc nunquam usus fuisset; prout ex aliorum, & ipsius relatione fuit inventum Arrestum Parlam. Paris. anno 1272, apud Marcam lib. 8. cap. 26. n. 3. de Pamiers. fol. 28. Constat ergo etiam, ante Concilium Lugdunense Regalia non alibi admissam, exercitamque fuisse, quam ubi consuetudo vigeat.

PROBATIO I.

Qua ostenditur, Regalia non tantae fore difficultatis, si conformaretur limitibus investiturae Episcopatum à Concilio Lateranensi, & Calixto II. admissa.

73. Ratio reprobandi investituras, quas Episcopi à Regibus accipere obstringebantur, ex eo etiam capite petebatur à Goffrido superius adducto, quod Reges hac via efficerent inordinare sibi subjectas personas Episcoporum. Quae ratio videtur Paschale III. anno 1100. permovisse, ad pacationem cum Henrico Germaniae Rege ineundā, ut Episcopi Regalia admitterent Caesareae Majestati, haec verò renuntiaret investituris. Ita se habent verba hujus Pontificis, teste Petro Diacono in Chron. Cassin. lib. 4. cap. 34. ad Regem per scripta: Ministri Altaris ministri Curiae facti sunt, quia Civitates, Ducatus, Marchionatus, Monetas Curtes, & cetera ad Regni servitium pertinentia

acc-

acceperunt. Vnde etiam mos Ecclesie intolerabilis inolevit, ut electi Episcopi nullo modo consecrationem acciperent, nisi prius per manum Regiam investirentur. Tibi itaque & Regno Regalia illa dimittenda præcipimus, quæ ad Regnum manifestè pertinebant tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, & cæterorum Prædecessorum tuorum. Interdicimus etiam, & sub anathematis districtione prohibemus, ne qui Episcoporum, seu Abbatum eadem Regalia invadant, id est Civitates, Ducatus, Marchias, Monetas, Telonium, Advocatias, iura Centurionum, & Curtes, quæ Regni erant, cum pertinentiis suis, militiam & castra, & ne se deinceps, nisi per gratiam Regis de ipsis Regalibus intromittant.

74. Huic equidem Summi Pontificis zelo obsecuti non sunt Episcopi Germaniæ, quemadmodum mos hodierni quoque temporis ostendit. Quare causa hæc à Calixto II. ad Concilium Lateranense deducta, eum accepit finem, ut Pontifex ille ex Concilij sententiâ Imperatori Henrico rescriberet in hæc verba: Ego Calixtus servus servorum Dei Dilecto filio Henrico Dei gratiâ Romanorum Imperatori Augusto concedo, electiones Episcoporum, & Abbatum Teutonici Regni, quæ ad Regnum pertinent, in præsentia tua fieri. Electus autem Regalia per sceptrum à te recipiat. Et quæ ex his iure tibi debet, faciat. Ex alijs vero partibus Imperij consecratus, intra sex menses Regalia per sceptrum à te recipiat. Quid ni ergo Rex Christianissimus Ludovicus VI. cuius Orator Sugerius Sancti Dionysiani Abbas dicto Concilio intererat, Regaliam sui Regni pariter restrinxisset ad feuda Regalia de manu sua Regia dicto modo recipienda, non verò extendisset ad universos redditus unâ cum beneficiorum collatione, quamdiu Sedes vacasset, sibi adscribendos?

75. Hildebertus sanè Archiepiscopus Turenensis; uti patet ex ejusdem epistolâ ad Amicum Episcopum datâ, & in tom. 13. Spicilegij pag. 267. relatâ, Ludovico Crasso minimè cesserat beneficiorum Ecclesie suæ collationem. Cum, inquit, ex Romani Pontificis præcepto de Episcopatu ad Turonicam Metropolim transissem, Archidiaconatum in ea, atque Decaniam personis vacantes inveni. Deinde peracto in eadem metropoli anno, Regis litteras accepi continentes, Regem præscriptas dedisse dignitates, atque mihi præcipere, quod personas, quibus eas ipse dederat, in Sedibus earum dignitatum mittere non differrem. Quo audito, nolui in causa Dei contra Dominum parere potestati.

76. Idem Rex Ludovicus Crassus, eundemque secutus filius Ludovicus VII. Aquitanie Ecclesijs non tam remisit Regaliam, quàm eas à pravis consuetudinibus & oneribus iniquis, quibus premebantur à Ducibus, & Comitibus, liberavit; prout videre licet tom. 1. Gallie Christiane in Gaufrido de oratorio pag. 211. ubi habentur sequentia: Eapropter petitionibus vestris, communicato prius Episcoporum, Abbatum, & Procerum nostrorum consilio, assentiente Ludovico filio nostro jam in Regem sublimato, duximus annuendum, & in Sede Burdegalensi, & in prædictis Episcopalibus Sedibus & Abbatibus ejus-

dem provinciæ, quæ defuncto illustri Aquitanum Duce, Comite Pictaviensi Gillelmo, per filium ipsius Alrenoum jam dudum filio nostro Ludovico Matrimonij sorte cedit, in Episcoporum & Abbatum suorum electionibus Canonice omnino concedimus libertatem absque hominij, juramenti, seu fidei per manum datæ obligatione. Perdè decedentis Archiepiscopi & Suffraganeorum ipsius Episcoporum, sive Abbatum decedentium res universas Successoribus Regiâ autoritate servari volumus, & concedendo præcipimus illas. Hoc quoque adjicientes, ut omnes Ecclesie infra denominatam provinciam constitutæ, prædia, possessiones, & universa ad ipsos jure pertinentia, secundum privilegia, iustitias, & bonas consuetudines suas habeant, & possideant illibata. Quinimò Ecclesijs ipsi universis, & earum Ministris cum possessionibus suis Canonice in omnibus concedimus libertatem. Quid ni ergo isthæc libertas Canonice etiamnum servetur in illis Ecclesijs, quibus attributa est à Regibus Christianissimis, & saltem ejus diminutio in alijs Ecclesijs non extendatur ultra limites à Concilio Lugdunensi II. circumscriptos?

Ipsamet Petrus de Marca lib. 1. de concord. Sacerdotij & Imperij cap. 27. n. 2. & 3. tradit, Regaliam eo ævo, præsertim in Aquitania, necdum fuisse introductam, idque probat ex duplici Concilij decretis: nam anno 1100. Synodus Pictaviensis à Palschâ II. Papa cum consensu Guillelmi Aquitanie Ducis coacta Canone I. decreverat, Vt nollus Episcopus, Abbas, Presbyter, vel qualibet persona de Clero accipiat de manu Regis, vel Comitum, vel cujuslibet laicæ personæ domum Episcopatus, Abbatie, vel Ecclesie. Si vero laici Canonicis decretis resistentes, Ecclesias valenter retinere præsumperint, ipsi excommunicentur.

Alterum postea in Urbe Pictaviensi præfati Papæ Legatis anno 1109. celebratum Concilium ita decrevit. Vt Clerici nunquam alicui homini laico hominum sacerent. Quod si fortè isthæc decreta videantur reducentia ad normam, quæ ratione feudorum Regalium & homagij propterea debiti postmodum præscripta est à Concilio Lateranensi superius relato, hinc saltem recipi poterit ea Regalia moderatio, quæ fructuum tamen vacationis Ecclesie & beneficiorum curam animarum annexam non habentium pro tunc vacante incipientium collationem Regibus haudquam addiceret.

PROBATIO II.

Complectens summariam confutationem argumentorum, quæ Natalis Alexander in sua de Regalijs dissertatione adfert usque ad tempora S. Ludovici.

Quæ Author Responsionis ad dicti Natalis dissertationem cit. art. 4. à §. 9. usque ad §. 26. fusè digessit, ea ad succinctam methodum hîc redigimus. Primò igitur adfertur Ludovici Iunioris diploma inser probationes

tionem libertatum Ecclesie Gallicane cap. 19. n. 1. pag. 362. relatum, in quo spoliatorum, decedentibus Episcopis, ad Regiam manum devolutio dicitur *venisse niti consuetudine*.

Verum alia est ratio Regaliæ, utpote fructus, Sede vacante, percipiendos unâ cum collationibus beneficiorum Regi attribuentis; alia verò est ratio spoliatorum, quæ de Episcopi defuncti substantia prætendebantur recidere in jus fisci Regij. In quo autem censu ea de spolijs Episcoporum consuetudo habita fuerit, expendere lubeat tum ex Canone VII. Concilij Parisiensis V. sanciente, ut sub poenâ excommunicationis nemo etiam iudicium defuncti Episcopi, aut Clerici res contingat, quousque, aut testamentum, aut qualemcunque fecerit obligationem, cognoscatur, sed res huiusmodi ab Archidiacono, vel Clero defensentur & conserventur: tum ex Concilij Aurelianensis II. anno 536. celebrati Canone 6. & Concilij Regiensis anno 639. habiti Canone pariter 6. quibus statutum fuit, ut defuncto Episcopo, vicinus Episcopus Bona ab illo relicta inspicat, ac recenscat, domumque Ecclesie descriptam idoneis personis custodiendam relinquat: tum ex Caroli Calvi Capitulari edito anno 876. ubi cap. 4. sancitur; ut defuncti Præsidis facultates nullus invadat, diripiat, & ad jus suum transferat, sed per Oeconomum conserventur futuro Successori, vel elargiantur in elemosinam; uti quoque Cap. Carisiacense anno 877. editum Cap. 5. habet: tum Concilij Trosleiani anno 909. celebrati Canone 14. ubi paria de conservandis defuncti Episcopi facultatibus, constituendoque super eis Oeconomus eduntur decreta.

Extat quidem alterum Ludovici Iunioris diploma de anno 1140. in Ecclesie Parisiensis tabulario relatum, quo Episcopatus Parisiensis vacantis fructus pro ejusdem Ecclesie Cathedralis luminaribus concessit, asseverans ibidem, vacante Episcopatu, universa ad statum ipsius pertinentia in Regis esse potestate. Sed numquid ex his præcisè verbis evincitur, Regem fructus vacantis Episcopatus fecisse suos, vel habendo super ipsis jus custodiæ duntaxat, habuisse potestatem, eas impendendi ad causas pias.

Secundò à Natali Alexandro adfertur diploma à dicto Iunioris Ludovico anno 1161. datum Episcopato Parisiensi, quo asseritur, Regalia post mortem Episcopi in manum suam venisse, nolle tamen se in proprios usus convertere redditus &c. altaris Capiceriæ, sed eos donare Monasterio Hederæ, Allegatur etiam Ludovici ejusdem celsio Archiepiscopi Bituricensibus anno 1159. facta, ne Bona mobilia post mortem Archiepiscopi in ædibus Archiepiscopalibus reperta addicerentur filio Regio.

Verum istud diploma est de spolijs, non de Regalia, nisi cum nonnullis probabiliter dicere malis, Regaliam in sua origine nihil aliud fuisse, quam spoliolum: unico feudaliū bonorum usufructu excepto in provincijs Juris consuetudinarij, ubi Dominus, vacante

feudo, fructus faciebat suos, donec novus Vassallus investiretur; uti observat Author Responsionis ad dissertationem Alexandri art. 4. §. 11. n. 1. Quod prius de Episcopatus Parisiensis vacantis fructibus disponens instrumentum Regium, fatetur Petrus de Marca in Commentario edito anno 1655. esse omnium pro usu Regaliæ antiquissimum testimonium, cum tamen nulla collationis beneficiorum in eo mentio fiat. Et hinc licet aliqua ex eo diplomate fieret probatio consuetudinis forsan præscriptæ super usu Regaliæ, necdum tamen constaret de jure jam prætenso circa collationes beneficiorum. Cum igitur non plus prætendi possit præscriptum, quam fuerit possessum, neque verò ex illo instrumento pateat, fuisse possessum jus collationis beneficiorum, ideo sub tempore saltem prædicti Regis, dici haudquaquam potest, Regalia quoad jus collationis beneficiorum præscripta fuisse. Quinimò hoc Regaliæ jus præscriptum unice videtur referri ad Bona feudalia ab Episcopis accipienda de manu Regiæ; veluti S. Bernardus, vel alius Author sermonis ad Pastores inter ejus opera relati scribit: *Duplex est dominium Prælatorum. Habent enim claves Ecclesie: habent & Regalia (scilicet feuda) quia Domini sunt urbium, & oppidorum. Nec solum Episcopatus, sed & Consalatus (sive Comitatus) habent.* Ob cujusmodi proinde Feuda idem S. Bernardus epist. 167. de quodam ad Episcopatum electo scribit: *Festinavit, Regalium (id est feudorum) investituram accipit.*

Inducitur equidem pro tertio ex parte adversa Sugerius Ludovici Iunioris terræ sanctæ peregrinationem suscipiens Administer epist. 14. ad Capitulum Carnotense, vacante ejus Ecclesie Sede, delegans ad recipienda & conservanda Regalia. Attamen ex hoc nullatenus inferre licet, tale jus comprehendisse pro tunc tam usufructum reddituum vacantis Ecclesie, quam etiam collationem beneficiorum. Imò Decanus & Capitulum Carnotense rescripserunt, tum informando de electione à se facta, tum petendo Regium super electione sua consensum, tum rogando, ut Electo Regalia vice Regis redderentur.

Ad quod rursus rescripsit Sugerius epist. 20. se huic electioni ex parte Regis assensum præbere, quoad Regalia verò oportere, ut Electus Regi & Regno fidelitatem faciat, & sic demum Regalia recipiat. An non igitur jus illud Regium dicendum est fuisse restrictum tum ad assensum electioni Episcopi præstandum, tum ad feuda Regalia electo concedenda, in quo feudi jure censebatur fuisse quoque Capiceria Carnotensis Ecclesie, haudquaquam obtinens rationem beneficii Ecclesiastici, sed Officij alicuius jure feudali contenti; uti ad epist. 38. Sugerio annumeratam probat Author præcitata Respons. art. 4. §. 15. n. 6. Enititur equidem Natalis Alexander jus Regaliæ in Gallie Regibus comprobare ex hoc, quod Alexander III. tale jus in Rege Angliæ minime reprobavit. Verum hoc argumentum efficaciter elidit Author præfata Respons. præf. §. 163.

○○○○

S. 163

S. 16. & 18. integrumque, satis prolixum hæc super re paragraphum tertium edidit Gallie vindicæ Author, ad quos Lectorem remitto.

86. Quarto. Natalis Alexander in sua de Regalia dissertatione inducit exempla Philippi Augusti circa Regaliam in Ecclesijs Aduensi & Lugdunensi, tum generaliter in aliquibus Regni sui Ecclesijs, tum in Ecclesia Matiscenensi, nec non Antiodoriensi, uti etiam Laudonensi & Cenomannensi præteniam, adducto in hanc rem etiam testimonio Innocentij III.

87. Verum circa Lugdunensem & Aduensem Ecclesias ex diplomate Regio to. 1. Gallie Christianæ relato, & à Philippo Augusto anno 1189. edito res ita se habet. Ut Rex post obitum Aduensis Episcopi ad se receperit quidem Regalia, at ubi informatus fuit de jure Lugdunensis Archiepiscopi, ad quem Sede Aduensis vacante, perceptio fructuum & collatio beneficiorum spectabat, sicuti par jus in vacatione Archiepiscopatus Lugdunensis existeret penes Episcopum Aduensem, mandavit idem Rex Regaliam restitui Archiepiscopo Lugdunensi, volens etiam Regio diplomate consultum esse utriusque Ecclesiæ juribus. An non igitur hinc extat manifestè probatum, Regaliam non esse Regi debitam in universis Gallie Ecclesijs?

88. In illo ipso insuper diplomate Regio veni consulto annotandum, quod Rex ita loquatur: *Regalia nostra, & alia, quæ ad Episcopatum Aduensem pertinent, in manu sua habeat Archiepiscopus Lugdunensis.* Numquid enim per hæc verba fit clara distinctio Regalium ab alijs juribus vacantis Aduensis Ecclesiæ; & hinc quando idem Rex subjungit: *Regalia Aduensia se occupasse, & Regalia ipsa restituere: numquid sub Regalibus condistinctis ab alijs Ecclesiæ Aduensis juribus, meritò intelligenda sunt feuda Regalia, non verò alia Bona Ecclesiarum?* Idem equidem Rex Philippus anno 1190. in Palæstina transiens fecerat testamentum, in vi cujus Sedes Episcopales, & aliquæ Abbatiæ Regales à Regina, & Archiepiscopo ad hoc constituto deberent petere liberam electionem: *Regalibus interea in manu Regine, & Archiepiscopi retentis, donec Electus consecratus sit, vel benedictus, cui tunc Regalia sine contradictione redderentur.* Numquid verò sub istis Regalibus utpote restituendis electo, ubi consecratus fuerat, necessarium est, intelligere Bona feudalia?

89. Anno 1201. Episcopus Matiscenensis publico inter probationes libertatum Ecclesiæ Gallicanæ cap. 15. n. 365. relato instrumento, professus quidem fuit, omnia Regalia, & omnes proventus Regalium existentes in Regno Franciæ liberè possidebat. Sed numquid isthæc verba ly Regalia, & omnes proventus Regalium restringunt Regaliam ad feuda duntaxat Regalia, eorumque proventus? Quo igitur jure fieret extensio ad aliorum, quàm feudaliū Bonorum Ecclesiasticorum redditus manu Regiæ capientes, unā cum beneficiorum collatione, quorum tamen sub ijs ver-

bis nulla prætendi potest esse mentio facta? Anno exinde 1209. eidem Ecclesiæ Matiscenensi à Rege fuit concessum diploma to. 1. Gallie Christianæ pag. 683. relatum, quo statuitur: *Regalia debere esse in manu Decani & Capituli, ut ea integra & salva reservarentur ad opus futuri Episcopi, & tamen electum, quando confirmatus fuerat, venire debuisse ad Regem, ut factā fidelitate, ex manu Regis recuperet Regalia.*

Habetur insuper instrumentum to. 1. Bibliothecæ novæ M. S. librorum Patris Labbe f. 1. pag. 443. quo idem Rex Philippus Augustus Ecclesiæ Antiodoriensi Regalia in perpetuum remisit sub onere tamen mox exprimendo: *Ecclesiæ Antiodoriensi, inquit Rex, concedimus in perpetuum, quicquid juris habemus in Regalibus, Sede vacante.* Itaque Decanus & Capitulum ejusdem Ecclesiæ cupientes Regalia, Sede vacante, & omnes proventus, qui exinde procedunt, & præbendas, si quæ interim vacare contingerit, ad opus Episcopi, alioquin equitationis nostræ, exercitus & subventionem, sicuti Episcopi Antiodorenses nobis fecerant. Ex hoc equidem diplomate inferri videtur, non illam liberationem fuisse Ecclesiæ Antiodoriensem subjectam Regaliæ: sicuti in Regestis Cameræ Computorum habetur etiam, totam provinciam Senonensem, ejusque Suffraganeos Regaliæ juri subjacere; exceptis Diocesi Antiodoriensi, in qua Decanus & Capitulum dicuntur fecisse permutationem cum Rege, feudum scilicet ac homagium Gieni transferendo in Regiam Majestatem. Numquid ergo hinc conjicere licet, Regaliam fuisse restrictam ad feuda, eamque habuisse quidem locum in locis feudali consuetudinario jure utentibus, in quo censu erat Ecclesia quoque Antiodoriensis? Quæ proinde ratione hinc argumentari liceret, pro Regaliæ extensione ad universas Gallie Ecclesias Episcopales, tali jure consuetudinario minime utentes?

Solet equidem pro Regalia allegari Innocentij III. Relictum, quo narratur Rex, Ecclesiā Laudunensi vacante præbendam N. Canonici ejusdem Ecclesiæ uti vacantem secundum antiquam & approbatam consuetudinem Regni sui Clerico N. concessisse. Verum in eodem Relicto habetur, quod Rex petierit, ut, quod super hoc fecerat, Pontifex dignaretur Apostolicā auctoritate confirmare. Numquid ergo hinc inferitur Rex erga Canonatum illum haud prætendisse pleni juris collationem, sed jus nominandi, seu prætendendi duntaxat?

Pro Regaliæ justificatione adduci solet quoque epistola Innocentij III. 120. lib. 14. & 52. tit. 14. item 39. & 40. lib. 15. in quarum posteriori Pontifex dicit, cum Sedem Episcopalem vacare contingit, tantummodò fieri, fortè consuevisse, quod Rex non solummodo domos, verum etiam decimas, & oblationes, nec non & quæcumque alia, quæ inveniunt, faciat omnino saisire (sive ad Regiæ manus recipere) & in quibusdam Ecclesijs conferat præbendas vacantes.

Verum

93. Verum in hoc Rescripto singulariter notandum venit, quod Regaliæ præsentium jus dicatur unice niti consuetudine, eique non absolute asserta, sed sub dubitatione innuatâ per particulam *forte*, neque erga omnes, sed quasdam Ecclesias fuerit à Rege præsentia collatio non tam pleni juris, quam præsentatio ad ad præbendas vacantes. Quomodo igitur ea Regalia extenderetur ad Ecclesias, quæ non æquæ, ac Aurelianensis & Antiochenensis, de quibus ibi sermo est, reguntur consuetudinario feudali jure, quemadmodum in aperto est, Aquitaniam, Occitaniam, Delphinatum, & Provinciam non illo consuetudinario, sed alio, quod scriptum vocari solet, jure gubernari, ac propterea in libertatis Canonice possessione hucusque persistisse. Quinimo quia Innocentio persuasum fuerat, Philippum non in sola feuda, sed reliqua etiam illarum Ecclesiarum Bona iniecit manu, ad minas, etiam si non audiretur, in *epist. 48. lib. 3. in tentatas* processit.

94. Ad illud porro jus consuetudinarium restringi debet Regalia Ecclesiarum Cenomanensis, utpote in provincia juris consuetudinarii consistens, cujus Episcopus in instrumento inter probationes libertatum Ecclesiarum Gallicanarum *cap. 15. n. 7. pag. 366. relato*, faciens Ludovico VIII. *Sacramentum fidelitatis perinde, ac alij Episcopi Regni faciunt, recognovit Regi, tum quod ratione istius Sacramenti nullum sibi opponendum sit onus novum, aut gravamen, sed quod ipse, & Ecclesia sua debeat manere in pristinis libertatibus, quas habuissent tempore Philippi Regis Francorum, & Regum Angliæ Henrici ac Richardi: tum quod quando electus Cenomanensis erit confirmatus à Metropolitano, vel ab eo, qui potestatem habet confirmandi, ipse reddat ei Regalia sua per Nuntios deferentes litteras patentes de confirmatione, & tamen electus teneatur adire Regem post susceptionem Regalium, & eidem Sacramentum fidelitatis prestare.* Num igitur ultra lphram hic circumscriptam fas est, extendi Regaliam erga Ecclesiam quoque Cenomanensem, vel alias insuper Ecclesias feudali consuetudinario jure minime contentas?

PROBATIO III.

Complectens summariam confutationem argumentorum, quæ Natalis Alexandor in sua de Regalia dissertatione adfert sub temporibus sancti Ludovici, ejusque filij Philippi III.

95. Primum inducitur S. Ludovicus, teste Nanginio in ejus vita in Ecclesijs Cathedralibus, Sede vacante, ratione custodiæ Regalium ex consuetudine exercuisse jus collationis beneficiorum. Idem Rex sanctus sacram expeditionem facturus, Regijs litteris inter probationes libertatum Ecclesiarum Gallicanarum *cap. 15. n. 12. relato* anno 1248. concessit Matri lux Blanchæ, ut plenariam habeat potestatem, dignitates & beneficia Ecclesiastica conferre, fidelitates

Episcoporum & Abbatum recipere, & eis Regalia restituere, *datæque vice sua eligendi licentiam Capitulis & Conventibus.*

96. Verum a prime animadvertendum est, quod jus collationis beneficiorum à S. Ludovico exercitum dicatur fuisse restrictum ad Ecclesias Cathedralis, ubi, Sede vacante, ratione custodiæ Regalium ex consuetudine ad eum pertinebat collatio præbendarum. Quare ultra hanc consuetudinem non in omnibus Franciæ Ecclesijs pro tunc, uti *supra* videtur, inferiusque magis videbitur, obvenientem extendi haudquaquam debet exemplum S. Ludovici. Neque verò illa collatio erat pleni juris, cum alioqui Bonifacius VIII. Philippo IV. S. Ludovici Nepoti jus illud competere, minime negasset. Iuxta ejusmodi proinde restrictiones, accipienda est *superius* relata Matri lux Blanchæ à S. Ludovico facta concessio. Et hinc, quod ex M. S. codice Bibliothecæ Colbertinæ Stephanus Balazius *to. 4. miscell. edidit instrumentum*, quo recensentur collationes præbendarum à Blancha Regina tempore Regalium factæ, minime probat extensionem Regaliæ ultra provincias, quæ jure consuetudinario reguntur, ubi etiamnum viget jus Relevij, qualis est Ecclesia Sueffionensis, de qua illud instrumentum disponit. Sed neque hanc jure consuetudinario ulteriorem ad Ecclesias Aquitanicæ præsertim Occitanicæ, Delphinatûs & Provincicæ, quæ nunquam Regaliæ obnoxie fuerunt, extensionem probat relaxatio Regaliæ Archiepiscopo Turonensi à Regina Blancha facta, juxta instrumentum inter probationes libertatum Ecclesiarum Gallicanarum *cap. 15. n. 13. editum.*

97. Ad hoc firmandum, singulariter facit sancti Ludovici constitutio ex veteri Regeste, quod extat in Camera Computorum Parisienſium descripta, & edita à Petro de Marca *lib. 2. de concord. Sacerdot. & Imperij cap. 24. n. 3.* Cujus sequens est tenor. Nempe causa de Regalia Ecclesiarum Aniciensis apud Vetaunos inter Capitulum, & Regem S. Ludovicum anno 1259. suborta, & in Parlamento Parisiensi examinata, Regis constitutione ita finita fuit, ut sua Majestas jurisdictionem temporalem jure Regalium in civitate, suburbij, & territorio pedagium etiam civitatis, & alios redditus in eadem civitate & territorio ad Episcopum pertinentes, exceptis redditibus altarium, sibi, suisque Successoribus Regibus Franciæ in perpetuum retineret. Cum autem inquisitione facta, probatum esset, Regem nunquam ad manum suam revocasse domum Episcopalem, neque arcem civitatis, castra etiam, aut villas & pedagia extra civitatem, nisi a duobus potestimis vacationibus, nec ipsum, aut ejus Prædecessores unquam, vacante Ecclesia Aniciensi, dignitatem aliquam in ea contulisse, seu præbendam; vel ipsi, aut ejus Prædecessoribus annuntias fuisse mortes Episcoporum, vel petinam à Capitulo eligendi licentiam, immunitatem ab his oneribus illi Ecclesie confirmavit: sibi tamen reservando jus occu-

00002

pandi

pandi arces & castra jure supremi dominij. Circa quam proinde S. Regis constitutionem notatu digna est animadversio Authoris *Responsionis ad Natalis Alexandri dissertationem art. 4. §. 31.* allata, quod præsumptio juris ita staret pro libertate Ecclesiarum, ut ipsomet de Marca lib. 8. concord. cap. 24. n. 2. teste, probanda fuerit possessio Regis in Ecclesijs, juxta quam deinde Curia decernebat de jure Regaliæ, neque sufficiebat probatio cujuscunque possessionis, quæ erat ex antiqua consuetudine, hinc enim à sancto Rege haud fuit rata habita possessio, pedagia extra civitatem ad Episcopum pertinentia recipiendi, eò quod à duabus duntaxat postremis vacationibus ortum habuisset.

98.

Juxta ejusdem consuetudinis præscriptæ limites intelligendum est Clementis IV. Rescriptum ad S. Ludovicum, quod usus, quo in Ecclesia Rhemensi circa collationem beneficiorum utebatur, prædicare nolit. Quod namque Rex iste sanctissimus sphaeram jurium præscriptorum in unaquaque Ecclesia nullatenus transgredi veller, manifestum redditur ex diplomate to. 10. Spicilgij Dacheriani pag. 284. relato, quo confirmavit diploma Ludovici VIII. Patris sui datum Episcopo Andegavensi, quo firmatis libertatibus illius Ecclesiæ possessis tempore Henrici & Richardi Regum, recognoscitur, ubi electus Andegavensis fuisset confirmatus, Regalia esse ipsi reddenda, post ejusmodi tamen Regalium susceptionem oblittero ipsum Regem adire ad præstandum fidelitatis juramentum. Eadem præscriptæ consuetudinis ratio obtinebat erga Andegavensem & Cenomanensem Ecclesias, in quibus Rex has civitates fratri suo Carolo tradens, sibi reservavit Regalia (NB.) non Ecclesiarum, sed civitatum earundem. Ex eodem juris jam præscripti fonte promanavit potestas Parisiensi Episcopo año 1299. à S. Ludovico data ad beneficia Ecclesiastica tam ratione Regalium, quam alio quo cunque jure ad suam collationem, aut præsentationem pertinentia, dum esset in expeditione terræ sanctæ, conferenda: sub hisce namque verbis nullatenus credendus est Rex, extendere voluisse seu patronatûs, seu Regaliæ jus ultra suæ legitimæ, ac præscriptæ possessionis sphaeram.

99.

Secundo. Natalis Alexander in præcitata de Regalia dissertatione sua pro Regaliæ jure inducit varias, regnante S. Ludovico, factas ejusdem remissiones; aperto adeo, ut infert, argumento de subsistentia talis juris. Sic enim Raymundi Comitis Tolosani, Ducis Narbonæ, & Marchio Provinciæ cunctis Ecclesijs facta cessio importabat promissionem de abstinendo ab injurijs, quibus Ecclesiastica libertas oppressa fuerat. Pergit eundem Natalis Alexander inducere Gregorij X. diploma anno 1271. datum, quo ad instantiam Philippi III. filij S. Ludovici fuit comprobata Archidiaconatûs Senonensis, ab eodem S. Ludovico ratione Regalium ad ipsum spectantis facta collatio. Alterum adhuc inducitur ejusdem Pontificis diploma,

quo Philippus Rex rogabatur, ut *Novionensi Episcopo Regalia redderet.*

Verum live per Regalia intelligantur bona duntaxat feudalitæ à Regia manu recipienda, live alia quædam jura collationis, beneficiorum, ex utroque illo adducto exemplo unice probatur Regaliæ usus, ubi ejusdem jus præscriptum invaluerat, nec adeo quidquam hinc argumenti sumere licet ad Regaliæ extensionem ad ultiores Ecclesias, potius Regaliæ immunitatem ac libertatem Canonica; de cujusmodi extensione unice in præsentis est concertatio.

P R O B A T I O IV.

In qua Regaliæ ex jure feudali originem trahentis progressus ad præsens institutum nostrum non incommode ostenditur ab Authore Gallie vindicatae dissert. 1. §. 1. n. 1.

Regum nempe liberalitate non solum magnâ vi auri gemmarumque ac pretiosæ suppellectilis augebantur Ecclesiæ, sed insuper dotatæ fuerunt quàm plurimis feudis dominij & latifundijs, ita tamen, ut hæc omnia essent à Principibus data jure beneficario seu feudatario. Hinc sumpta est officio, vacantium Ecclesiarum fructus, velut aperto feudo, usurpandi, & ita jus Regaliæ à feudis originem duxit, quod etiam ex copulâ fit; quod nomen Regaliæ, investitura, & exhibitio juramenti, & homagij, aliæque solennitates, quæ Regaliam comitantur, omnino feudum redolent, & hoc ipsum tum celebres Historici, tum plerique Jurisconsulti docuere, jus videlicet Regaliæ, feudis deberi. Vide Marc. lib. 2. c. 22. Rigord de gesta Philippi Augusti ad annum 1209. Innoc. III. lib. 1. epist. 190. & lib. 2. epist. 40. 106. 107. Marten. Paris. ad ann. 1164. Liberté l'Egl. Gallie. f. 106. M. de Pamiers fol. 17. & Philip. Polich. in mandato Archiep. Senon. dato, ubi: Sicut fratrum Vassallo vacans cum suis redditibus interim à Domino licite occupatur, idque de jure, & generalis consuetudine, sic Nos, & nostri Antecessores, vacante Ecclesia Carnotensi temporalia accipimus, & nostros facimus omnes fructus &c.

Quæ etiam causa est, ut sicut in feudis non ubique Galliarum, defuncto Domino, jus Relevij locum habuit, ita neque jus Regaliæ ex feudis natum. En alium quidem & speciosum titulum vacantis Ecclesiæ fructus populandi, jus videlicet feudi. Sed neque hic finis, ut in hydropse, sitin potus accendebat. Supererant decimæ, oblationes ac munera fidelium, bona mobilia, suppellex domestica, quo jure hæc occuparentur? nam & ista Regaliæ accesserunt. Repertum est jus spolijs; hoc à Clericis ceptum, qui sublati Antifite, ades diripiebant, legebantque velut ex naufragio spolia: & prædam agentibus Clericis, cur Principes cessarent, & potentia & beneficijs in Ecclesiam collatis multo potiores?

Equidem & sacri, Canones & leges Imperatorum.

peratorum in hujusmodi prædones sæpè graviterque armatae sunt, (vide Concil. Antioch. can. 24. & 25. & Concil. Chalcedonense can. 2. & constitut. Joann. ac Emmanuel. Comn. anni 1120. & 1213. & in Decreto casu am 12. q. 2.) sed cohiberi abusus non potuit: nam nec Principes merus legum tenebat, & istorum exempla minores sequebantur. Abusus ergo in usum transiit; usus verò, ut ferè solet in conniventiam, hæc in privilegium (concedi enim solent, quæ vetari non possunt) & indulgentiam necessitas fecit. Hic tertius Regaliæ gradus fuit. Ab hoc ad collationes beneficiorum, quæ curam animarum non habent, processum est. Quis crederet hoc à Laicis tentari potuisse? Tentatum est, imò & obtentum, ac tandem, quod inveteratum usum fere consequitur, à Summis Pontificibus toleratum, & tolerantia pro privilegio accepta: ac primò quidem nominabant tantum, aut præsentabant Principes; Capitulum Metropolitani, aut Pontifex conferebat; postea libertate ex eventu aucta, etiam collationes beneficiorum secuta; quo, inquit, hoc jure? Quod collationes inter fructus Episcopatus censebantur, utique familias Regibus benè meritis remunerari liceret, intacto interim, & illibato ærario; nec Pontifices abnuebant.

104. Philippus Augustus anno 1190. expeditioni in Terram sanctam accinctus Reginae Matri, & Rhemensi Archiepiscopo, quando Regalia in manus Regias devenerint, collationes beneficiorum testamento committit. Idem Philippus uni ex Aulicis Capellanis Canonice vacantis Ecclesiæ Laudunensis, secundum antiquam, & approbatam Regni sui consuetudinem contulerat, & cum Innocentius III. alium promovisset, querelæ Romam allatæ ad Pontificem sunt, nec verò rejectæ, sed causa, uter ex promotis præhabendus esset, ad Capitulum Laudunense remissa.

105. Idem quoque jus à Ludovico sancto exercitum: nam primam in Palestinam expeditionem adornans, Regiæ Matri inter alia concedit, ut dignitates, ac beneficia Ecclesiastica vacantia conferre, fidelitates Episcoporum recipere, & Regalia restituere eis debeat. Vide Testamentum Regis Aug. dans le Liv. des Libertez de l'Eglise. Gall. chap. 16. a. 4. Bull. Innoc. III. ibid. art. 6. Litter. Ludovic. IX. anno 1248. ibid. n. 15. Nangius in vita S. Ludovici pag. 445. Idem repetit in litteris ante secundam navigationem datis: & cum Clemens IV. Papa, vacante Ecclesiâ Rhemensi, præbendam contulisset, Rege sancto sua privilegia violari conquerente, Pontifex gratiam jam in alium collocatam revocavit. Gregorius X. anno 1271. collationem à Rege Philippo Audaci factam, vacante Ecclesiâ Senonensi, probat, confirmatque.

106. His ergo gradibus Regalia processit; sed nec iterit hinc quidem. Olim Provincias tantum, & Ecclesias aliquas complectebatur, non verò omnes, quod infra demonstrabitur, nec Principes Sacerdotia omnia conferebant, sed ea tantum, quibus nulla animarum

cura erat. Hæc verò tempestate, anno videlicet 1673. Regia declaratio prodijt, quæ jus Regaliæ ad omnes Gallicas, aliasque Provincias Regi subiectas profert. Crediderim, illam non tam Regio motu & voluntate, quam adulationum artibus expromptam; quod enim jus Regaliæ ampliùs patet, tantò eorum, qui Regem circumstant, major est jurisdictio, ac facultas amicos, clientelas, favores, opesque parandi, collatis in eos Beneficijs, pro quibus ipsi supplicant, aurelsque Principis occupant; maximè cum eorum arbitrio Sacerdotia plerumque committantur. Privatis ergo studijs Regium nomen obtenditur.

107. Accedere alia, quæ hanc ipsam collationem supra omnes Canones, regaliæque Ecclesiæ in immensum extendunt. Olim sola nominatio, aut præsentatio, nunc collatio, & institutio est. Admittuntur resignationes in favorem: onerantur Sacerdotia pensionibus: conferuntur Beneficia non solum libera, sed etiam jurapatronatus tam Laici, quam Ecclesiastici obnoxia: Canonicatus, aliæque dignitates, quarum collatio non ad solum Episcopum, sed etiam alternativè ad Capitulum, seu Collegium spectat, nullo discrimine Regaliæ subduntur; imò etiam ad Capitula Regularium, & quæ in litem deducta sunt, quæque solo facto, quamvis non jure, aut econtra, quæ solo jure, & si non facto vacant, legitimis innoxijque possessoribus nullà causâ submotis; & quia post Galliæ Concordata solis Regibus jus ad Episcopatus nominandi concessum est, extinctis electionibus; facile est, nominationem diu, multumque differri, quod Principis arbitrio sedet, interim dum delectus agitur, dum Romæ confirmatio elaboratur, dumque in actualem possessionem Episcopus intrat (nam & hæc necessaria est) quis non videt per tot rerum, temporumque ambages, & Regaliæ spatia protendi, & temporis beneficio proventus Regios augeri, Ecclesiâ interim viduitati, prædæque relicta?

108. Denique his omnibus Beneficia Curata, Ecclesiæque parochiales augendo velut fasci paulatim adjiciuntur, aut saltem voluntas, conatusque Regijs Officialibus non deest; quod et si Archiepiscopus Tolosanus in epistolis ad Summum Pontificem datis neget, aut potius Sacerdos ille, qui Archiepiscopi calammum ducit, aperte tamen vincitur, tum ex varijs, vulgarisque libellis, quibus etiam ad hæc Beneficia Regiam extendi posse, persuadere conatur: tum Episcopi Apamienfis testimonio apud M. de Pamiers de la Regale f. 44. in libro, quem de Regalia scriptum reliquit, & quem nemo hætenus confutare est ausus, quamvis non deesset in Gallia, qui cuperent, nisi veritatem erubescerent: tum exemplo Archiepiscopatus cujusdam (Archiepiscopus d'Ax pigliata al Sig. Dorat e data ad un Regalista Moceau) in Episcopatu Apamienfi, quem legitimo possessori ademptum, quod Episcopi sui causam Romæ ageret, in alterum contulere Regaliæ obtentu.

Oooo 3

Videas

109. Videas ex hastenus dictis, per quos gradus paulatim Regalia profecerit, & quibus incrementis ad fastigium provecta sit: in quibus nemo tam leviter tinctus est, qui non videat, quam multa sint sacris Canonibus adversa, & Canonibus non recentibus tantum, quos Galli neglecti habent, sed Canonibus antiquissimis. & illis ipsis, quos libertatis Gallicæ fundamenta esse dicunt. Mirari ergo satis non possum, eos ipsos, qui singulis ferè lineis observantiam Canonum decantant, qui hanc ipsam Summis Pontificibus contentissimè inculcant, ejusque relaxandi Canones facultatem in litem vocant, quique libertatis Gallicanæ fundamenta in Canonibus ponunt, adeo tamen in Canones offendere, ut ne curare videantur.

110. Quid magis Patrum decretis prohibetur, quam electiones liberas turbare, proventus Ecclesiarum diripi, Monasteria Abbatibus titularibus commendari, Beneficia pensionibus subdi, resignationes in favorem recipi, nominationes Patronorum occupare, causas Ecclesiasticas profanis tribunalibus subdere, Principes Ecclesiasticæ libertati graves silentio, applausu, consilijs, turpique adulatione permulcere, imò nolentes impellere; eos verò, qui officij sui, ac periculi monent, ad ornatis accusationibus suspesos, reosque facere, facultatibus, exilijs, supplicijsque punire, nullius criminis compertos, quam quoddam æquum gratiæ præhabuerint, magisque animas Regum, quam præmia dilexerint? Et denique, ut mille alia dissimulem, quid magis in Canones pugnat, quam limites ab Oecumenico Concilio, & sexcentorum Patrum suffragijs, imò Divino instinctu, Regioque assensu fixos evertere, ac privatis lucris posthabere? Et tamen qui hæc Parisijs non ferunt tantum, sed etiam faciunt, audent tamen Romam inclamare, & Canonum admonere, ac illud Zachariæ Pontificis ingerere: *Domine vobis regule, non vos regulis.* Parcite, rogo, vocibus, nec eas in longum producite; vos ipsos, & vicinam aulam mone, hic regule gemunt, hic Canones suspirant, & ab aliquo Sacerdotum liberam vocem, ac patrocinium expectant, quam si audirent, quies Romæ, & silentium; vobis enim, vestraque libertati pugnat.

111. Illud verò risum, an indignationem meretur? tot abusibus excusandis, quæ Regaliam, ut nunc est, consequuntur. Regem, negant apud M. de Pamiers de la Regal fol. 43. n. 1. cum Beneficia confert, Canonibus teneri, quippe aperta semel, & durante Regaliâ, multo ei, quam Episcopis, Romanoque Pontifici ampliorem esse facultatem, jus Regaliæ jure Canonico, quod Episcopos ligat, multo esse antiquius, nec proinde restringi Canonibus potuisse; Regem ergo in vacante Ecclesia Episcopis quidem succedere, sed auctoritate plusquam Episcopali, Regiâ videlicet nullis Ecclesiæ legibus, nullis regulis finitâ. Ita Regiam mentem, ac sententiam Episcopus A. a mentis expressit, testis oculatus, & experientia doctus.

PROBATIO V.

Prioris continuativa ex præallegato
Galliæ vindicatur Authore cit.
S. 1. n. 3.

116. **E**Nimverò, pergit is Author, sub Regibus Galliæ prima, secundaque stirpis certum est, Regaliæ locum non fuisse. Recepta est omnium ferè Scriptorum opinio, tres esse Regum Galliæ stirpes, Merovingicam scilicet, Carolinam, & Capeticam. Primus è Merovingica stirpe Christianam religionem amplexus est Clodovæus Magnus. Hic anno 481. Regnum adeptus est, defuncto Patre Childerico. Anno postea 496. (Alij ponunt annum 499.) partim Clotildis Reginæ precibus flexus, partim victorij miraculo datâ, Christianam religionem, recepto Baptismo, professus est; exemplum Regis tria milia imitati, qui eadem die Baptismo tincti sunt. Duravit stirps Merovingica in annum 752.

117. Ab hac in stirpem Carolinam migravit Childerico tertio in ordinem redacto, utpote rebus gerendis impari, cui auctoritate Zachariæ Pontificis Maximi Pipinus succcessit Caroli Martelli filius. Pipinus, ab eoque progeniti, annos ducentos triginta sex rerum potiti familiæ Capetæ sceptrum celsè. Quippe Ludovico quinto stirpis Carolinæ ultimo sine filijs extincto, Hugoni Capeto Regnum delatum est Statuum, Procerumque communi voto, & Carolo Lotharingæ Duce ac Ludovici Nepote Regnis excluso.

118. Inijt Capetus Regnum anno post Christum natum 996. (Alij initia Capeti referunt ad annum 987. Vide Spondanum.) Binx ergo stirpes Merovingica, & Carolina annos duos, & nonaginta supra quadringentos duravere, quo toto annorum decursu aut Gallos latuit Regalia, aut si aliquando aliquid Regaliæ simile emerit, graviter pulsatum est. Regebantur Ecclesiæ Gallicanæ ex præscripto tum primorum quatuor Conciliorum, tum aliorum, quæ in Gallijs celebrata fuerunt.

119. Hæc verò omnia gravissimis Decretis Regaliæ obstabant. Concilium Chalcedonenſe, cujus, teste Hincmaro episc. 21. & 41. maxima apud Gallos reverentia, can. 25. loquitur: *Reditus verò vacantis Ecclesiæ ad Canonico Ecclesiæ integri custodiantur.* Concilium Regienſe can. 6. anno 439. ita decernit: *(Aut tale aliquid accidit (ut videlicet Episcopus aliquis moriatur) vicinis vicinarum Ecclesiarum inspectio, recessio, descriptioque mandatur.* Concilium II. Aurelianenſe can. 6. anni 511. hæc habet: *Episcopus, qui ad Episcopum sepevenerit, evocatis Episcopis in unum, donam Ecclesiæ adeat, disciplinamque idoneis personis custodiendam relinquat, ut res Ecclesiæ ullorum improbitate non pereant.* Concilium V. Parisienſe can. 7. anno 615. in hæc verba statuit: *Defuncti Episcopi non per præceptum, neque per judicium, neque per iudicem, neque per qualemcumque personam in Ecclesiâ contingantur, sed vel ab archidiacono, vel*
Cleric

De Apost. erga SS. Canones potestate. 659

Clero in omnibus conserventur, vel defensorum; quod si quis aliquid auferre presumpserit &c. ut necator pauperum communione privetur. Concilium Pontigonense can. 14. anno 876. hunc in modum sub Carolo Calvo definit: Quoties Divinum iudicium Ecclesie Presulem à secundo vocaverit, nullus ad suimet perditionem facultates eius invadat, diripiat, & ad suos usus transferat, sed ipsius Ecclesie Oeconomo liberum sit, Canonico more, iuste rationabiliterque deputata Successori servare &c.

116. Concordant Concilii Capitularia Caroli Calvi: Si quis, inquit tit. 53. c. 8. anno 877. Episcopus interim obierit, Archiepiscopus ipsi Sedi Visitatorem secundum sacros Canones deputet, qui una cum Comite ipsam Ecclesiam, ne praelatur, custodiat. Idem teste Baronio ad annum 909. can. 14. in Concilio Troslejano apud Suefiones habito declaratur, in quo abusus bona vacantis Ecclesie usurpandi graviter damnatur.

117. Adhuc Hincmarus Archiepiscopus Rhemenfis, qui floruit circa annum 860. epist. ad Episcopos Rhemenfes his verbis: Facultates Ecclesie viduata post mortem Episcopi penes Oeconomum integra conservari jubentur futuro Successori eius Episcopo: quoniam res & facultates Ecclesie non in Imperatorum, atque Regum potestate sunt ad dispensandum, vel invadendum, vel diripiendum. Idem epist. 21. ad Episcopos in Concilio Sessione congregatos: Lingonensem Ecclesiam pastore viduata usurpare presumpsi Vifadus, ejusque facultates, quæ secundum Concilium Chalcedonense penes Oeconomum futuro debuerant reservari Episcopo, suis, suorumque usibus arrogavit. Et epist. 45. Res & facultates Ecclesie viduata nemini Christiano licet presumere; multo minus idem Episcopus (Attardus) sine sui status periculo, ac animæ detrimento Ecclesie invasæ res, & facultates prævalere usurpare. Et ep. 12. ad Ludovicum III. Secundum formam Regularem electionis Episcopi talem eligant, qui & sanctæ Ecclesie utilis, & Regno proficiuus, & vobis fidelis existat. Et consentientibus Clero, & plebe, cum vobis adducant, ut secundum ministerium vestram res, & facultates Ecclesie, quas ad defendendum, & tuendum vobis Dominus concessit, sue dispositioni committatis.

118. Carolus Calvus in diplomate, quo Ecclesie Rhemenfis omnes facultates restitui jubet, quas obtentu necessitatis ætario intulerat, ita loquitur: Si illa, quæ quacunque necessitate corrupta sunt, Regi nostræ autoritate corrigimus, saluti nostræ consulimus, & Regum ministerium à Domino susceptum exercemus. Proinde noveritis fidelium solertia, quia res, ex Episcopatu Rhemenfis, quas magnâ necessitate, ac per omnia invitum à pastore Sedes sancta illa vacaret, fidelibus nostris ad tempus commendavimus, electo, & ordinato Hincmaro cum integritate restitimus. Flodoardus lib. 3. hist. Rhem. c. 4. Qui etiam similem restitutionem, eandemque ob causam à Ludovico Pio factam recenset.

119. Gerbertus Archiepiscopus Rhemenfis, qui floruit circa annum 996. cuique postea in Pontificatum Romanum evecto Silvestri II. nomen fuit: Sit vestra, ait ep. 118. pervigil cura,

ut secundum Divinas, & humanas leges res defuncti Episcopi tam mobiles, quam immobiles futuro referantur Episcopo, ne si, quod ablit, male cautum fuerit, cum Regalis censura, tum etiam gravior adhibeatur Divina sententia.

Alphonfus Comes Tolosanensis anno 1138. 120. apud Catell. hist. des Comtes de Toulouse: Ego Alphonfus derelinquo, & absolvo coram populo Christiano illam pessimam consuetudinem, quam Antecessores mei in rebus Tolosani Episcopi, defuncto eodem Episcopo per violentiam exigebant &c. nec ego, nec ullus ex hæredibus meis habeat potestatem rapiendi, vel capiendi res Episcopi post mortem ejus.

Ermengardus Vicecomes Narbonensis l. 3. 121. concord. cap. 18. apud Marcam: Ego Ermengardus recognoscens injuriam, quam parentes mei, & ego in possidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesie, hucusque perperam fecimus, pro remedio animæ meæ, & parentum derelinquo.

Raymundus VI. Comes Tolosanensis apud dictum Marcam l. 8. c. 27. anno 1209. cum à censuris, quas Albigenfibus in patrocinium receptis meruerat, absolveretur, ita in Conventu Episcoporum, Legatoque Summi Pontificis presente, loquitur: Ego Raymundus, Dei gratiâ Dux Narbonæ, Comes Tolosa, Marchio Provincia, pro remedio animæ meæ, omnibus Ecclesiis, & domibus religiosi Provinciarum Viennensis, Arelatensis, Narbonensis, Auxitanæ, Burdigalensis, & Bituricensis immunitatem secundum statuta Canonum defunctis earum Episcopis, vel Recloribus, concedo: ipsas domos nullo modo spoliabo, nec administrationi earum seu Custodiæ, occasione alicujus consuetudinis, &c. nullatenus immiserbo.

Ermengaudus Comes Urgellensis Provincie Tarraconensis anno 1162. apud Baluz. Miscell. l. 2. pag. 225. Pro remedio animæ meæ, dimitto, atque evacuo horribilem illam, & male consuetam rapinam, quam post decessum Episcopi Sedis Urgelli exercere consueverant Antecessores mei &c.

Raymundus Comes Barcellonensis anno 1150. apud Marcam l. 8. c. 18: Votum vovi Domino Deo, quod quandam nefariam consuetudinem, quæ quondam extiterat in Ecclesiis Cathedralibus nostri regiminis, abolerem, & extinguerem: erat enim quadam consuetudo, ut decedentibus Episcopis &c. quod quia cognovi, alienum esse à Divinis legibus & humanis &c. Quibus tandem accessit Fridericus II. Imperator, qui in suis constitutionibus: Prayum usum vocat à suis Majoribus induitum. Vide Marcam loc. cit. c. 23. & Baron. ad ann. 1097. n. 71. 77. 78. & annum 996.

Ex hætenus productis testimoniis, quæ planè clarissima sunt, omni exceptione majora, multa colligere licet, ad rem nostram apprimè facientia. Primò patet, vacantium bonorum occupationem gravissimè à sacris Canonibus, Conciliisque, & præsertim Gallicanis prohibitam fuisse: imò & Reges ipsos hunc ipsum & abusum agnovisse, & execratos esse, atque ut corrigerent, adlaborasse, cum videli-

videlicet sibi reddebantur, conscientia, & pudore delicti cupiditate vincuntibus: non potuit ergo hoc jus eorum esse Coronæ Gallicæ, quod Canones, quod Episcopi, quod Reges Gallie tanto tempore, spatio videlicet quingentorum annorum aut ignorarunt, aut execrati sunt: quamvis enim subinde se in lucem proferret, imò aulam penetraret, semper tamen pro abusu, & flagitio proclamatum est, nunquam pro jure; quis verò, nisi temerarius, abusus, & flagitia Gallicæ Coronæ connata esse dixerit?

126. *Secundò.* Et quamvis hæc vacantium Ecclesiarum rapina honestius processura, consuetudinem prætexeret; non ideo tamen à Gallia Episcopis, aut etiam Principibus excusata est; cum enim agnoscerent, non sacris Canonibus tantum adversari, sed etiam Divinis legibus; merito negabant, obtentu consuetudinis, aut beneficio temporis purgari posse; quanto enim diutius, tanto pejus peccabatur; nam ut bene advertit S. Cyprianus epist. ad Pomp. Consuetudo, quæ apud quosdam obrepit, impedire non debet, quò minus veritas prævaleat & vincat: nam consuetudo sine veritate vetusta erroris est.

127. *Tertiò.* Emicuit vigilantia, & vigilantia par libertas Cleri Gallicani, quippe ut primum hic abusus in publicum prodibat, mox cædebat, Canonibus, decretis, liberisque vocibus in illum armatis; nulla hæc adulatio, nulla turpis conniventia, nec servile obsequium, quo Principum delicta plerumque palantur, remedijs omisiss; monebantur, rogabantur, terrebantur, ut etiam inviti & morbum agnoscerent, & medicinam admitterent; quâ libertate, venerationi mixtâ effectum est, ut malè inceptis Principes abisterent, amarentque, qui pronos in præceptum morabantur.

128. Cum ergo ex allatis proximè testimonijs constet, in Gallijs usque in tertiam Regum progeniem, imò ne quidem sub hujus initia locum Regaliæ fuisse, proximum est, ut, quando cœperit, dica mus. In quo communis ferè eorum, qui hæc de re scripserunt, sententia est, post undecimum sæculum cœpisse, magno illo de investituris certamine, quod tanto tempore Ecclesiam, Imperiumque collisit, feliciter pacato. Id contigit anno Christi 1122. in Concilio Lateranensi operâ præsertim, prudentiæque Calixti II. Pontificis Maximi. Vide M. de Pamiers fol. 12. Maymbourg de la decadenz f. 409. de Marca de concord. l. 8. l. 23. Regale Sacerdot. fol. 70.

129. Ab hoc tempore jus Regaliæ invaluit, usu præsertim, ac Episcoporum, Summorumque Pontificum tolerantia, quæ pro tacito privilegio acceptabatur: nec deerant, qui crederent, jus Regaliæ, ac vacantium bonorum occupationem necessariò consequi ex Concilij Lateranensis indulgentiâ, & Calixti constitutione, sublata annuli, atque crucis ceremoniâ investituræ concedentium, quod etiam Maymbourgus asserit, probatque, semper in Reges, quam in Episcopos pronior; Si enim, inquit, fouda, jura, patrimonium, aliaque

facultates Ecclesiæ in manus Principum bene cident, sublato Pastore, qui ergo dari à Principibus possunt vacent electis? Dicit enim non possunt, si non habent; cum ergo Concilium Lateranense investituræ feudorum Principibus concessit, etiam occupationem concessit vacantium Ecclesiæ bonorum, hæc enim investituræ necessariò consequitur. Maymbourg de la decadenz fol. 409. & fol. 214.

Hæc alibi etiam Maymbourgus repetit; quæ quàm malè connectantur, nemo non videt, & malim ego malæ causæ potius adscribere melioribus argumentis destituta, quàm ipsi Maymbourgo, historiam magis, quàm Canones, legelque, & feudorum jura callenti: feuda enim familijs, non personis addicuntur, nec obitu Vasalli ad Dominum, sed ad hæredes transeunt. Cap. Imperiali. f. Præterea, de prohib. fendi alinat. per Frid. & Cap. 1. Quæ fuit prima causa. Fructus quoque ante investituram hæredi proveniunt; imò gravissimorum Doctorum sententia est, etiam per annum, & diem non petita investiturâ, feudum proximis agnatis, non Domino deberi; cur enim algrius culpam loam innocentem? Vide Bald. Zas. Socin. & alios apud Clar. f. Feud. q. 66. n. 6. Et faciunt C. un. f. Porro qualiter olim poterat feudum alien, Cap. Titius. Cap. Si vasall. de feudo defuncti. Nec obstat jus Relevij, quod paucis tantum in locis obtinuit. Quantò hæc certiora sunt, de feudis Ecclesiæ velicis? Ut primum enim Ecclesiæ adscribuntur, mutant qualitatem, evaduntque Bona Ecclesiastica, patrimonium pauperum, peculium Dei; nec profanis usibus accommodari amplius possunt, quod sæpe non à sanctis Patribus tantum, sed etiam Ethnicis scriptoribus dictum est. Cæteram hujus ex investitura ad cohonestandam Regaliâ petiti fundamenti consultatio videri potest supra in responsione ad 2. præsentis f. 2. ex parte adversa adductum argumentum.

§. III.

In quem statum sit reposita Regalia per Concilium Generale Lugdunense II.

PROVINCiarum Viennensis, Arelatensis, Narbonensis, Burdigalensis, & Bituricensis Ecclesijs Cathedralibus anno 1209. concessa est immunitas non solum ab exactionibus & vestigalibus quibuscunque, sed etiam à Regalia; ut constat ex instrumento relato tom. 2. par. 1. Concil. P. Labbe pag. 40. Sic Theophrastus Comes Tolosanus anno 1138. remisit consuetudinem occupandi spolia Tolosani Episcopi defuncti, à suis Antecessoribus usurpatam; qui liquet ex charta donationis relata in hyst. Comitum Tolosanorum pag. 195. Sic Narbonensis Comitissa Ermenegardis anno 1155. usum spoliarum in Ecclesia Narbonensi cessit, juxta chartam cessionis relata à Baluzio in addit. ad cap. 18. lib. 8. & Petro de Marca de concord. pag. 427. Sic Fredericus II. jus occupandi spolia Episcoporum & fructus Episcopatum vacantium Ecclesijs remisit anno 1213. facta in hunc

hunc finem constitutione, quam deinde Bullâ aureâ ad Honorium III. datâ confirmavit.

132. Verum ipsissimas has cessiones in suis instrumentis expendendo, merito animadvertere oportet, ad ea Friderici II. verba, quibus disertè dicit: *Se demittere, ac refutare absum, quem in occupandis Bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium sui consueverant Antecessores, committere pro motu propria voluntatis.* Quia igitur illud instrumentum minimè importat cessionem juris legitimi, sed cessionem ab injustitia, num hinc fas esset, Regaliæ jus à Rege Christianissimo prætendi in illis ipsis provinciis, quæ per illam Friderici II. constitutionem sunt restituta in pristinam & Canoniceam libertatem, hucusque ibidem retentam? Deinde comperimus in primis, quod Narbonensis Vicecomitis Ermenegildis in illa cessione recognovit injuriam, quam parentes ejus, & ipsa in possidendis honoribus, & Bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucusque perperam fecissent, justitiæque instinctu solvere, quidquid rapere, vel aliquâ occasione accipere solebat. Hadriano VI. confirmante hanc remissionem diplomate suo relato à præcitato Baluzio. Num igitur quæ recognita fuit injuria, propterea per restitutionem ab ipso etiam Summo Pontifice comprobata reparata, fas est hujusmodi vocatam pravam contra Deum & Ecclesiam consuetudinem repetere?

133. Paris tenoris erat cessio usûs facta ab Idephonso Comite Tolosano in instrumento superius allegato disertis verbis asseverante: *Se derelinquere, & absolvere coram populo Tolosano illam primam consuetudinem, quam in rebus Tolosani Episcopi defuncti per violentiam exigebant Comites Tolosani, sublata sibi & heredibus suis potestate, de cætero rapiendi, vel capiendi res Episcopi post mortem ejus.*

134. Denique cessio Raymundi Comitis Tolosani coram Milone Apostolicæ Sedis Legato in Concilio apud S. Agidum facta ita se habebat: *Ut pro remedio animæ suæ & Progenitorum suorum omnibus Ecclesijs Provincialium Viennensis, Arelatenfis, Narbonensis, Burdigalensis & Bituricensis promitteret, quod administrationem rerum ab Episcopis, vel alijs Recloribus defunctis relictarum, seu custodia, occasione consuetudinis alicujus, vel aliquâ aliâ se nullatenus vellet immiscere, sed omnia sine aliqua diminutione defunctorum Successoribus dimittere, nec electioni etiam Episcopi, vel alterius Recloris Ecclesiæ se immiscere, nullumque præstare impedimentum, quod minus electio canonice fiat, ac liberè.*

135. Quare Generale Concilium Lugdunense II. anno 1274. celebratum, cui mille Antistites intererant, præfederalæque Gregorius X. circa Regaliæ edidit constitutionem sequentis tenoris: *Generali constitutione sancimus, omnes & singulos, qui Regaliæ, custodiam, sive Guardiam advocacionis, seu defensionis titulum in Ecclesijs de novo usurpare conantes, Bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium*

presumunt, quantacunque honore dignitatis præfulgeant; Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum &c. qui hoc fieri procurant, ea ipso excommunicationis sententiæ decernimus subiacere. Illos verò, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere, districte prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura ejusmodi sibi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, ut suos Ministros solidè faciant abstinere, quod ea, quæ non pertinent ad fructus, sive redditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec Bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent.

Cæterum rememoratu digna sunt, quæ Natalis Alexander in sua de Regalia dissertatione circa prædicti Canonis seu caulam, seu intelligentiam sub hisce verbis profert, Regem Christianissimum Philippum III. stimulis conscientie urgentibus, per Oratores suos effecisse, ut Regaliæ usus tum quoad suum usumfructum reddituum Episcopatus, tum quoad præbendarum collationem adversus Canones introductus in Concilio Generali Lugdunensi II. confirmaretur. Scripsit Dominus de Marca in Commentariola de Regalia edito, ac relato inter Acta Cleri Gallicani tom. 2. pag. 102. eam ob rem editum esse in eo Concilio Canonem duodecimum præsentibus Francorum Legatis, quo jus recipiendi Regalia, confirmatum est in Ecclesijs, ubi recepta erat illa consuetudo, cujus introductio verita est quoad Ecclesias, quæ ei non erant obnoxie. Hanc Petri de Marca sententiam, claris licet prædicti Canonis verbis nixam, improbat Natalis Alexander, cujus proinde in contrarium fundamenta hic excutere, animus est.

FUNDAMENTVM I.

Natalis Alexandri illum Concilij Lugdunensis Canonem æquivocè interpretantis.

137. Hic Author contendit, eo Canone jus Regaliæ Christianissimis Regibus non esse imminutum, non circumscriptum, non coarctatum ad certas duntaxat Ecclesias, quatenus usumfructum Bonorum Ecclesiæ vacantis, & collationem beneficiorum completur; veluti Gallici, quotquot sunt hodie Jurisconsulti supremi Senatûs Parisiensis, aliorumque totius Regni, & Regij Consistorij Patres, Rex ipse, post accuratam sui juris discussionem, habeant certissimum; Clero etiam Gallicano anno 1673. in hanc descendente sententiam.

Responsio.

138. Author Responsionis ad ejusdem Natalis Alexandri de Regalia dissertationem art. 5. §. 2. n. 2. responderet, certum esse, quod Concilium Lugdunense jus Regaliæ Christianissimis

P P P

mis

mis Regibus competens non imminuerit, seu circumscripterit, vel coarctarit, sed veterit duntaxat, ne ultra consuetudinis antiquæ modum excreceret, ac extenderetur. Excommunicationis quoque sententiā feriendo illos, qui Regaliam, custodiam, sive Guardiam, advocatorem vel defensionis titulum in Ecclesijs, Monasterijs, sive quibuscumque pñs locis de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum vacantium occupare præsumunt, quantacumque dignitatis honore præfulgeant. Ex quo adeo decreto duplex resultat quæstio: altera iuris, Facti altera. Et prioris quidem quæstionis status in hoc se tenet; An illud Concilij Lugdunensis II. decretum impediatur, quò minus Ecclesiæ tunc à Regalia immunes, huic postea servituti subijci potuerint? Posterior autem quæstio ita se habet; Virum omnes Ecclesiæ Gallicanæ tempore Concilij Lugdunensis II. fuerint obnoxie Regaliæ? Quarum proinde quæstionum decisiones referamus in sequentem conclusionem nostram.

139. Interea audire lubeat Authorem *Gallicæ vindicæ* dissert. 1. §. 1. n. 6. illam Concilij Lugdunensis constitutionem disertè ac solidè explicantem. Ubi, inquit, ante hujus sacræ Synodi tempora jus Regaliæ non fuerat usurpatum, prohibet ejusdem duodecimus Canon deinceps usurpari, eosque, qui hunc abusum inducunt, nullo dignitatis discrimine anathemate ferit, & ne à quoquam dubitari possit, quid nomine Regalium voluerit Concilium intelligi, multiplicatur aliæ voces æquivalentes: Custodiæ, defensionis, usurpationis, & vindicationis fructuum vacantium Ecclesiarum; quæ omnia Regaliam, de qua agimus, tam apertè notant, ut nihil apertius dici possit; & videri possunt Glossa, & Archidiaconus in *Cape Generali*, in 6.

140. Observat etiam Durandus Speculator Episcopus Mematensis in *Comment. cau.* 12. quos Majolus edidit J. C. anno 1569. qui Concilio interfuit, Patrumque jussu Canones contexit, ac Commentarijs illustravit; Galliarum, Angliarumque Episcoporum querelas Concilium, Patresque inelamantium evicisse, ut hic Canon ederetur. Marca verò Archiepiscopus Parisiensis preces etiam Philippi Audacis, ejusque Oratorum accessisse dicit, hoc ipsum à Patribus postulantis. Hæc ergo Regaliæ, seu Custodiæ restrictio ab eo Concilio edita est, cui sanctissimus Pontifex præfederalat, cui Episcopi supra quingentos aderant, Prælati mille, omniumque in Europa Principum Oratores, imò & ex Asia, Persiarumque: quò nullum in Ecclesia majus, florentiusque habitum est: in quo de summis rei Christianæ capitibus agitur; cui non Gallicæ tantum Legati, Episcopi que affidebant, sed quorum etiam precibus, querelisque datum, ut Regaliæ omnia pervagantis modus aliquis, limetque figeretur, dista ijs penâ omnium gravissimâ, qui aliquid contra molirentur, aut etiam non obstitissent: quæ omnia mihi volutanti omnino persuadent, hunc Lugdunensis Concilij Canonem Regi Galliarum studiosè occultatum esse, aut aliâ facie, quàm est, exhibitum; & facile fuit, ca-

stris potius, armis que; quàm aris intentum fallere; si enim illum, ut est, peripsectum habuisset, nunquam credo, tam salubre decretum, tam sanctè, tantoque apparatu in Gallia factum, & Galliæ Regibus, Episcopis que expetum violari passus esset, idque parvo, & Rege indigno quasi; sed ut dixi, ad Regem veritas non pervenit.

Secundò. Causa, quæ Concilium permovit, ut Regaliam ijs locis, ubi invaluerat, permitteret, non alia in Canone producit, quàm *fundatio Ecclesiarum, & consuetudo dominica*: quæ ea confirmantur, quæ supra diximus Regaliam videlicet non à jure feudali, non à privilegio Calixti protectam esse, sed à consuetudine, quæ ab abusu cæpta in usum, tandemque in tolerantiam, ac privilegium desijt. Cur enim tam honestos titulos, & qui etiam sufficerent, consuetudine seposita, præteriret? Imò si illis Regaliæ niteretur, non poterat relinqui, sed universim admitti non minus, quàm feuda & investitura debebat. Ergo ante consuetudinem nullus Regaliæ titulus, quò licita redderetur, nisi tolerantiam velis: quamquàm nec tolerantia fuit, quum tot Pontificum, Conciliorumque decreta interruperant, aut si aliquando connivebant, metu fastidioque tenebantur, re toties, & incassum tentatâ.

Tertiò. Etiam post Concilium Lugdunense dubitatum est, an sola Custodia vacantium proventuum (si modò feudales excipias) aut etiam usufructus permitteretur? Sanè Bonifacius VIII. Ferdinandus Castellæ, & Legionis Regi solam Custodiam permisit, & cùm fructus etiam vendicaret, nec monitus absteret, anathemate perclusus est, nec prius absolutus, quàm omnia redderet. Apud Raynaldum anno 1303. Inter alia Legationis capita, quæ Ioannes Cardinalis anno 1303. apud dictum Raynaldum n. 24. & Spondanum ad annum 1302. ad Philippum Pulchrum functus est, etiam illud erat: *Ne vacantium Ecclesiarum bona depilarentur*: id verò nunquam Bonifacius tentasset, si Privilegio Concilij Lugdunensis crederet Principes muniri, nec isti Privilegium, sed consuetudinem obtinebant. Imò Philippo Audati Galliæ imperante (qui per Legatos Concilio adfuerat) Regius Senatus decrevit jus Regaliæ ad decimas Ecclesiæ Constantiensis (urbs est Normandiæ) haud extendi. Alij etiam Galliæ Reges quasi de decori, aut conscientia sibi ducerent, ipsijs Ecclesiis regeri, ea plerumque sacris locis donabant. Et quidem Carolus VII. Ludovicus XI. Carolus VIII. Ludovicus XII. & Carolus IX. Capellæ donarunt, qui ultimus hanc donationem perpetuam fecit; Ludovicus XIV. tertiam istorum bonorum partem addixit ijs, qui Catholicam religionem amplectantur, hæresi abjuratâ. Ludovicus XIII. Regnantis Pater anno 1641. revocatâ donatione sacre Capellæ factâ, voluit, quæ vacante Ecclesia provenerant, successoribus Episcopis relinqui, exemplo Christianissimo Rege digno, & in quo pietatem juxta & religionem venerat.

sed

Sed tribus post annis Ludovico XIV. adhuc minore, donatio rescissa est; Oeconomi vacanti Ecclesie dati, omnesque proventus Regio arbitrio, ad pia tamen opera, subiecti, rebus in eum statum repositis, quem ante donationem à Carolo VII. factam obtinebant.

343. *Quartò.* Multò minùs à Concilio Lugdunensi conceduntur Laicis collationes & investiturae pleno jure beneficiorum, vacante Ecclesia. De hoc enim in Concilio altum silentium; nec verò sileri debebat tanti pretij privilegium, regulisque disciplinæ, & libertatis Ecclesiasticæ, ac Concilio Oecumenico Lateranensi sub Calixto II. tam adversum. Nec aliter Concilium Lugdunense intellexit Bonifacius VIII. in responso Legatis Gallie dato, jus videlicet nominandi, præsentandique, non verò sileri debet ad Regem pertinere; verba Bonifacii sunt: In collationibus præbendarum duo esse consideranda, jus Patronatus, & præsentationem; Collationem verò & usum ad Laicos nullo jure pertinere posse, nisi foris ministerialiter; & alibi: Quantum ad Collationem beneficiorum, se zelantem salutis Regis, frequenter ejus Nuntius dixisse, cupere se, ut Rex faceret licet, quod faciebat illicitè, quia omnia jura clamant, collationem beneficiorum non posse cadere in Laicum, ita quòd habeat jus & potestatem conferendi. Spondan. ad annum 1302. Et Nangis in vita Ludovici pag. 445. Sanè in beneficiis Ecclesiasticis conferendis, quæ ad Patronatum ipsius pertinebant, præcipue in Ecclesiis Cathedralibus, ubi, Sede vacante, ratione Custodiæ Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum C. latio &c. Ubi vides, totam Collationem beneficiorum revocari ad juspatronatus, id est, ad jus præsentandi, non verò instituendi. Quo etiam modo sunt intelligendæ Constitutiones Gregorij X. de anno 1271. *Exposuit nobis, & Divine gratiæ premium.* Quibus idem jus in Regibus Gallie agnoscitur.

144. Cæterum jus conferendi beneficia, præsertim pleno jure, nunquam fuisse à Concilio Lugdunensi concessum, illud evidenti argumento est, quòd mota illis à Pontificibus lite, nunquam Concilium prætulit, sed solam consuetudinem, hæc unà nitentur, ut videre est in responso Philippi Pulchri ad articulos Bonifacii, & in Philippina constitutione ejusdem argumenti. *Preuves des libertez de l'Eglise Gall. ch. 16. n. 23. Philippine anno 1334.* Cur verò tacerent Reges, qui omnia conquirebant, privilegium Concilij, quod solum omnes rationes vincebat? Nam consuetudini multa obijci poterant, Concilio nihil. Nihil ergo adjumenti à Concilio, quod Regiam, collationes præsertim beneficiorum non tam extendi, quam restringi volebat, & ideo nec univèrsim Principibus permissum, sed tantum pro ijs locis, in quibus consuetudo prævaluerat: nam ut bene Politicos: Sapientes quadam tolerate, oportet, etiam, quæ non probant, ut transitum ad majora faciant; quadam in tempus rescienda, nec

Principes multis annis molliter habiti ad duriora vertendi. Dion. l. 52. Seneca. Aulic. 5. Politic. August. epist. 18.

Objectio.

EX parte adversa instari potest cum Natali Alexandro, quòd præinsinuata duxum juris, tum Facti de Regalia quæstiones jam sint decisæ per edictum Regium, quo anno 1682. facta est Regaliæ extensio ad omnes Gallicæ ditionis Ecclesias, ipsomet etiam Clero Gallicano, duobus duntaxat Alestensi & Pamienli Episcopis exceptis, in hanc sententiã condescendente, & Gallis, quotquot hodie sunt, jurisconsultis conspirantibus in eam opinionem, quòd Canone Concilij Lugdunensis Regalia non sit coarctata ad certas Ecclesias, illas scilicet, in quibus ex fundatione, vel ex antiqua consuetudine locum habebat.

Hujus argumenti pressior fit instantia per ea, quæ Author Gallie vindicata cit. dissert. 1. §. 6. n. 2. opponit. Causa, inquit, Regaliæ jam aliquoties in Parliamentis, Regioque Senatu agitata & cognita est, præsertim anno 1608. in Parlamento Parisiensi, Henrico Magno imperante, in quo Regaliæ extendendam esse, decisum est. Secutæ sunt aliæ Regij Concilij anno 1637. & 1638. & 1639. & 1651. & 1653. & 1654. & 1673. sententiæ, quibus omnes Archiepiscopi, Episcopi Prælatique Provinciarum Septimanniæ, Provinciarum, & Delphinatus, aliique jubebantur intra sex mensium spatia, titulos, causasque præsentæ libertatis, & exemptionis offerre; & Episcopi acquievère productis libertatis suæ titulis, instructisque Procuratoribus, qui coram Regio Senatu causam Ecclesiarum agerent, & si possent, Regaliæ excuterent. Pependitque ea lis triginta sex annos, ab anno videlicet 1637. usque in annum 1673. multo Cleri, Regisque conflictu: donec eo, quo dictum est, anno, in Regio Senatu, & postea ab ipso Rege pronuntiatum est, ad omnes Regni Ecclesias Regaliæ pertinere. Arrestum Regij Concilij anno 1673. & ei conformis, ac duplex Regis Declaratio anno 1673. Cum ergo Henricus IV. hanc causam ad Regium Concilium avocaverit, ibique tot annis discussa, & definita fuerit, Episcopi Gallie, quorum intererat, avocationi non solum non obluantibus, sed etiam tot annorum decursu, Iudices agnoscentibus, suasque rationes ac titulos, quibus muniri credebant, allegantibus. Quid jam queruntur, disputantque, causam tam lentè discussam, & tandem finitã? Num tempus defuit tot annis ductum? Num Iudicem incusant, quod inauditi, indistinctæ causam damnari, quam in tot Conventionibus, & repetitis vicibus dixere? Num denique ad legitimum Iudicem, justamque sententiam aliquid defuit, quam tot annis expectarunt, & nunc modò incusant, cum causam ceciderunt, sero, & intempestivo dolore?

Pppp

Re-

Responsio.

147. **A**uthor *præcitata responsionis cit. §. 2. n. 3.* responderet, Regem Christianissimum suo equidem edicto Regaliam ad omnes suæ Ditionis Ecclesias extendisse, sed merito præsumi, quod occultata ipsi fuerit veritas. Et quia tam manifesta est littera Concilij Lugdunensis, Regaliam coarctantis ad eas duntaxat Ecclesias, in quibus ex *fundatione, vel ex antiqua consuetudine antehac* locum habebat, admiratione dignissimum esse, quod universis Galliæ Jurisconsultis imputetur tam manifestus error, ac si conspirassent adversus litteram adeo apertam & liquidam. Audiamus hæc super re Rozæum in Senatu Parisiensi Consiliarium, & Regaliam teleberinum in *Præfat. par. i. n. 9.* sic scribentem: *Tertio istud ius Regaliorum approbatum fuit, & declaratum in sacro Concilio Lugdunensi, cui præfuit Gregorius X. in Cap. Generali. §. fin. De elect. in 6. ubi textus prohibet, de novo vendicare ius custodiæ, advocacionis, vel Regaliæ &c.* Ejusdem Concilij Lugdunensis in *prædicto Cap. Generali.* positos limites Regaliæ ad certas duntaxat Ecclesias restrictivos adstruunt Jurisconsulti Galli in *respons. ad 2. & 3. adversæ partis fundamentum* allegandi.

148. Interea rursus audiamus, quæ in hanc rem optimè edisserit *præcitatus Galliæ vindictæ Author dicto n. 6.* Constat, inquit, ex dictis *superius*, post Concilium Lugdunense Regaliam trecentos & ultra annos, ijs tantum locis exercitam esse, quæ huic oneri à longo tempore assueverant, reliquis naturali & canonicæ libertate fruentibus, quod etiam Ecclesia Gallicana in ultimis Comitijis, & litteris ad Innocentium Papam, ipsique Reges & Parlamenta Galliæ professæ sunt: nec Adversarij dissentire; quibus eam ista obijcias, id solum respondent: *Non potuisse eorum negligentia Coronæ, & Regum jura deleri, præscribere, nec Reges exemplis ligari.*

149. Primum ergo ab anno 1583. Henrico III. Galliam moderante, Ecclesiarum libertas pullari cœpta, Regio Advocato Regaliam extendere aggresso, qui tamen repulsus est, & silere coactus. Ab eo tempore verum est, perpetuam ferè pugnam Ecclesiæ cum Regijs fuisse, illâ semper victrice; quamquam non Regum, sed Ministrorum importunitas fuit, questum & gratiam ex lite captantium. Et verò, qui istarum rerum aliquam notitiam habet, fateri cogetur, à Regijs Ministris varijs artibus certatum esse, ut Clero imponerent, fallerentque incautos. Nam *primò* Regi persuasere, jus Regaliæ proprium, innatumque Coronæ esse, & ideo nec alienari à Regibus, nec à Clero præscribi potuisse: unde Regaliam ad totum Regnum pertinere deducebant; quæ à veritate quàm sint aliena, & captionis plena, jam *alias* ostensum est, nec tamen Episcopis communicabantur, ut refelli possent, contenti intra Principis aures latere, tantò tutius nocitura, quod occultata.

150. *Secundò.* Episcopi omnes, nulloque dis-

crimine citati sunt, ut rationes, titulosque suæ libertatis proferrent; quod omnino captionum fuit, & dolo factum, qui etenim privilegio, aut contractu oneroso libertatem adepti erant, merito titulum petebantur; secus, qui naturali & canonicæ libertate, ac quatuor, & plurium sæculorum possessione, non privilegio, nec contractu tuti erant, ab his enim titulus peti non poterat, cum nullus major, notiorque tot sæculorum, & pacatæ possessione: & tamen, ut dixi, dum omnes, nulloque discrimine vocantur, litteræque tubarent, qui extra omnem aleam, litteræque erant, clamantibus interim Regijs, qui pedicas sparserant, agnovisse illos Iudicem, forumque Regium, & ita causâ dicta, agnitaque damnatos esse.

Tertio. Sed & illud novum, insolensque, ac planè iniquum, quod cogerent Episcopos causas, titulosque suæ libertatis producere. Quis enim necit, probationes non ad reum, sed ad Actorem pertinere? Et possessionem tot annorum, ac juri & libertati Ecclesiæ, omniumque retro Regum edictis conformem, omni titulo majorem esse? Non ergo Ecclesijs probandum erat, cur essent liberae, sed Regijs, cur vellent in servitutem rapere; & ita semper in Gallijs more receptum fuerat. Iniquum ergo fuit, omnique juri contrarium, quod onus probandi Regi debitum in Episcopos transferret.

Quartò. Nec minus novum, quod diem dicerent, & forum statuerent, citarentque Episcopos, ubi nulla lis, nullum dubium esse poterat: at verò an Regalia toto Regno extendi deberet, controverti amplius, nec in litem deduci potuit, causâ in Generali quingentorum Episcoporum Concilio, & Rege Philippo, totaque Galliâ approbante, jam dudum decisâ, finitæque, cui Henrici IV. & Ludovici XIII. sententiæ, & usus quatuor sæculorum accesserat; quæ, rogo, causa dici debuit finita, si hæc non debuit?

Et quem in finem iterum liti pugnare subdebatur, cum nec melius probari, nec clarius decidi posset, quàm jam probata, & decisa fuerat? Ut omnino appareat, non fuisse Episcoporum mentem, cum se Regijs Ministris sistebant, causamque Ecclesiæ tuebantur, novam litem ingredi (id enim non poterant, nisi Regios Ministros ipsi Regibus, totique Generali Concilio præponerent) sed solum conscientias eorum instruere, & veritatis admonere, qui pacem turbabant, & obtentu Regaliæ, ac Chirographi à Rege extorti, pacificos Beneficiorum possessores impetebant. Non ergo Episcopis Galliæ judicium subire, sed vexationes cedimere, quas patiebantur, animus erat, productâ veritate, quod sine iudicio fieri posse, quis non videt? Et ideo anno 1639. Syndicus Provincia Narbonensis protestatus est: *Se titulos producurum, quibus suarum Ecclesiarum libertatem muniri credebat; nolle tamen, ut is actus juri, & exemptioni Ecclesiarum fraudi, aut damno esset.* Eodem terè modo, similique protestatione

154. nsi sunt Episcopi, dum anno 1660. Regi supplicarunt, ut Ecclesias libertati, & possessioni suæ, quæ tot annis fruebantur, relinqueret. Nec exempla desunt, non solum Episcoporum, sed etiam Summorum Pontificum, qui innocentie suæ, bonæque causæ certi, coram profano tribunali causam dixerunt, non quod Iudicem illic agnoscerent, sed ut innocentiam suam purgarent, ejusque testes etiam hostes haberent: & Gratianus aliqua notat. Vide S. Gregorium l. 9. ep. 39. Gratian. 2. q. 7. Regal Sacerdot. f. 358.

Sed demus, Iudices Regios ab Episcopis agnitos, eorumque sententiæ libertatem Ecclesiarum submissam esse; quid inde consequitur? Num jure id egerant? Nam poterant Ecclesiæ suæ privilegijs, quæ in tutelam, & depositum acceperant, præjudicium inferre? Et quibus ne fundi quidem alienandi potestas erat, possent alienare libertatem, quæ nihil præstantius, aut majus est? Aut forsan eorum arbitrio stabat, ut Concilij Universalis Canones, tot pœnis armatos, omniumque consensu receptos, & Gallorum sententiâ Romano etiam Pontifici inviolabiles, ipsi violarent, aut violandos alijs permitterent?

155. Quod si, ut ipsi dicunt, jura Coronæ, & Regiæ dignitati annexa, nec alienari in Ecclesias, nec præscribi possunt; & ideo omnium retrò Galliarum Regum obliterari exempla & edicta volunt, quibus Regiam restringebant; quanto majori jure, & eorum pace dixerim, nullis Episcoporum votis, nullaque conniventia, privilegia Ecclesiarum, & libertatem alienari in Laicos, præscribi que potuisse, & ideo frustra exempla, & conniventiam eorum allegari, quibus nec potestas alienandi, nec voluntas fuit: & quo jure ipsi Galliarum Regum, ego Galliarum Episcoporum exempla damno; imò multò majoris, nam quæ ipsi in Regibus damnant, juxta Canones, quæ ego in Episcopis, contra Canones fuere.

156. Quamquam, si verum fateri volumus, nunquam Episcopi Regijs Ministris, eorumque sententijs, extensionem Regaliæ quod attinet, detulere. Nam Parlamentum Parisiense pro Adversario potius, & libertatis suæ invalore, quam pro Iudice habuerunt, ab eoque decreta non ut sententias amplexi, sed ut injurias, injustosque conatus averfati sunt: præsertim Arrestum anno 1602. quo Henrici Magni edictum abolebant. Et planè nihil dici, viderique potuit eo Arresto absurdius, magisque alienum ab omni æquitate, & reverentiâ Regi suo debitâ; præterquam enim, quod sententiam ferebant sacris Canonibus, Regni que legibus adversam, (quæ, ut vidimus, Regiam extendi vetabant, & onus probandi Regi, non Ecclesijs imponebant) illud, rogo, quale fuit, ut edictum à Rege sancitum, & in Parlamento agnatum probatumque, ipsi postea refrigerent, delecentque, Majestatis, & reverentiæ oblii, perinde, ac si autoritas illis supra Regem esset, eorumque arbitrio staret,

ut, quod is statuerat, ipsi everterent: & tamen, qui contra Regiam nuper pronuntiaverunt, eo præsertim Arresto, tot capitibus irritò, nituntur; dicunt enim, nihil se novimoli, sed antiquis tantum documentis, exemplisque insilere: & si quæras, quænam ea documenta, & exempla sint? Arrestum illud inculcant, quo, ut dixi, nullum unquam infirmius fuit, magisque in omnes regulas, & æquitatis, & reverentiæ offendit; & ideo neque aliud magis ab Episcopis impetum contemptumque. Ministris ergo, & Officialibus Parlamenti nunquam in hac causâ tantum legitimis Iudicibus delatum est.

157. Verum est, ad Regem, Regiumque Consilium delatas à Clero querelas esse, non quod in hac causa Iudicem agnoscerent; nec enim aut Regi, aut Episcopis in mentem venit, ut crederent, sententiam in Concilio Universali jam latam, mutari à Regibus, aut aboleri posse, nec totâ retro antiquitate exemplum occurreret; sed ut ejus autoritate Parlamenti conatus sisterentur, quod ab Episcopis sæpius postea repetitum, quoties videlicet à Regijs Ministris infestabantur, patetque ex eorum Generalibus Conventibus diversis annis celebratis, nimirum annis 1650. 1655. & 1670. quibus contra Regios acerbissime conclamatum (tantum abest, ut Iudices agnoscerentur) & de medijs actum, eorum molestias, conatusque eludendi: & præsertim anno 1670. quando Episcopi Alestensis litteræ, quibus rationes pro Ecclesiarum libertate continebantur, in Conventum allatæ, omniumque approbatione, plausuque acceptæ sunt, & rogatus Parisiensis Archiepiscopus, ut Episcoporum querelas, petentium, ne Arrestum, & declaratio in favorem Regaliæ edita executioni daretur, in sinum Regis deponeret; quod facturum se promissit, sed incertum, an præstiterit. Falsum ergo est, quod dicitur, acquievisse Episcopos Parlamenti sententiæ, & Regiæ declarationi.

158. Sed acquieverint; an verò ignorant, postquam experientia docuit, etiam tribunalia insidijs, & errori patere, multa remedia, quibus sententiæ corrigerentur, prodita esse? Revisionis videlicet, restitutionis in integrum (quæ exemplo minorum Ecclesijs datur) & præsertim melioris informationis, quæ ut plurimum æquitatis juxta, & reverentiæ habet, ita minimùm Majestatem Principis lædit. Quod si licuit Ministris Regijs, tot Regum edictis, ac repetitis sententijs, & quadringentorum annorum morâ, uluque repulsis; in omnium Galliarum Juris Consultorum, in item redire, & petere toties negata; cur rogo, id Episcopis non liceat, vitioque vertatur, qui non aliena, sed sua petunt: nec Canonibus prohibita, sed concessa, causamque foveant tot partibus æquiores? aut quæ modestia est, eos silentium imperare, qui nullum dicendi finem faciunt, toties tacere jussi?

159. Nec porro verum est, duos tantum fuisse Episcopos, nempe Alestensem, & Apamiensem, qui se Regaliæ opponerent. Audi rursus hæc de re differentem Authorem Galliarum vinctæ

dicatē cit. §. 6. n. 4. Plerique, inquit, Episcopi oblitēre, & quā agro, invitoque animo Regiam declarationem acciperent, multis signis expresserunt: alij protestati sunt: alij eodem momento, cū subicribebant, cogi se clamabant, jubebantque, à Notario, & testibus in tabulas referri, teste M. de Pamiers *tract. de la Regale* f. 178. omnes denique, cū ad Pontificem scripsēre, timorem professi sunt. Vide *Epist. Innocentij XI. ad Episcopos Gallie*. Agnoscebant ergo, inulta imperari, & quæ libertatem Ecclesiarum, & conscientiam laderent. Nec consensus dici potuit, quem metus expresserat.

160. Non ergo Alecensis, & Apamienfis Episcopi contra omnes soli sentiebant, imò cum omnibus, cū nemo esset, qui ignoraret, iniqua à Regijs postulari. Soli tamen ausi sunt, veritatem exilijs & pœnis præferre, & humanum timorem Divino polthabere. Nec ista, ut Politici vocant, singularitas, aut obitatio fuit, sed constantia, & libertas Sacerdotibus digna; alioquin obitatio omnes Martyres; & Ambrosius, Chrysostomus, Athanasius, Basilus obitatio fuerunt. Quod si, ut dicunt, plurium exemplis vivendum est, quæ non flagitia licebunt, aut quis locus virtuti, cū illa paucorum sit, illa verò multorum?

161. Deinde quā fiduciā dicunt, solos fuisse Alecensem, & Apamiensem Episcopos, qui noluerint extendendæ Regaliæ consensū præstare? Qui enim soli, qui cum Concilio Universalis Lugdunensi mille & quingentis Patribus frequenti (inter quos duo Patriarchæ Constantinopolitanus & Antiochenus, quindecim Cardinales, septuaginta Archiepiscopi, & Episcopi quingenti) hoc est, cum flore totius Reipublicæ Christianæ, cum omnibus quatuor sæculorum sacris, propheticisque Doctoribus sentiebant? Et si omnia deessent, qui suffragio, imperioque Romani Pontificis nitebantur: si hoc est solum, quæro, quid sit cum multis sentire? Aut qui sunt illi, quos audeas non dico præferre, sed etiam æquare Concilio Lugdunensi?

FUNDAMENTUM II.

Natalis Alexandri, illum Concilij Lugdunensis Canonem taliter explicantis, ac si non attingeret Regnum Galliæ, ejusque Regem Christianissimum.

162. Hicigitur in sua de Regalijs dissertatione contendit, restrictionem Regaliæ dicto 12. Concilij Lugdunensis Canone lancitam, non spectare Regem Christianissimum, sed Duces, aut alios viros, qui jus illud usurpabant; ut colligitur ex Guilelmo Durando *Comment. in Lugdunense Concilio* Cap. 11. pag. 40. Regalia, inquit, hic vocantur jura Regi in quibusdam Ecclesijs & Monasterijs competentia, quia videlicet, illis vacantibus, Rex sub prætextu custodiæ facit fructus suos, & etiam in quibusdam præbendas confert, sicut patet in quibusdam Ecclesijs

Franciæ. Quod jus sibi, vel ex fundatione, vel ex Bonorum temporalium concessione vendant etiam alij Principes, Barones, & Communitates aliquæ, seu usurpant &c. Et infra. Ex eo autem, quod illa prohibetur abusus, videtur per consequens concedi bonus usus. Quod verum est in prædictis duobus casibus, scilicet in his, quæ capiuntur ex fundatione, vel consuetudine.

Responsio.

Quæ major unquam in argumentando incepta committi posset, ac præcetera proximè adducta Natalis Alexandri dissertatio? Nunquid enim Durandus ijs verbis expresse meminit Regis Franciæ? Regalia, inquit, hic vocantur jura Regi in quibusdam Ecclesijs & Monasterijs competentia, quia videlicet, illis vacantibus, Rex sub prætextu custodiæ fructus facit suos, & etiam in quibusdam præbendas confert, sicut patet in quibusdam Ecclesijs Franciæ. Unde idem Durandus infra verbo Regalia ita loquitur de Concilij Lugdunensis Canone 12. *Præsens consuetudo*, inquit, sua ad clamorem Prælatorum Franciæ & Angliæ promulgata. Nota ergo, quod Regalia hic vocantur jura Regi in quibusdam Ecclesijs & Monasterijs competentia. Num verò ex eo, quod etiam Principes & Communitates aliquæ jus simile vendicabant, inferre licuit Natali Alexandro, eum Canonem contra istos, non adversus Regem Franciæ editum fuisse? Hic illud noni frivola planè oblitunt verba illa dicti Canonis inserta: *Quantacunque dignitatis honore præfulgeant*, quæ Reges satis aperte complectuntur. Tum quod ipsemet Durandus Patrum, qui Canonem illum considerant, interpretes: verbum *Quantacunque* sic exponit: *sive Regiæ, sive Comitativæ, vel cujuscunque altius sit. Cod. De mandatis Principum. Leg. 1.* Similia repetit alibi singulariter super verbis vendicant, exemplificando ipsemet de Regibus Angliæ & Franciæ.

In quo sensu Canonem illum intelligere alij tum Galli, tum exteri Jurisconsulti, ex quibus Archidiaconus & Joannes Monachi illis ipsis verbis, quibus Durandus, utuntur verbum *Quantacunque* exponentes: *sive Regiæ, sive Comitativæ dignitatis*. Joannes autem Andrieæ eam vocem *Quantacunque* sic explicat: *etiam si Baro, Rex, vel Princeps*. Gallicem porro Antistitem in Conventu Parisiensi mandato Regio anno 1662. congregatis, in epistola ad Innocentium XI. data Concilij Lugdunensis decretum loqui de jure Regaliæ, quod in Gallia exercetur, agnoverunt his verbis: Si jus illud, quod Regiam dicimus, aut fidei fundamentis, aut morum regulis esset adversum, non illud sacrum Generale Concilium Lugdunense tot personis, totque sub titulis suâ autoritate firmasset. Eadem fuerat sententia Prælatorum anno 1681. in eadem Urbe Parisiensi congregatorum, quorum processus verbalis ito nunc principio: Quod Concilium Lugdunense usum Regaliæ quædam loca, in quibus tunc locum habebat, toleravit, sicut.

similique veteris, eam ulterius producere.

Obiectio.

165. **E**X parte adversa instat Natalis Alexander. Etiam si Canon duodecimus Concilij Lugdunensis Christianissimum Regem attingeret, nullum ex eo præjudicium Regaliæ Regi Galliarum factum fuisse, eo quod receptus in Galliis ab omnibus Regni Ordinibus ac executioni mandatus non fuerit, ut colligitur ex Durandi Speculatoris commentario. Præfens, inquit, constitutio fuit ad clamorem Franciæ, & Angliæ promulgata: modicam tamen ex eo illis adhuc sequi videmus utilitatem. Et ex Glossâ Capit. Generali constitutione, de electione & electi potestate, in 6. quam editionis Romanæ Procuratores hæc in parte relicerunt, cujus hæc sunt verba: Alij dicunt, quod Regalia accipiuntur pro iuribus, quæ habet Princeps in aliquibus Ecclesijs, videlicet, quod vacante aliquâ Ecclesiâ, Rex percipiat fructus, & Ecclesiâ conferat. Nam collatio Beneficiorum computatur in fructu. Et ista fuit controversia alijs mota inter Philippum Regem Francorum, & Bonifacium VIII. conditorem hujus compilationis. Qui Bonifacius dicto Philippo scripsit quandam Epistolam, in qua continentur ista verba: collatio beneficiorum est spiritalis. Secus autem credentes hæreticos reputamus. Quam epistolam eum perlegisset ipse Philippus, eidem Bonifacio scripsit aliam epistolam, in qua posita erant ista verba: Collatio beneficiorum ad nos spectat, & pertinet. Secus credentes fatuos & dementes reputamus. Ideo secundum aliquos, constitutiones istius compilationis non fuerunt receptæ in hoc Regno: propter istam controversiam.

Responsio.

166. **A**uthor Responsionis ad Natalis Alexandri differt. §. 20. a. n. 2. ita respondet. Etiam si vera esset aliquorum Theologorum opinio, qui leges non acceptatas non obligare arbitrantur, præsumentes, eam esse Superioris intentionem, aut iustam subesse non acceptandi occasionem: id intelligendum esset tantum de legibus merè positivis, quæ nihil juris Divini, aut naturalis admixtum habent; non autem de illis, quæ jus Divinum, vel naturale explicant, inculcant, & adjectis pœnis confirmant; cujusmodi est lex vetans, ne quis Ecclesiâ Canonica libertate spoliaret, ejusque redditus, ac beneficiorum collationem sibi ex fundatione, vel ex antiqua consuetudine non competentes usurpet.

167. **S**ed ut in facto itemus, minimè verum est, Canonem duodecimum Concilij Lugdunensis non fuisse receptum, & executioni mandatum in Gallia. Est enim, dum suum Commentarium scribebat Durandus, hoc est, ut Simon Majolus, qui primus eum edidit, ait in præfatione ad Lectorem, tertio post exemplum Concilium anno, parvus adhuc fructus perceptus esset, uberior tamen citò postea extitit, ut testantur constitutiones, & Senatusconsulta, quæ deinde prodierunt. Nam ad Ecclesias Aquitanicæ, quæ tunc Regibus Angliæ, tan-

quam illius Provinciæ Ducibus suberant, respiciebat Durandus; ut ex ejus Glossâ ad verbum usurpare colligitur: sicut patet, inquit, in exemplum in Ecclesijs Aquitanicæ, in quibus hodie Regalia usurpantur. Porro eodem anno millelmo ducentesimo septuagesimo septimo, quo scriptus est Durandi Commentarius, Ecclesiâ Burdigalensis Aquitanicæ Metropolis libera declarata est, Arrelto inter Capitulum dictæ Ecclesiæ, ac Eduardum primum Regem Angliæ pronuntiato, & a Domino de Marca lib. 8. Concord. cap. 27. n. 2. relato. Pronuntiatum fuit, inquit Philippus III. Rex Franciæ, per Curiam nostram iudicium, custodiam bonorum Archiepiscopatum, Sedes Burdigalensi vacante, ad dictum Capitulum pertinere.

Profit etiam Concilium Lugdunense alijs Ecclesijs, ut patet ex alijs Arreltis, non solum in Aquitania, ut Ecclesiæ Pictaviensi, de qua dicitur in Regesto Camera computorum: De Pictaviensi fuit computatum anno 1306. sed Rex per litteras totum istud præcepit restitui Episcopo; sed etiam in alijs provinciis, ut §. seq. videbimus, quamquam ejus esset, qui legem receptam fuisse negat, id argumentis confirmare, eo quod præsumptio stet pro lege.

Quod autem ex Glossâ profertur de non recepta in Gallia compilatione lib. 6. Decretalium, non pertinet speciatim ad Canonem Concilij Lugdunensis, in collectione Bonifacij VIII. contentum, sed ad collectionem ipsam, ita ut Canones ibi exscripti, non ex collectione, seu ejus, qui collegit, autoritate, vim habere censeantur: quod tamen non obstat, quin ad suam originem relati, à proprio Legislatore robur obtineant. Nec enim decreta vel hujus, vel primi Concilij Lugdunensis, vel Summorum Pontificum, quæ antequam à Bonifacio colligerentur, jam vigebant, per illam collectionem vim suam amiserunt.

Quin etiam collectionem ipsam Bonifacij receptam in Gallia fuisse, testatur Patquierius lib. 3. cap. 17. his verbis: Qui sextus (Decretalium liber) ut pote à Magno Pontifice editus, omnibus probatus fuit, quodque notandum est, nos in Parliamentis nostris ab eo mutuati sumus capit. Quamvis de pactis extra. contra omnes antiquas definitiones Imperatorum, & Iuriconsultorum.

FUNDAMENTVM III.

Natalis Alexandri, contententis jus Regaliæ quoad collationem beneficiorum non esse circumscriptum illo Canone Lugdunensi.

171. **Q**uomodo enim, pergit hic Author, jus conferendi beneficia simplicia vacantibus Ecclesijs Metropolitanis, vel Cathedralibus Regibus Christianissimis competens, circumscriptum, & ad certas Ecclesias coarctatum censeri potest eo Canone, qui nec de beneficiorum collatione, nec de Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesijs verbum ullum habet? Non ita obicere Concilia & Pontifices loqui

loqui solent in suis decretis, nec silentio involvunt id, quod præcipiunt, aut prohibent sub pœna excommunicationis, sed illud conceptis verbis exprimunt, & inculcant. Sciunt enim, se hujusmodi leges Prophetis non dicere, sed ijs hominibus, qui ex verbis legis mentem Legislatoris intelligant. Relege *Canonem 12. Concilij Lugdunensis*, attentâ consideratione illum expende, nihil ibi invenies de collatione præbendarum, Sede vacante, quæ tamen in Regalia Regum Christianissimorum præcipua res est. Id pridem observavit Guimerius Præles in Pragmaticam sanctionem, ad Caput de Annatis: Rex Franciæ, & Angliæ, inquit, vendicant sibi in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus suorum Regnorum collationem præbendarum, aut aliorum beneficiorum, Sede vacante; & illo etiam tempore ipsarum Ecclesiarum temporalia recipiunt, & sibi applicant, & circa hoc ultimum providit Gregorius X. in Concilio Generali contra hæc de novo usurpantes, & contra abutentes, quibus competit ab antiquo. De hoc autem jure conferendi nihil providit.

Responsio.

172. **A**Uthor præfatiæ ad Natalis dissertationem responsionis §. 13. à n. 2: respondet, in primis hunc in modum sciscitando; An igitur Ecclesiæ Metropolitanæ, & Cathedrales non sunt Ecclesiæ, ut sub generali & communi Ecclesiarum nomine, quod frequenter in *Canone Lugdunensi* repetitur, etiam in materia favorabili, qualis est ipsarum libertas, intelligi non debeant? Nónne Cathedrales potissimum Ecclesiæ per Antonomiam nuncupantur? Nónne de ejusmodi Ecclesijs Canonem Lugdunensem accepit nominatim Guimerius in illis ipsis verbis, quæ ex eo refert hic Dissertator: Rex Franciæ, & Angliæ, inquit, vendicant sibi in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus &c. An Prophetarum more, & non potius ex verbis legis mentem Legislatoris intelligens, Canonem hunc de Ecclesijs Cathedralibus interpretatus est Durandus, & cum illo omnes alij Interpretes?

173. Sed quàm lepida est dissertatoris observatio, sic Adversario, quasi eum valididissimo telo confodisset, insultantis: Relege *Canonem XII. Concilij Lugdunensis*, attentâ illum consideratione expende, nihil ibi invenies de præbendarum collatione, Sede vacante, quæ tamen in Regalia Regum Christianissimorum præcipua res est. Ad probandum jus, aut usum Regaliæ innumera ipse coacervavit testimonia, in quibus ne verbum quidem invenitur de collatione Præbendarum, Sede vacante: an ergo ei auscultabimus, asserenti, Canonem Concilij Lugdunensis non spectare ad Regaliæ, quia nihil ibi invenitur de collatione præbendarum inter fructus computari; atque in eum sensum accipi Decretum Concilij Lugdunensis, scripsit art. 1. §. 1. & tamen hic quærit, quomodo jus conferendi beneficia simplicia, vacantibus Ecclesijs Metropolitanis, vel Cathedralibus, Regibus Christianissimis competens, circumscriptum, & ad certas Ecclesias contractum censeri potest eo Cano-

ne, qui nec de beneficiorum collatione, nec de Metropolitanis, nec de Cathedralibus Ecclesijs verbum ullum habet: Idque, licet supponatur, Regaliæ extensionem, quoad bonorum Ecclesiasticorum usum fructum, fuisse à Concilio Lugdunensi prohibitam? Hanc enim suppositionem innuit P. Alexander primis illis particulis; Sed enim quomodo &c. Corfer, quolo, cum hoc loco, quod scripsi, præfatis art. 1. his verbis: Dicitur (Regalia) juri conferendi beneficia, quia collatio beneficiorum ad fructus pertinet, secundum Abbatem Panoromitani, & alios Interpretes in Cap. Illa devotus. Tit. Ne Sede vacante aliquid innovetur; & Glossam Cap. Cùm olim. de Majorit. & obed. nec non in Cap. Generali constitutione. De electione & Electi potestate. in 6. (quod est decretum Concilij Lugdunensis, de quo est questio) quæ in editione Romana rescissa est. Unde apud nos illud velat ætoma juris invaluit, constantque, retinetur: Collatio beneficiorum computatur in fructu.

Equidem Patri Alexandro in præf. §. & Glossæ Pragmaticæ sanctionis libenter assentior, falsumque existimo illud axioma: Collatio est in fructu, in eo saltem sensu: quo à Regaliis accipitur, quique omnino adreclatur huius Glossæ, ubi primum usurpatus est ille loquendi modus. Hinc sequitur, Regem Christianissimum non posse sibi, ut plures Regaliæ tradiderunt, collationem præbendarum in Ecclesijs vacantibus vendicare, sub pretextu, quod illarum custodiam, & usum fructum habeat; nisi privilegio aliquo, vel subtem antiquâ consuetudine juvetur, quod etiam confirmatur Arresto pro Ecclesia Avenionensi lato à S. Ludovico, quod videre potes præced. §. 31. & Arrestis pro Ecclesia Bituricensi, & pro Ambianensi, de quibus infra §. 22. n. 23.

Nota obiter in testimonio Guimerij primo, hæc verba: In quibusdam Ecclesijs Cathedralibus, quæ rem aliunde certam confirmant, Regem scilicet non habere jus Regaliæ in omnibus Regni sui Ecclesijs etiam Cathedralibus. Nota secundâ, hæc alia: Illo etiam tempore ipsarum Ecclesiarum temporalia recipiunt, & sibi applicant &c. quibus clare distinguitur usus fructus à beneficiorum collatione. Utrumque observationem complectitur Ragueau in Academia Bituricensi Juris Professor in Indices Jurium Regiorum verbo Droit de Regale. In aliquibus, inquit, Ecclesijs Rex habet Regaliæ, quoad fructus dumtaxat, minime verò, quantum ad ad beneficiorum collationem, collatione scilicet fructuum Episcopatus, vel Archiepiscopatus partem nequaquam constituenre.

Itaque hoc casu locum habebit doctrina Petri Rebuffi, Jurisconsulti Galli celeberrimi in concord. Tit. de Regia ad Prælat. nominat. §. 1. V. Sed teneatur. Sed dubitaret quis, inquit, ad quem spectet vacantium beneficiorum collatio interim Sede vacante? Responde, si Rex jure Regaliæ habuerit privilegium conferendi, ut in quibusdam habet Episcopatus, in illis poterit conferre beneficia Episcopatus per Cap. Generali. de Electi. in 6. Si autem jure Regali hoc sibi in fundatione, vel aliâ ex privilegio concessum fuerit, sed tantum quoad vacante

De Apost. erga SS. Canones potestate. 669

vacante Sede, illos capiat fructus, ut futuro re-
suscitator, tunc conferre non poterit, sed Pa-
pa, aut Legatus tunc conferet, vel Archiepiscopus
post sex menses jure devoluto.

Objectio.

177. **P**ergit Natalis Alexander ex hoc suum pro-
ximè confutatum fundamentum stabilire,
quòd, fervente dissidio inter Bonifacium VIII.
& Philippum Pulchrum Regem Christianissim-
um, Rex jus suum Regaliæ à Bonifacio in-
justè impugnatum, auctoritate Lugdunensis
Concilij nullatenus tuitus est. At si Lugdu-
nensis Concilij Canon. 22. de Regaliæ jure
Christianissimis Regibus competente intelli-
gendus esset, non est verisimile, quòd Rex,
& quicquid jura tunc temporis adversus Bo-
nifacianas invasiones defenderunt, momen-
tum istud neglexissent, nec respondissent
Summo Pontifici, ipsum absque ratione Re-
galis negotium facessere ob collationem Præ-
bendarum Ecclesijs vacantibus, quæ à Conci-
lio Oecumenico approbata esset. Neque Bo-
nifacius VIII. hujusmodi collationem & Re-
galis usum vitio vertisset Regi, si res certa &
explicata fuisset, Canonem 12. Concilij Lug-
dunensis ipsum confirmasse in Ecclesijs omni-
bus, in quibus eà tempestate institutum erat,
veruisse duntaxat, ne de novo usurparentur.
Sed in illa disensione nulla Concilij Lugdu-
nensis facta mentio. Bonifacius in brevi epi-
stola ad Philippum: Beneficiorum, & Præbenda-
rum ad te collatio nulla spectat: & si aliquorum
vacantium custodiam habeas, fructus eorum suc-
cessoribus reserves: & si que contulisti, collatio-
nem hujusmodi irritam determinamus, & quantum
de facto processerit, revocamus. Aliud autem cre-
dentes, hereticos reputamus.

Ad quam epistolam Rex Philippus respon-
dit: Ecclesiarum, ac Præbendarum vacantium
collationem ad nos jure Regio pertinere, fructus eo-
rum nostris sacre collationes à nobis factas & fa-
ciendas fore validas in præteritum & futurum;
& earum possessores contra omnes viriliter Nos
tueri: secus autem credentes, fatuos & dementes
reputamus.

Inter Articulos à Bonifacio VIII. objectos
eidem Christianissimo Regi, secundus est:
In quibuscunque beneficijs Ecclesiasticis conferen-
dis vacantibus in Curia, vel extra Curiam, Roma-
nus Pontifex summam & potiore obtinet potesta-
tem: & per collationem cuiusvis laici in ipsis, vel eo-
rum aliquo, non potest alicui jus acquiri sine autho-
ritate, vel consensu Sedis Apostolicæ vacantis, vel ex-
pressis. VII. Item, quòd Guardia & Custodia Ec-
clesiarum Cathedralium vacantium, quas vocant
Regalia per abusum, non abutatur, &c.

Ad quos Rex Christianissimus responderet:
Ad secundum: Quòd collatione beneficiorum usus
est, & utitur, sicut ad eum pertinet de jure & bona
consuetudine, sicut S. Ludovicus, & alij Prædecesso-
res sui usi fuerunt à tempore, cuius memoria non exi-
sit, nec circa hoc fecit, nec intendit facere aliquam
novitatem, nec credit, quòd Papa sibi facere velit,
qui longum usum suum, & Prædecessorum suorum
in collatione hujusmodi novis plenissimè ab experto,

Ad VII. respondit: Quòd nunquam fuit, nec est in-
tentionis, vel voluntatis suæ, in hujusmodi perceptio-
ne Regalium præjudicalem, vel noxiam facere no-
vitatem, sed intendit eis uti, quemadmodum S. Lu-
dovicus, & alij Prædecessores sui uti consueverunt,
&c.

In scripto, quòd Guillelmus de Nogare-
to, & Guillelmus de Plafiano Clementi V.
Pontifici Maximo tradiderunt, hi leguntur
articuli. X. Certum, notorium, & indubitatum
existit, quòd Dominus Rex habet jura Regalia uni-
versa in Regno suo: sed inter cetera jura Regalia
habet jus percipiendi fructus omnes, redditus & pro-
ventus Ecclesiarum Cathedralium vacantium, &
suis faciendi, qui de sua Regaliæ existunt, quam-
diu vacant: & cum præstetur novus Prælati il-
lis Ecclesijs, Prælati hujusmodi ab ipso Rege tempo-
ralitatem recipiunt, post fidelitatem sibi præstitam,
vel homagium: quo jure Regalium dictus Dominus
Rex usus est, tam ipse, quam ejus Prædecessores
Reges Franciæ tantis temporibus, de quorum
contrario memoria non existit.

XII. Item certum, notorium, & indubita-
tum existit, quòd, quamdiu vacant dictæ Ecclesiæ,
in quibus dictus Dominus Rex habet Regalia,
idem Dominus Rex donat, & donare consuevit
Dignitates, & Præbendas, & Beneficia, quorum
collatio modo quocunque pertinere potest ad Præ-
latum illius Ecclesiæ, eo tempore, quo existant ibi-
dem, sive ibidem vacant prædicta Beneficia, Præ-
bendæ, vel Dignitates, vel in Curia Romana,
vel alibi ubicunque.

XII. Item certum, notorium & indubita-
tum existit, quòd jura Regalia aliquarum Ec-
clesiarum, quæ habet in Ecclesijs prædictis Do-
minus Rex prædictus, Progenitores ipsius Domini
Regis, & Prædecessores ejus in Regno, dederunt
in feudum aliquibus Baronibus suis, tam Ecclesiasticis,
quam secularibus: qui Barones Regalibus
illis utuntur & fruuntur, sedibus Ecclesiarum ip-
sarum vacantibus, jure suo feudali, & jure Regio,
à quo suum jus movet, & ideo jus Regale voca-
tur; quo & jure dicti Barones utuntur nominibus
suis, & nomine Regio, & usi sunt tanto tempore,
de cujus contrario memoria non existit.

Responsio.

Author præadductæ responsionis cit. §. 13. n. 178.
ita respondet. Controversia inter Bo-
nifacium VIII. & Philippum IV. non erat pro-
priè circa substantiam Regaliæ, seu Custodiæ,
sed circa exercitij modum. Quia enim Con-
cilium Lugdunense prohibuerat quidem ijs,
qui ex fundatione, vel antiqua consuetudine
jus Regaliæ sibi vendicabant, ne ea, quæ non
pertinent ad fructus sive redditus provenientes vacatio-
nis tempore, usurparent; non tamen expressè
permilerat usurpare, quæcunque pertinebant
ad fructus, seu redditus: idcirco Bonifacius,
juxta Juris communis dispositionem, judica-
bat, fructus provenientes tempore vacatio-
nis, deductis expensis, reservandos esse futuro
successori; non autem in fiscum Regium de-
ferendos. Hic enim erat quintus ex articu-
lis à Papa ad Regem per Legatum Apostoli-
cum missis, ab Henrico Spondano ad annum
1303.

1303. n. 2. ex M. S. Sanvictoriano relatis: Non debere Regem abuti custodia Ecclesiarum vacantium, quæ vocant Regalia per abusum; sed deductis necessarijs, & moderatis expensis, residuum fructuum reservandum esse Prælati. Conquirebatur Pontifex, ut refert idem Historicus ad annum 1301. Regem Ecclesiarum Cathedralium proventus, quos appellabant Regalia per abusum, immoderate assumere; sicque fieri, ut quarum custodia fuisset ab initio Regibus pro conversatione permessa, nunc ad consumptionis noxam devenissent. Hos articulos refert P. Alexander, sed truncatos, addito, &c. si Regiominus favissent, ne apicem quidem præterijisset.

176. Porro modestum ac religiosum Theologum decuisset, reverentius de Summis Pontificibus loqui, quam & hic & alijs locis fecit Dissertator: ac si verum erat desiderium, quod in fine hujus Dissertationis præferebat, præmittenda erant odiosa, quæque ad controversiam de Regaliæ extensione minimè necessaria, atque alterutius potestatis animum exasperare nata.

180. Quia etiam Concilium Lugdunense circa collationem beneficiorum titulo Regaliæ nihil statuerat, non putabat Bonifacius, Regi plenam eorum dispositionem, sed tantum præsentationem competere: Nec item de collatione Præbendarum Regem gravari; esse enim duo in illis consideranda, jus Patronatus, & præsentationem: collationem verò & usum ad laicos nullo jure pertinere posse, nisi forte ministerialiter. Quantum ad collationem Beneficiorum, non posse cadere in laicum, ita quod habeat jus & auctoritatem spirituales conferendi.

181. Itaque non negabat Summus Pontifex, quin Rex Franciæ custodiam haberet aliquarum Ecclesiarum vacantium, sed illius ulum ad Juris communis terminos reducere conabatur. Unde ex illa controversia non nisi vitiose concludi potest, Concilium Lugdunense non vetuisse, Regiam ad Ecclesias liberas extendere: de qua extensione inter Pontificem & Regem non erat quæstio: quandoquidem ipsemet Philippus IV. agnoscebat, se jus illud in omnibus Regni sui Ecclesijs non habere; ut videbimus §. §. 21. & 22.

182. Sanè quemadmodum P. Alexander negat, Concilium Lugdunense jus conferendi Beneficia in Ecclesijs, in quibus eâ tempestate institutum erat, confirmasse, ac vetuisse, ne de novo in alijs usurparetur; quia alioquin Bonifacius VIII. hujusmodi collationem, utpote à Concilio approbatam vitio non vertisset Regi Philippo: ita concludere liceret, Reges fructus Ecclesiarum vacantium non facere suos, sed eos, deductis expensis, futuro Episcopo reservare. Aliter enim doctissimus ille Pontifex consuetudinem tam insignem non ignorasset, atque adeo vitio non vertisset Regi, præsertim, si, ut Regalistæ communiter docent, à Concilio Lugdunensi fuisset approbata.

183. Cæterum dum Guillelmus de Nogareto ait articulo X. hic relato: Item certum, noto-

rium & indubitatum existit, quod Dominus Rex habet jura Regalia universa in Regno suo, per vocem illam, universa, non significavit, Regiam in universo Regno Franciæ locum habuisse, sed tantum Regem obtinere genus omnium jurium Regionum, inter quæ Regiam, quæ in aliquibus Ecclesijs exercebatur, reponerebat. Hæc enim ejus verba in articulo XII. Distinctione Ecclesiæ, in quibus dicitur Dominus Rex habet Regalia, satis innuunt, suam Majestatem non habuisse jus illud in omnibus Ecclesijs. Sin aliter sensisset Nogaretus, fassus convinceretur tum aliorum, tum ipsiusmet Philippi Regis testimonio, de quo infra.

CONCLUSIO

EX ipsismet verbis præadducti Canonis Lugdunensis clarè evincitur, non omnes Ecclesias Gallicanas tempore illius Concilij fuisse obnoxias Regaliæ, nève huic servituti deinceps subicerentur Ecclesiæ, prævalidum momentum opponi Aulicorum licentij.

Explicatur, ostendendo in primis necessitatem hodiernis moribus opponendi Canonis illius Lugdunensis fortalium adversus Aulicorum consilia, specie obsequendi, suas cupiditates obvelantium, sicque limites sacrorum Canonum perturbare conantium. Id eleganter ac nervosè exhibet nobis Autor Gallie vindicæ cit. dissert. 1. §. 1. n. 7. Concilium, inquit, Lugdunense statuerat quidem, ne jus Regaliæ, ubi necdum inoleverat, induceretur, sed intra consuetudinem staret. Id aliquamdiu observatum, sed post non multum temporis nullâ consuetudine, nullâ Concilij habitâ ratione, etiam ipsi loci, ubi nunquam hæcenus, usurpari ceperunt; & quamvis jam à ducentis annis omnium ferè Galliæ Scriptorum una vox fuerit, aliquibus tantum locis, non omnibus, exerceri posse, tentatum tamen & hoc est, ut ubique exerceretur, Ecclesijs sub jugum missis.

Præterito sæculo quidam à Regijs Ministris Regiam ubique locorum extendere aggressi sunt, eorumque conatus Canonici sanctæ Capellæ movebant; ipsi enim Rogum donatione vacantes fructus permittebantur: sed in Conventu Bleis anno 1577. habito Clerus intercessit, petijtque, Episcopos, qui olim immunes fuerant, relinqui pristina libertati. Idem regnante Henrico III. à Clero in Comitij ad sanum S. Germani repetitum, ubi cum Regius Procurator hanc propositionem in medium protulisset: Iuri Regiam omnes cum Episcopatus, tum Archiepiscopatus obnoxios esse, responsum est à Cleri Delegatis: Duos esse ordines eorum, qui à Regalia immunes essent, videlicet, qui vel per contractus universi se liberassent; vel qui ab hominum memoria antiquam illi subjacissent; nec istos minus, quam illos exemptos esse: nolle Clerum vel minora ex parte

parte jns Regium delibari; quando minus aliquid Ecclesiarum juri detrahendum esse; nec Regem hoc velle jussu, recteque amantem. M. de Pamiens anno 1582. fol. 40. Sicque Regio Advocato silentium impositum, & sententia pro Ecclesijs data.

186. Gallia bello civili ardente, multa peracta sunt Ecclesijs adversa, quæ prudenter à Clero dissimulata; quippe inter armorum strepitum audiri leges non poterant; ubi pax rediit Henrico Magno & victore & Rege, omniumque votisposito, querelæ iterum à Clero audite, jussuque Regis expensæ, ac tandem editum in hæc verba anno 1606. pronuntiatum: Non est voluntatis nostræ, Regiam nobis vindicare, nisi intrâ eam formam, modumque, quam Nos, & Antecessores nostri Reges eâ gavisi sunt; nec intendimus impræjudicium Ecclesiarum, quæ hæcenus exempta fuerunt, eam proferre. Huic edito post certamen, morasque duorum annorum accessere anno 1608. die. 29. Februarii vota, & confirmatio Parlamenti Regij; sed paulo post, eodemque anno, ab eodem Parlamento impugnatum est, quando ad Servini Regij Advocati instantiam pronuntiatum fuit: Regem perinde, ac in totius Regni Ecclesias, ita etiam in Belliensesm recens Coronæ unitamjus Regalia obtinere. Bellay dans la Bresse anno 1608. die 24. April. Perculit hæc declaratio Clerum Gallicanum, qui suas immunitates, Regiumque editum unâproculcare querebantur. Henricus causâ ad se evocatâ, unum annum superfederi hoc negotio, omnique processu jussit.

187. Ludovicus XIII. Henrici editum anno 1606. datum confirmavit in sua consuet. de anno 1629. art. 16. jussitque per Commissarios suos Clero exponi: Nolle Regem fructibus vacantium Ecclesiarum gaudere, nisi in ijs locis, quibus præteritis retro annis gavissus fuerat, sique Henrici Patris edito standum esse. Idem Ludovicus, ut supra notavimus, pari liberalitate, & religione fructus vacantium Ecclesiarum electis Episcopis conservari, donarique voluit. Ipse Ludovicus XIV. filius edixit anno 1657. die 12. Aprilis: Nolle se Regalia, & simplicium Beneficiorum collatione uti, nisi in ijs locis, quæ anno 1606. Regaliæ subiciebantur. Tandem post multas dilaciones instruendæ suæ causæ Clero datas, ternæ constitutiones ab eodem Ludovico prodite anno 1673. & 1675. die 2. Aprilis, quibus tria statuebantur. Primò: Omnes Ecclesias, quæ Regis imperium patet, Regalia obnoxias esse; ijs tantum exceptis, quæ titulo oneroso libertatem redemissent. Secundò: Omnes eam Episcopos, tum Archiepiscopos, qui deinceps promoverentur, post duos menses à juramento fidelitatis Regi præstito, obstrictos fore, ut hoc ipsum juramentum in acta Regiæ Parisiensis Camera referri carent, petantque litteras, quibus expirasse, finitæque Regiam Oeconomio, qui vacans Ecclesiæ præfuerat, insinuetur; id si omittant promoti, perinde, ac vacante Ecclesiâ Regiam duraturam. Tertiò: Episcopi verò, & Archiepiscopi jam tum promoti, ac insulis potiti, & quietâ possessione fruenter, quæque juramenta sua, ut præfatum est, libris Parisiensis Camera

Comptorum inscribi non fecerant, nec litteras obtinuerant sublata Regaliæ: duobus mensibus post vulgatam hanc declarationem: utrumque id præstent, aut si negligant, perinde, ac vigente Regaliâ, & Sede vacante, omnia Beneficia ab hujusmodi Episcopis conferri solita, & alias Regaliæ subiecta, Regiæ dispositionis futura, ac titulo Regaliæ impetratum iri. Hæc sunt tria capita, quæ Regia declaratio complectebatur, quæque classicum tot in Galliæ turbis cecinere, alijs Regiam voluntatem aut spe, aut metu secutis; alijs mediam viam ingressis, vanisque protestationibus eam libertatem tuentibus, quam factio prodebant, alijs verò aperte obnixis: pauci hi quidem, & majori pretio, quàm numero; præsertim accessu Romani Pontificis, sed hoc ipsum veritatis indicium fuit: quæ paucis placet, cum amantibus mendacio abundant.

PROBATIO I.

Quâ ostenditur, jus Regaliæ in aliquibus duntaxat Galliæ Ecclesijs eatenus locum habere, ut nullatenus possit ad ulteriores, live etiam omnes Franciæ Episcopatus extendi.

Summariam hujus argumenti ex Actis Concilio Lugdunensi posterioribus concinatum seriem insigni cum laude exhibet Authr Gallia vindicata cit. dissert. 1. §. 2. quam hic eum in finem præmittimus, ut ponderosis Authoris Apamienis argumentis unâ cum exceptionum in contrarium oppositarum elisione postea adducendis, præsentis conclusionis institutum magis obfirmemus. Nam sacrum Concilium Lugdunense Regiam ibi tandem admittit, ubi hæcenus inveterata consuetudo inoleverat; alibi verò, & præter morem eam induci sub pœnâ anathematis ipso facto incurrendâ, nullaque dignitatum exceptione, enixissimè prohibet. Eos verò Clericos, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, proventibus omnibus privat.

Fuit Concilium hoc in Gallijs habitum, in Gallijs receptum, Regisque Galliæ Oratoribus, ipsoque Clero Gallicano, qui frequens aderat, non solum non contradicentibus, sed potius vehementer approbantibus, & ut id statueretur, connitentibus; sic enim Durandus Speculator Episcopus Mematensis, qui Concilio interfuit, testatur: Præfens constitutio, inquit, fuit ad clamorem Prelatorum Franciæ & Angliæ promulgata. Habes hic ergo mentem Ecclesiæ Gallicanæ in generali Concilio expressam, & Regiam ad solam consuetudinem restringentis; immerito igitur Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam jactant illi, qui hæc nostrâ tempestate eam ipsam doctrinam impugnant, titulo filios, facto hostes professi; & planè nihil invenias, quod huic Concilio opponas, nam & generale fuit, & in Gallijs habitum, & à Gallijs receptum approbatumque, & tandem ad mentem, votumque Gallorum pronuntiavit. Hoc ergo

Q q q q 2

Con-

Concilium sufficeret, quamvis alia deessent, sed nec alia desunt, imò abundant.

190. Anno 1302. qui fuit vigesimus octavus post Concilium Lugdunense, Philippus Pulcher constitutionem edidit, cujus hæc sunt verba: *Quantum ad Regalia, quæ Nos, & Antecessores nostri percipere assuevimus in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contingerit. Idem Philippus in litteris ad Bonifacium VIII. datus: Aliquarum Ecclesiarum, & Præbendarum collatio ad nos jure Regio pertinet. Anno 1303. Idem Philippus: Nolumus, inquit, quòd gentes nostræ occupent Regalia Ecclesiarum Provinciae Narbonensis.*

191. Anno 1334. Philippus Valefius in celebri sua constitutione, quam Philippinam appellant: *Cum ab aliquibus dubitatum sit, an jus, præbendas, dignitates, aliæque beneficia conferendi, ad nos pertineat, vacante videlicet Ecclesiâ, & in ijs locis nostri Regni, in quibus jus Regaliæ obtinemus. Ordinatio cujus initium: Episcopus: Dum Episcopus alicujus Episcopatus decedit, ubi Dominus Rex habet Regaliæ.*

192. Anno paulò supra 1300. celebris quædam constitutio prodita est, cujus initium: *Dominus Rex: In ea omnes speciatim Ecclesiæ numerantur, quæ juri Regaliæ aut subditæ, aut exemptæ sunt, ex qua luce clariùs patebit, noluisse Reges universim, totoquo Regno, sed certis tantùm locis Regaliæ extendi. Ea sic habet: Dominus Rex, prout constat per antiqua scripta Cameræ, consuevit capere Regaliæ cum vacaverit in provinciis, quæ sequuntur: In tota Provincia Senonensi, & Suffraganeis, exceptâ Diocesi Antiodorensi, in qua Decani, & Capitulum dicuntur permutationem fecisse cum Rege: In tota Provincia Rhemensis, exceptâ Cameracensi: In tota Provincia Bituricensi, exceptâ Lemovicensi, Cathurcensi, Rutenensi, Albiensi, Mimateni, Treconensi &c. In tota Normannia habet Regaliæ; in Provincia Auxitanensi, & Arelatensi, & per consequens in tota Lingua Occitana nihil habet, in Provincia Burdigalensi solum. Verumtamen de Prælatiensi fuit computatum anno 1306, sed Rex per litteras suas totum Episcopo restitui jussit. Et in codice manuscripto, qui in Bibliotheca asservatur Regiæ Sueciæ, continet quæ plurima manuscripta arrepta, hæc verba prioribus adjiciuntur: Tunc conditione habitâ, quòd inquirerent diligenter, si Prædecessores Episcopi nunquam fecissent homagium Regi, & si sic, quòd recuperaretur super ipsum Episcopum, quod ei fuerat restitutum. Ubi clarè expressum vides, Regij Procuratoris Officiū ac munus fuisse, ut probaret, ite- tisse penes Regem capiendæ Regaliæ possessionem, quam nisi probasset, pro Ecclesiæ- rum libertate pronuntiabatur.*

193. Anno 1352. alia, & ferè similis constitutio condita est, cujus titulus: *Ecclesiæ cadentes in Regaliæ: continetque 30. Dioceses, nullâ tamen factâ mentione Provinciarum Aquitanix, Occitanix, Provincix, & Delphinatus. Anno 1408. & 1451. constitutiones Caroli VII. & VIII. In Episcopatibus, in quibus Regaliæ jus habemus. Anno 1499. Ludovicus XII. Omnibus nostris Officialibus sub penâ, quæ*

sacrilegis debetur, insignendâ prohibemus, ne usumfructum Archiepiscopatum, Episcopatum, aliorumque beneficiorum occupent, in quibus Regaliæ non habemus. Anno 1606. Henricus Magnus omnes illas Regum Antecessorum constitutiones confirmat, declaratque: Nolle se Regaliâ frui, nisi intra limites, modumque à suis Antecessoribus præscriptum, nec velle eam cum præjudicio Ecclesiarum exemptarum extendi. Anno 1629. Ludovicus XIII. regnantis Pater ad preces Cleri Gallicani edictum Henrici raturum vult esse, haberi que.

Præsertim verò Provinciam Septimaniæ fuisse à Regaliâ exemptam, infinita sere sunt documenta, quæ apud Marcam, & Episcopum Apamiensem videri possunt. Accessit hæc Provincia Coronæ Gallicæ non simul, sed per intervalla, videlicet sub Ludovico VIII. Ludovico IX. & tandem plenèque sub Philippo Audaci Regibus Gallix: accessit verò eâ conditione, ut juribus ac privilegijs suis, quæ olim acceperat, deinceps potiretur; inter alia non minimum fuit immunitas à Regalijs: hanc quamvis Principum nonnulli turbassent, restituta tamen est, & in antiquum statum reposita à Raymundo, & Alphonso Comitibus Tolosanis, & Comitiſſa Ermengarda; præsertim verò à Carolo V. Rege, qui in omnibus Ecclesijs & Abbatibus Septimaniæ nullam se Regaliæ affectu præteritur. Annis 1138. 1155. & 1209. Quibus recessere quàm plurima Pontificum, Regumque diplomata, Parlamentorum acta, aliæque sententiæ, arbitraria, transactiones, concordata, præsertim verò continua, nunquam inter cetera possessio.

Accedit omnium ferè Scriptorum, qui hoc argumentum tractarunt, una eademque sententia id ipsum confirmantium; ij sunt. M. le Maistre. Primus Parisiensis Parlamenti Præses in C. 4. Constitutionis, cujus initium. *Dum Episcopus. Ubi: Certissimum est, Regem non in omnibus sui Regni Episcopatibus Regaliâ potiri: quod aliquoties repetit. Choppinus celebris Parlamenti Advocatus l. 1. de sacra potestate. Si à Pontificia legum relaxatione hoc Regaliorum genus magis, quàm à possessione strictis finibus septa; promiscuus hic fuisset, & indefinitus privilegij usus in omnes Episcopatus Gallix &c. Et infra: Quatenus Regalium jus in aliquibus Ecclesijs possessum, eatenus præscriptum, quæstionemque intelligitur. Et lib. II. Mensuræ. In multis quidem sacrarum Ecclesiarum finibus Gallix ignota sunt, nec usu trita Regalium jura. Rebuffus in Parisiensi Universitate Jurium Professor celeberrimus in tractatu de Regia ad Prælaturas nominatione: Reges in aliquibus tantum Ecclesijs sui Regni Beneficia conferunt titulo Regaliæ, idque ex Privilegio, & concessione Ecclesiæ, cum alias juri communi id repugnet. Author Glossæ in Pragmaticam sanctionem: Sicut Rex Franciæ, & Rex Angliæ vendicant ipsi (vacantibus Ecclesijs) jus conferendi beneficia in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus. Eodem modo loquuntur Durandus Speculator, Archidiaconus, Ioannes Ferault Jurisconsultus Gallicus, Carolus Grollius Jurisconsultus Tholo-*

Tholosanus, Daarenus, Pasquier Regius Advocatus, qui adulescentes Aulicos eos vocat, qui jus Regaliæ ad omnes Ecclesias proferre audent, & denique Petrus Marca Archiepiscopus Parisiensis. Hi omnes, & quotquot de hoc argumento retrò temporibus scripsere, unâ eademque voce profertur jus Regaliæ in aliquas tantum Ecclesias, non omnes, Regi competere. Ex quibus facile colligas, quænam in hac re totius Ecclesiæ Gallicanæ, prout videlicet sacris, prophanisque Ordinibus constet, mens & sententia fuerit. Quæ licet clarissima sint, non desunt tamen tergiversationes vinci nolentibus; frustra enim veritatem istis ostendas, quam non querunt, imò averlantur.

195. Dicunt ergo: verum esse, non omnes Ecclesias Regaliâ teneri, illas enim eximi, quæ aut speciali privilegio à Regibus exemptæ sunt, aut titulo oneroso libertatem redemerunt; istas immunes esse, nullasque præterea.

196. Verum quàm hæc sint inania, & ludificandæ veritati quæstia, quis non videt? Concilium enim Lugdunense non aliquas tantum, paucasque Ecclesias Regaliæ subducit, quæ privilegio, aut contractu aliâs tute sint, sed omnes illas, in quibus Regalia hæcenus exercita non fuit, hæc verò multo plures sunt, quàm privilegio affectæ. Concilij verò Lugdunensis, & Ecclesiæ Gallicanæ, quæ illius Concilij maxima, & præcipua pars erat, eadem mens, & sententia fuit; imò Gallorum querelis ea constitutio debetur, ut supra vidimus: ipsi Galliæ Antistites, cum Aulæ minus blandirentur, fassi sunt, non eas tantum Ecclesias eximendas esse, quæ privilegio, aut contractu aliâs tute sunt; sed omnes, quæ retro temporibus Canonica, & naturali libertate gaudebant. Sic enim in Conventu ad S. Germanum habito, Henrico III. imperante, Clerus loquitur: Oportet, ab onere Regaliæ primò Ecclesias eximere, quæ contractu aliquo, commutatione, aliòve titulo oneroso hanc exemptionem sibi à Regibus paravere. Secundo eas Ecclesias, quæ jam à tempore hominum memoriam superante in possessione, & libertate sunt, ne huic oneri subdantur; illa præsertim, quæ hæc ipsâ libertate prius gaudebant, quàm Coronæ uniarentur, nec veritati consentaneum est, accessu ad coronam suâ libertate, aut privilegio excidisse, quæ in hunc usque diem semper conservarunt. His Cleri rationibus & ipse Henricus assensus est, & propositio Pybraci Regij Advocati eliminata.

197. Idem fatetur Petrus de Marca, cujus hæc sunt verba: Cùm antiqua Parlamenti Arresta jus Regium consuetudine niti, docuerint, nullamque aliam ejus asserendi probabilem rationem invenerint Doctores Parisienses, quàm vetustam consuetudinem ex aequitate profectam, mirum videri non debet, si Reges, qui primi leges in hac materia Regalium considerunt, ad fori usum accommodatas, jus illud coërcuerint ad Ecclesias, in quibus receptum erat, Regem eo jure uti. Si ergo nullo alio titulo, quàm consuetudinis Regalia nititur, inique Parlamenta, Doctores Parisienses, ipsique Reges agnovere;

sequitur, ubi consuetudo non est, nullum etiam esse titulum, rationemque Regaliam exercendi.

Denique ex Arrestis, Regijsque tabellarijs, ac omnium ferè Jurisconsultorum, & Advocatorum Galliæ testimonijs conitar, multas Ecclesias à Regalia liberas esse, immunesque, videlicet Cameracensem, Lemovicensem, Cathurcensem, Rhutenensem, Albiensem, Mimatensem, Macloviensem, Treconensem, Auxitanensem, Arelatensem, omnesque insuper Ecclesias Provinciarum Septimanniæ, Provinciæ, Delphinatûs, Aquitanix, aliasque recentibus victorijs Galliæ adjectas, de quibus vide Marcum l. 8. à cap. 26. & Episcopum Apamiensem in Tract. Regaliæ à fol. 86. Has, inquam, omnes immunes fuisse, constat, liberaque, sive jam contractui oneroso, sive antiquæ possessioni, ac Concilio Lugdunensi tribus: si ergo, quocunque tandem titulo, liberae sunt, quâ, rogo, æquitate gravari possunt, & jugo subdi nunquam accepto? Sic contractus, sit quidquid velis, tantum ne serviant, quamquam, ut dixi, nec privilegium, nec contractus sit, sed Ecclesijs innata, & à Canonibus, præsertim verò à Concilio Lugdunensi, sancita libertas.

Enim verò, si quis attentè consideret, quid Regaliæ extensio ex una parte lucri, ex alia verò incommodi Regibus afferat, mirabitur, tanto illam ardore, conatuque quæsitam esse. Emolumenta, quæ ex ea proveniunt, si magnificentiam, opesque Regum Galliæ spectes, vix guttam addunt ingenti pelago; præterquam quod eorum Majestate indignum credas, si Ecclesiarum spolijs onusti incedant; quas olim augere consueverunt. Et quamvis moderni Regis pietate factum sit, ut modestissime illis utatur, tertiâ eorum parte Neophytis adscriptâ; quis nobis tamen pollicetur, foribus semel apertis, eandem semper polteris Regibus & moderationem, & non potius in Regium ærarium, communemque alveum, etiam hunc rivulum decursurum, sacrâ pecuniâ in prophanos usus absumptâ? Nam & hic semper genius abusus tuit, ut faciem honestate velarent, lenteque procederent, modestissimis inijs, sed lugendo fine.

Et quamvis hæc omnia desint, finis saltem sacrarum foundationum pervertitur, quas esse inviolatas decet; & potestas, & administratio Episcopis debita, in Reges transfertur; & quis credat, oblationes ex alieno Deo placere, maximè in Regibus, qui proprijs abundant? Idem, multoque magis in collationibus Beneficiorum locum habet. Olim cùm Reges nulla beneficia conferrent, exulari, aut saltem ferri poterant, si etiam hujus juris exercendi aliqua cupiditate tangebantur: nunc verò post Concordatâ, quando præter tot inferioris ordinis beneficia, quæ varijs ex titulis donant, omnes Prælaturæ, omnesque Episcopatus, & Archiepiscopatus ex Regum voto & nominatione conferuntur, vix aliud superest, quod optare debeant. Enim verò Canonici, aliaque mi-

Q 993

noris

noris numeri Sacerdotia vix punctum asserunt, tot alia, tantique momenti possidentibus; cum tamen ex alia parte Principum conscientias magnopere gravent, nec minori damno afficiant.

201. Si Canonicatum, aliarumque Dignitatum, & beneficiorum collatio ex solius Principis voto, arbitrioque penderet, extra periculum res esset; illos quippe nec lucri capiti, nec alia, fordidaque cupiditates tangunt, quas in privatis Ministris reperias: istis vero vacuas dignitates implendi tota cura committitur, Principe in alia, & majora intento; hinc est, dum isti referunt, orant, supplicantque, & illos Principi offerunt, quos non Ecclesijs, sed sibi, suisque utiles putant: Sacerdotia interim indignis, immeritisque donari, aut potius vendi, quique nil minus cordi habent, quam ut in Ecclesijs suis resideant, ut oculis subditorum virtutum exempla proponant, quos potius vitæ, morumque licentiæ & pervertitate Clericis indigna offendunt. Tantoque id pejus, si Ecclesiæ procul abint; tunc enim ijs, qui digni essent, præteritis, succedunt Aulae assueti, mutantque Beneficia recens accepta, aut etiam resignant, pensionibus egregie impositis; quippe non tam illis Ecclesiaturum, quam lucri, ac proventuum cura est, animarum interim pretio, ac pauperum patrimonijs contra fundatorum intentiones in delicias consumptis.

202. Obsident Aulam Sacerdotum, & ambientium greges, non tam meritis, quam pretio, gratiaque Sacerdotia capturi; ij vero, qui meritis quidem, sed non patrocinij, aut ære abundant, in obscuro sunt, latentque, nec ulla virtutes conquirendi cura est desperatione præmiorum. Illi ipsi, quos Ecclesiastici, Laticeque Patroni nominarunt, aut expensarum, aut litium metu, aut etiam tædio itinerum (quippe Parisijs tantum de Regalijs disceptatur) causam etsi iustissimam ijs deferunt, qui plus gratiæ, potentiæque in Aula valent; unde Ecclesias indignis tandem repleri, necesse est; quippe ex Canonicatu etiam ad Episcopatus, altioresque Cathedras, iisdem artibus eniti in promptu est. Constat ergo, parum quidem emolumenti ex Regalia percipi, multum tamen periculi, multumque damni, tantoque amplius, quanto illa magis dilatatur; ut prudenter à Marca Archiepiscopo dictum sit: Tanti non esse Præbendarum istarum collationem, ut ejus etiam in loca, in quibus à Christo nato nunquam exercita est, proferenda studio, antiquas Regni leges, Conciliorumque decreta subverti, necesse sit.

203. Quâ in re etiam æternæ memoriæ digna sunt Ludovici VII. & IX. Regum Galliæ exempla. Cum enim huic instituendi Pastores à Pontifice potestas facta fuisset, ad idque Legatus Romæ rediens diploma protulisset: Quod mea, inquit, negotia Romæ strenuè obieris, laudo, quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo: intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ, & Regni id susceperem: ac protinus diploma in ignem projecit. De eodem bea-

to Rege narratur, noluisse Collationibus Sacerdotiorum se immiscere: Sat mihi est, inquiebat, coram Deo de temporalibus nobis creditis, non etiam spiritualibus rationem reddere. De Ludovico VII. hæc habet Thomas Walsinghamus: Reversus Ludovicus junior de Hierosolymitana contra Saracenos expeditione, cum quidam Clericus Romæ Papale privilegium attulisset, quo in omni Ecclesia Cathedrali sui Regis, sui conferendi primam vacantiam cum cunctis fructibus medio tempore provenientibus contineretur, confestim conclusis litteras, dicens: Malo illas hic comburere, quam si propter illas in inferna comburerer.

PROBATIO II.

Quâ exhibentur argumenta, quibus Author tractatus Apamiensis probat, Regaliam non habere locum in omnibus Franciæ Ecclesijs.

Nam hic Author probat inprimis, ipsosmet ipsos Reges Christianissimos professos fuisse, jus illud Regaliæ suæ Majestati in aliquibus duntaxat Ecclesijs convenire, in quibus receptum erat, Regem eo jure uti. Ita scilicet edixisse Philippum Pulchrum anno 1304. Item, quantum ad Regalias, quas Nos, & nostri Prædecessores percipere assuevimus, & habere in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contingit.

Ita Philippum Valesium in Constitutione anni 1334. quæ vulgò Philippina vocatur, testis hæc sunt verba: Cum à nonnullis viris fuerit in dubium, utrum jus haberemus, & ad Nos spectaret conferre Præbendas, Dignitates, Beneficia, quæ inventa fuerant, aut intrinsecus non occupata, vacantia, vel unita, residua & de facto duntaxat tempore Regaliæ nostre, in Ecclesijs Regni nostri, in quibus Regalia jura habemus. Verba illa, de facto duntaxat relevat nuperus ille Regiorum jurium impugnator, ut significaret, dubitatum fuisse regnante Philippo Valesio, utrum Rex conferre posset Præbendas jure Regaliæ in Ecclesijs vacantibus: cum tamen is status quæstionis non fuerit, sed utrum eas conferre posset, quæ de facto tantum vacabant, & quarum nemo possessionem adierat apertâ Regaliâ, quamvis Rex illas jam contulisset.

Laudat idem Author Constitutiones Caroli VI. anno 1408. & Caroli VII. anno 1450. eodem modo loquentium: In Episcopatus, ubi habemus Regaliam: Item Constitutionem Ludovici XII. anno 1499. editam, cujus hæc sunt verba: Inhibemus universis Officialibus nostris, ne in Archiepiscopatus, Abbatis, & alia Beneficia Regni nostri, in quibus jura Regaliæ, aut Custodiæ non habemus, se intromittant: aliquos ut sacrilegi plectuntur. Editum Henrici Magni anno 1606. promulgatum, cujus hæc sunt verba: Non intendimus sui jure Regalia, nisi eâ forma & modo, quo Nos, & Prædecessores nostri usi sumus, ab ejus extensione in detrimentum Ecclesiarum exemplarium abstinere. Quod eisdem Ludovicus XIII. confirmavit art. 6. Constitutionis

tutionis suæ editæ anno 1639.

207. Laudat præterea idem Auctor vetus Regestum Camera computorum, quod à Ru-
giero, Palquierio, Protopræsidente Magistro, &
alijs, qui de Regaliâ tractârunt, profertur,
in quo enumerantur Ecclesiæ subjectæ huic
juri Regaliæ, itemque Ecclesiæ, in quibus Re-
ges eo jure non utebantur. Hujus Regesti
excerptum sic habet: Dominus Rex, prout con-
stat per antiqua scripta Camera, consuevit capere
Regaliâ, cum vacaverit, in Provincijs, & Dia-
cesibus, quæ sequuntur. In tota Provincia Seno-
nensi, & ejus suffraganeis, exceptâ Diocesi Anti-
stodorensi, in qua Decanus & Capitulum dicuntur
fecisse permutationem cum Rege, prout est infe-
rius. In tota Provincia Rhemensis, exceptâ Dia-
cesi Cameracensi. In tota Provincia Bituricensi,
exceptis Lemovicensi, Cadurcensi, Ruthemensi, Al-
biensi, Mimatensi. In tota Provincia Turonensi,
exceptis Macloviensi, Trecorensi, &c. In Provin-
cia Burdigalensi solum, verumtamen de Pictaviensi
fuit computatum anno 1306. In tota Normannia
habet Regale. In Provincia Auxitanensi & Are-
latensi, & per consequens in Lingua Occitana nihil
habet. Laudat idem Auctor cap. 6. in favo-
rem Provinciæ Narbonensis litteras Philippi
Pulchri datas anno 1303. quarum hæc sunt
verba: Nolumus, quod gentes nostræ occupent
Regalia Ecclesiarum vacantium Provinciæ Nar-
bonensis.

208. Profert idem Auctor nonnulla Senatûs
Parisiensis Arresta, quibus secundum eas Ec-
clesiâs, in quibus Rex antiquam Regaliâ pos-
sessionem non habebat, Patres conscripti ju-
dicârunt, nisi illud ad eas non esse porrigen-
dum. Laudat denique Auctores, qui jus
Regaliæ in omnibus Regni Ecclesijs non vi-
gere senserunt, Guillelmum Durandum, Re-
buffum, Ruzum, Egidium Magistrum, Pas-
quierium, qui opinionem contrariam dignam
potius esse dixerunt adulate Aulæ, quam
Jurisconsulto Gallo, Carolum de Grassa-
lio, &c.

Exceptiones partis adversæ ad prædicta
Auctoris Apamienensis argumenta consu-
tanda à Natali Alexandro
producta.

209. Natalis igitur Alexander excipit 1. Quæ
præced. probat. 2. sunt allegatæ constitu-
tiones, in quibus Reges Franciæ profiteban-
tur, jos suæ Regaliæ non ad universas Regni
sui Ecclesiâs extendi, nullum habere respectû
ad prædicti Concilij Lugdunensis Canonem
duodecimum, quo Regaliæ ultra præscrip-
tam consuetudinem extensio interdicebatur.
Illum porro loquendi modum à Regibus
usurpatum: In aliquibus Ecclesijs nostris, sive:
in Ecclesijs, in quibus jus Regaliæ habemus, im-
portare Parochialium, vel Collegiarum, non
autem Cathedralium Ecclesiarum à jure Re-
galiæ exclusionem. 2. Regestum vetus Ca-
mera computorum probare quidem, quod
Reges jure suo Regaliâ noluerint uti in qui-
buldam Ecclesijs, non autem, quod id exer-
cere non potuerint. Imò indicem illum
ex Regesto Camera computorum excerptum

tum, esse vitiosum, neque supremum Sena-
tum habuisse illius rationem, in ferendis ju-
dicijs de quæstionibus Regaliæ; veluti ob-
servat Pasquierius lib. 3. disq. Franciæ. cap. 37.
3. Supremi Senatûs arresta vel rationibus
singularibus nixa, vel consuetudine tunc vi-
gente, & regnantium, aliquas Ecclesiâs à Re-
galia per specialem favorem liberantium,
voluntati fuisse accommodata, salvo jure Re-
galiæ, nisi hujus fortè exemptio antehac fuis-
set Ecclesijs nonnullis concessa ex titulo one-
roso, vim contractûs habente.

Responsio.

Auctor præcitata Responsionis ad Natalis
Alexandri dissertationem §. 22. à n. 4. re-
spondet ad primam proximè adductam ex-
ceptionem, præadductas Regum constitutio-
nes ac litteras perquam consentaneas esse
præallegato duodecimo Concilij Lugdunen-
sis Canonis. In hoc enim tria statuuntur. 1.
Ne Regalia in Ecclesijs de novo usurparetur.
2. Ut in ijs, in quibus ex fundatione, vel ex
antiqua consuetudine locum habebat, non
usurparentur, quæ ad fructus, seu redditus non
pertinebant. 3. Ne bona Ecclesiarum dila-
bi permitterentur. Jam si Constitutiones &
litteræ, quarum testimonia adducta sunt, in-
tegræ legantur, clarè perspicitur, illas, vel
unum, vel alterum horum trium, vel omnia
simul edicere, seu confirmare. Ita si consti-
tutio Philippi IV. anno 1302. edita, quæ ex-
tat in 2. Tomo Auctorum Cleri Gallicani part. 2.
tit. 6. n. 4. conferatur cum Canone 12. Con-
cilij Lugdunensis, cum eo consentire in om-
nibus supra dictis capitibus comperietur, ut
impossibile videatur non judicare, consti-
tutionem, seu litteras Philippi, nihil aliud
esse, quam executionem prædicti Canonis.
Primo enim limitatur Regalia ad Ecclesiâs, in
quibus ex consuetudine locum habebat:
Quantum ad Regalias, quas Nos, & nostri Præ-
decessores percipere consuevimus in aliquibus Ec-
clesijs Regni nostri, quando eas vacare contingit;
de quibus plures ad nos querimonie devenerunt.
Deinde quæ ad fructus tunc provenientes
non pertinebant, percipere vetat, ac bona
in optimo statu conservari præcipit. Volu-
mus, præcipimus, ac etiam ordinamus, quod res,
bona, maneria, & jura Regaliarum manutenean-
tur, distribuuntur, & expleantur absque aliquo de-
trimento, ac devastatione: ac si nostra propria so-
rent. Inhibentes, ne de cætero nemora prædictarum
Regaliarum ante tempus debitæ sectionis amputen-
tur; neque arbores, quæ ab antiquo servatæ, &
factæ fuerint propter decorem & amantatem,
forestæ antiquæ, quæ nunquam causâ vendendi
amputatæ fuerunt, aliquo tempore scindantur, aut
quoquo modo vendantur. Nemora etiam, quæ ex-
ponuntur sectioni, non devastentur aut vendantur,
nisi modo & tempore consuetis. Vivaria insuper,
stagna & piscaria, nisi piscium nutritura, & aut
sornitamentationibus servatis pro captura piscium
non graventur. Præcipientes insuper, quod in
omnibus istis casibus, & circa prædicta, & singu-
la præmissorum præcaveatur à devastatione, abu-
su, di.

su, distractione & excessu, quoddam circa præmissa talis exhibetur moderatio, talis æquitas, & tale temperamentum, qualia consueverunt à quolibet legitimo Administratore, & provido Dispensatore circa talia, ratione præviâ, exhiberi.

211. Illum porrò loquendi modum Regaliæ ad certas Ecclesias restrictivum in litteris Regij adhibitum, completi Ecclesias non Parochiales, seu Collegiatis, sed Cathedralibus, manifestè constat ex tenore præadductæ constitutionis Ludovici XII. interdicentis, ne Officiales sui se intromittant in Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatis, & alia beneficia Regni sui, in quibus jus Regaliæ, aut custodiæ Rex non haberet. Cosmas quoque Guimerius in Senatu Parisiensi Præses in pragmaticam sanctionem de annatis jus conferendi beneficia titulo Regaliæ Christianissimo Regi tribuit in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus duntaxat. Quem sequitur Joannes de Selva in eodem Senatu Præses de benef. par. 2. q. 23. n. 33. Adstipulaturque Philippus Probus q. 2. & alij, estque adeo commentitia illa, nulloque fundamento nititur illa interpretatio Natalis, ac si Regalia in constitutionibus Regij ideo limitaretur ad aliquas solummodò Ecclesias, ut excluderentur Collegiata, atque Parochiales, non autem aliquæ Cathedralibus Ecclesiæ.

212. *Secundò.* Quando ex parte adverſa excipitur, ex veteri Regesto Cameræ Computorum probari equidem, Regum aliquos Regaliam in quibusdam Ecclesijs non exercuisse, minime tamen hinc evinci, ipsis non fuisse jus ejusmodi: adversus hanc sanè frivolam exceptionem Author Responsionis ad præcitatum Natalis dissertationem §. 22. n. 17. meritò reponit, conveniendo eundem Natalem, ut doceat, quoniam Regum à tempore Concilij Lugdunensis adeo jurium suorum negligens extiterit, ut usum tam sibi honorificum, tam utilem in maxima Ecclesiarum Regni sui parte in deluetudinem abire permiserit. An Philippus Pulcher, sub quo scriptus est ille catalogus, & quidem post dissidium cum Bonifacio VIII. ut colligitur ex his verbis, quæ extant in articulo Ecclesiæ Pictaviensis; prout à Pasquierio l. 3. c. 37. refertur: Verumtamen de Pictaviensi computatum fuit anno 1306. Sed Rex (qui tunc erat prædictus Philippus) præcepit totum restitui Episcopo? A tempore autem Concilij Lugdunensis nullus ante Philippum Pulchrum regnavit præter ejus Patrem Philippum III. cujus Officiales non solum jura Regia non negligebant, sed etiam indebitè propagare conabantur, ut circa Ecclesiam Albienensem paulò ante Concilium Lugdunense contigisse, testatur arrestum anno 1272. datum, cujus jam facta est mentio, & adhuc paulò infra fiet. Quandoquidam Officiales Regij tam malè suorum Principum rationes curarunt, ut usum tam commodum abolere sinerent? Si autem jam tempore Concilij Lugdunensis illæ Ecclesiæ suâ libertate gaudebant: quo jure contra illius Concilij prohibitionem hodie in servitutem redigi possunt?

213. Neque verò præcitatus Pasquierius dicit,

indicem illum vitiosum esse, seu Regium Senatum ejus generatim non habuisse rationem, sed lata esse quandoque arresta ab ipso discrepantia, quod aliunde, quàm ab indicis vitio provenire potuit. Imò addit Pasquierius, indicem illum semper fuisse quasi facem, cujus lumine Judices in ferendis iudicijs circa controversias de Regalia ducerentur. Eius verba lib. 3. cap. 37. latine reddita sic se habent: Ut autem ad veterem catalogum redeamus, quem hic tibi exhibui, non intelligo, idem ceu regulam esse in omnibus, ac per omnia certam. Subinde namque Senatus ei Placitis suis aliquod vel dempsit, vel addidit, prout in litibus occurrentibus ei pro sua religione æquum visum est. Affirmarim tamen, monumentum illud esse, quasi serena tenebris, quæ Regalibus nostris insunt, plurimam lucem asserentem. Ac re ipsâ Dominus Præses la Maître in suo tractatu de Regalijs hæc quasi vexillum ostentavit.

Constat saltem ex illis Constitutionibus, & litteris, Regaliam tunc, cum illæ date sunt, in omnibus Regni Ecclesijs locum non habuisse. Quòdnam autem jus novum Regi Christianissimo accidit, ut jus illud ad Ecclesias tunc liberis nuper extenderet? Quidam enim ex illis Provincijs, ad quas facta est extensio, ad ditionem Regum Christianissimorum revocata fuerant, antequàm edita fuisset ulla ex his constitutionibus, quarum aliqua factæ sunt, cum jam omnes illæ Provincie sub Regia essent ditione.

Quod tertio tandem loco excipitur à Natali Alexandro, id præcitata responsionis author ita refutat. Quænam, inquit, excogitari potest ratio, ob quam plures Ecclesiæ per Senatûs Regij arresta sint à Regalia liberæ declarandæ, nisi libertas ex ipsa rei nature competens univèrsis Ecclesijs, quæ neque ex fundatione, neque ex antiqua consuetudine subiectæ sunt illi servituti? Quid opus est, præterdere quaspiam singulares rationes, dum arresta ipsa veram continent rationem, nempe possessionem libertatis? Ita declarat Arrestum in favorem Ecclesiæ Bituricensis anno 1277. datum. Dictum fuit per Curiam nostram iudicium, cum non constaret de possessione nostra ante collationes prædictas, dictum archiepiscopum remanere debere in possessione conferendi beneficia antedicta, & esse restituendum ad possessionem antedictam. Arrestum pro Ecclesia Ambianensi anno 1327. pronuntiatum eandem rationem indicat: Cum olim (inquit Carolus IV.) viventi charissimo Domino Genitori nostro, certum Arrestum pro Episcopo tunc Ambianensi prolatum fuerit, super possessione collationis præbendarum Ecclesiæ Ambianensis, quas Sede vacante, continebat vacare; Nosque, & Procurator noster probabiliter ignoravimus; an in simili modo ceterorum collatio Beneficiorum vacantium in civitate & diocesi ad ipsius Episcopi collationem, an ad Nos ratione jurium Regalium pertinere, ne ex ignorantia jus nostrum deserere, aut alienum invadere contingeret: mandavimus Ballivo Ambianensi, quòd se ex præmissis diligenter informaret; factâ igitur informatione.... Curia præcepit Procuratori nostro, & per arrestum, quòd ipse super

se super praeiudiciis ulterius non contendat, sibi super praeiudiciis silentium perpetuum imponendo. Apud Choppinum l. 1. de sacra Politia tit. 7. n. 8.

216. Notatu dignissima sunt verba illa Arresti: Ne ex ignorantia ius nostrum deferere, aut alienum invadere contingeret, quibus confutatur, quod paulo ante dixit Alexander, Reges Christianissimos Iuris Regalia in Ecclesijs, quas liberas declararunt, exercendi legitimum titulum, & auctoritatem se habere, non negasse. Non juri suo cedebant, sed ius Ecclesiarum conservabant huiusmodi Placitis. Eandem rationem continent Arresta in alijs Tractatibus Appamienis locis relata; v. g. quod habetur cap. 6. ejusd. lib. pro Ecclesia Albiensis, quod idem art. superiori §. 41. retulimus: Cum Dominus Rex super hoc alias nunquam usus fuisset, & Arrestum circa Regalia in Ecclesia Anticenis jam saepe citatum: Quia per inquestum, quam fieri fecimus, probatum non extitit, seu inventum, quod vacante Ecclesia supradicta, Nos, vel nostri Antecessores domum Episcopalem, vel clericos alia civitatis, castra etiam extra civitatem, seu villas alias habuerimus aliquo unquam tempore, sed nec pedagia extra civitatem ad Episcopum pertinentia, nisi a duobus primis vacationibus citra, vel aliquando unquam, vacante Ecclesia. Nos, vel nostri Antecessores Dignitatem aliquam in ea contulerimus, vel Praebendam, &c.

PROBATIO III.

Petita ex rationibus in praecitato Concilio Lugdunensis Canone duodecimo insinuat.

217. Praescindamus a jure Feudi, quo afficiuntur fortassis terrae, ac oppida Episcopatus concessa cum onere recognitionis erga Regem, seu Imperatorem, tum servitiorum realium praecipue, Regi seu Caesari ex subditorum praecipue censibus perolvendorum: cuiusmodi jura Regalia ex ipso Lateranensi Concilio subsistere firma & rata, liquet ex dictis praeced. §. 2. Quae porro Regalia subsistit ex fundatione Archiepiscopatus, seu Episcopatus, seu Abbatiarum, comprobata extat a sacro Lugdunensi Concilio. Sed sermo nobis est de Ecclesijs, quae in suis fundationibus nihil habent sibi injectum oneris huiusmodi, dum redditus, super quibus fundantur, sunt concessi in cultus Divini obsequium absque ulteriori onere, & cum libertate a servitute, quam praefert Regalia. An non igitur circa redditus ejusmodi apprimè observanda est ratio, quam sacrum Concilium Tridentinum Sess. 25. cap. 2. de Reformat. tradidit ex eo argumento, quod res Dei sint. interdicens, ne redditus Ecclesiastici insinuantur in usus profanos? Quomodo igitur super redditus huiusmodi manum suam extendere potest Regia potestas, quam Christus aequè ac reliquos Christianos obtrinxit, ut, si jura sua sibi reddi cupiat, reciprocè reddat ea, quae Dei sunt? Quae ratio fortius urget in collatione beneficiorum puram spiritualita-

tem obtinente, adeoque sphaeram Regiae potestatis superexcedente, nisi in quantum a sancta Ecclesia, ejusque Capite Summo Pontifice Regibus, alijsve laicis est permilla.

Præterea equidem solet a Regalia defensoribus; hoc jus esse congenitum Coronae Regni Francici. Sed numquid dum Rex Galliarum mansisset in statu infidelitatis, intereaque sacro Evangelio in Franciam illato, a pijs fidelibus fundati essent aliqui Episcopatus, saltem ultra jura temporalitatis, Regia fortassis Majestatis fundis ac terris Regni sui inhærentis, Regia Coronae congenitum dici posset jus super redditibus purè Ecclesiasticis, atque beneficiorum Ecclesiasticorum collationibus? Ubi verò Rex Franciarum Christi charactere insignitus fuit, an dicere fas est, ex ipso accrevisse Regi, ejusque Coronae jus spiritualitatis super ea, quae Dei sunt, protensum? Si hoc dicere liberet, parem effectum pareret Christi character in omnibus Christianis, adeoque fieret omnimoda spiritualitatis cum jurbus temporalibus confusio perniciosissima, abolito jam toto Ecclesiae sanctae statu hierarchico, condilincto erga politicum seu Regium statum.

Verum equidem est, quod Coronae Regiae in vi characteris Christiani accrevit obligatio tutandi Bona & jura sanctae Ecclesiae, seu res Dei ab usu profano segregatas, & in sortem Domini secretas; unde Reges ac Caesares obtinent nomen ac munus Advocatorum seu Patronorum, ac Defensorum, seu Custodum Ecclesiae, ejusque juri, ac Bonorum, reddituumque: sed tantum abest, ut Rex hinc possit prætere aliam super jurbus Ecclesiasticis superioritatem, ut potius e contrario in commune transierit ad agendum, advocatæ juri nihil tribuere jurisdictionis supra clientem, ejusque jura propria; veluti præter alios probant Baldus in Leg. 1. col. 3. §. Tuitio. Cod. Si quâcunque præditi potestate. Alexander in leg. 1. n. 4. De jurisdictione omnium iudicum. & cons. 13. n. 18. lib. 6. Rota decis. 24. par. 2.

Ex ipso equidem præadducto Concilio Lugdunensis Canone duodecimo nescitur, Regalia stabiliri posse ex aliqua etiam consuetudine, sed ubi hæc sacra Generalis Synodus interdixit, ne ulterior, ac pro eo tempore fuerat possessum, ac præscriptum, fieret Regalia extensio, ex tunc hujus sacrosancti decreti jus positivum induxit obstaculum Regalia ultra limites tunc constitutos, seu bona fide possidendæ, seu consequenter præscribendæ. Tamen verò Juris in jurbus spiritualibus præscribendis resistentia vinci valeat per præscriptionem tituli quasi privilegiati præsumptione nixam: at hoc ipsum fortassis est causæ præsentis centrum, ut titulus ejusmodi pro ulteriori Regalia extensione ostendatur; prout in Corollario sequenti magis expendetur. Ceterum ostendam deinceps, quibus tum auctoritatibus, tum rationibus fuerit de Regalia antiquitùs concertatum, quas universas ex Jurisperitis infra nominandis integrè producami, quò plenius

Rrrr

nus

nus iudicium formare possit Lector; quem tamen cupio, suum habere iudicium suspensum, quousque totum cuiusque Authoris discursum evolverit: & si meum requirat iudicium, haud difficulter intelligere poterit, me concludere, quod non alij, quam ij, quos præadductum Concilium Lugdunense circa Regaliam probavit, tituli videantur ex solido Juris fundamento subsistere.

PROBATIO IV.

Quâ ex Arnulphi Ruzæi de jure Regaliæ opere in tractatibus tractatum 10. 12. relato à pag. 357. per extensum adducto ostenduntur Regaliæ iusti tituli haud absumiles illis, quos tunc Concilium Lugdunense unice comprobavit, extensionemque hinc ulteriorem interdixit.

221. **I**s igitur Author à n. 3. ita differit. Inprimis, inquiens, quærendum est, quo jure & titulo Francorum Reges vacantibus Ecclesijs Cathedralibus & Metropolitanis, collationes beneficiorum, & Patrimonia temporalia Pontificum sibi vendicarunt in ipsis Ecclesijs, donec sacramento fidelitatis sint ipsi Pontifices Principi adaptati? Quæ questio & controversia orta est temporibus Bonifacii VIII. & Philippi IV. cognomine Pulchri quondam Francorum Regis, dicente Bonifacio, quod collationes beneficiorum sunt merè spirituales, quæ ad Principes, tanquam Laicos pertinere non debent. Econtrario Philippo asserente, illud jus Regaliorum ad Reges Franciæ tanquam ad legitimos totius Christianitatis Protectores spectare. In qua questione variæ fuerunt sententiæ & opiniones, ita quod refert Joannes Andrea post Joannem Monachi ibi n. 3. in Capitulum. 2. de præbendis in 6. quod hæc materia fuit tractata & ventilata in Curia Romana temporibus Nicolai III. per excellentissimos viros totius Italiæ.

222. Hanc questionem tetigit Archidiaconus Cap. Imperium. 10. distict. loquens de Regalibus Regum Franciæ & Angliæ, præsertim in Normannia, qui habent potestatem conferendi, vacantibus Ecclesijs. Eandem questionem format Speculator in tit. de Legat. §. Nunc tractemus, versiculo, sed numquid Legatus, ubi in individuo facit mentionem de quadam præbenda in Ecclesia Laudunensi, quam habebat Nicolaus Papa ante suam promotionem, & eam nepoti contulerat: sed eam postmodum Rex contulit, & obtinuit. Idem Speculator in tit. de præbendis, in §. Restat, in vers. Item nota: & ibi Joannes Andrea in addit. ad eum in Gloss. Super hoc fuit sic receptum. dicens, quod tale jus vendicant sibi Reges Franciæ, & Angliæ in Ecclesijs vacantibus, & quod in hæc Reges sunt antiquo jure defendendi. Idem tractat Speculator in tit. Sede vacante in ult. col. Ibi. item etiam Reges, subiiciens, quod Rex percipit fructus, & collationes beneficiorum, Sede vacante, sicut facit illustris Rex Franciæ in Ecclesia Carnotensi, cujus ipse Speculator Decanatum obtinebat. Istud i-

dem format Gloss. & Jacobus Alvaretus in Cap. un. Qui feudum dare possunt. Hanc eandem materiam tractant Dominus Antonius Corsetus in tract. de potestate & excellentia Regi in q. 51. quærens, quæ sunt jura & bona Regaliorum. Et novissimè approbatum est in Concilio Basileensi §. Item quod dicta. in tit. de annatis in Prag. sanct. & ibi Glossa super verbo Regalia. Et licet Archidiaconus in dist. cap. Imperium, dist. 10. dicat, quod jus Regaliorum non est, nisi quadam usurpatio, quam vendicaverunt sibi Reges ex tolerantia, & dissimulatione Summorum Pontificum; & idem repetit in Cap. Adrianus. 63. dist. Idem Joannes Monachi in dist. cap. 2. de præbendis. in 6. quos secuti sunt multi Doctores. Item Joannes And. in addit. ad Speculator. super illo vers. Sed numquid Legatus, in tit. de Legato. §. Nunc tractemus. Quæ tamen opinio Monachi tanquam suspensissima, & à domo Adversarij procedens, teneri non debet. Quippe qui Vicecancellarius Bonifacii VIII. & ab eo creatus Cardinalis erat: ut testatur idem Joannes Monachi saltem de Vicecancellariatu in Cap. 11. in de sentent. Excomm. in 6. ubi Probus id firmat, qui Papa Bonifacius contra dictum Philippum Augustum Francorum Regem super jure Regaliorum diutius concertavit, ut recitat Philippus Parisiensis.

Ultra superius allegata reperio, quod de jure hoc Regaliorum meminit Guillelmus Benedicti Prales Tholosanus, in repetitum Cap. Raymundus. super verbo. Vxorem nomine Alasiam n. 369. de Testa. subiiciens, quod Franci contendunt, nihil ipsis peculiaris esse inter jura Coronæ, quam istud illustre & excellens jus Regaliorum, calitus Francorum Regibus concessum. Et quod hoc successit in in locum Investituræ Præfolum, quam retro annis Adrianus Pontifex Maximus contulit. Cap. Adrianus. 63. dist. Hoc idem tenet & enucleat Stephanus Auserij in tract. de potestate. secularium super Ecclesiasticas personas. in 2. reg. 25. Fallentia. Ubi copiose multa adducit pro confirmatione istius juris Regaliorum. Et eadem jura accumulat Fely. in Cap. Significavit. in primis verbis super illo passu, quod Comitissa Flandrensis sex præbendas sacerdotales contulerat. Et ante eos Henricus Bohie, Galus & Parisiensis Doctor in Cap. Præterea, & primo. de Interpretatione.

Verum, ut hæc injuriosa interpretatio à calumnijs horum expurgeretur, ego, salvo meliori iudicio, probare conabor, hoc illustre Regaliorum jus tam à jure Divino, quam à Pontificio, quam à sacris Concilijs profectum, atque usurpatum. Primò enim legimus in Veteri Testamento, quod Rex Israel electus à Domino, & inunctus, deficiente Sacerdote, fungebatur plerumque ministerio Pontificis etiam ad præficiendos ministros; ut scriptum est de Davide 1. Paralip. cap. 24. ubi David Rex 24. ministros præposuit. Idè de Salomone 3. Reg. cap. 1. & de Iuda Machabro 7. cap. Machab. Et est textus Iliadori in Cap. Cletos. circa med. 21. dist. Unde si in Lege Antiqua hoc fiebat, à fortiori in Lege Gratiæ in qua

qua Reges Francorum Christianissimi Ecclesias Cathedrales tot annis proventibus locupletarunt, & ornamentis decorarunt: & propterea appellatur Protectores & Defensores Ecclesiarum Cathedralium. Sequitur Baldus in Cap. *Quand. Extra. De iudicijs.*

225. *Secundum.* Comprobatur istud jus Regaliorum ex antiquis Decretalibus Summorum Pontificum primò per textum in Cap. *Cum inter nos in parte desita. de consuetudine*, loquentem de Rege Angliæ, qui occupabat Normanniam & Comitatum Cenomanensem, qui conferebat præbendas, & præsertim Decanatum sancti Petri Cenomanensis, & ibi Tancredus Glossator antiquus. Alibi textus Honorij III. in Cap. *Dilectus. 3. De præbendis.* loquens de Ecclesia Andegavensi memorat, quod Capitulum conferebat præbendas vice Regis, & sic non subijciebatur mandatis Apostolicis, prout reperitur per nos comprobatum in tract. *de mandat. Apost. part. 2. num. 21. & seq.* Unde patet, quod Rex ibi conferebat præbendas & non alio jure, quàm Regaliorum, ratione citationis: quia Princeps patronus & fundator debet habere de jure provisionem præbendarum. Ita per illum textum confirmat Dominicus Cap. *1. 21. dist. Idem in dist. Cap. Imperium. in 2. col. & Dominicus Abbas in Cap. Cum Ecclesia Viterbana. De elect.* Si enim inferiores ratione foundationis aut dotationis habent jus præsentandi, à fortiori Principes superiores, qui majora contulerunt, debent in remunerationem habere ampliorem prærogativam, ut conferant pleno jure, prout loquitur dicta Decretalis *Dilectus*, quæ utitur expresso verbo conferendi. Ita ad propositum Ioannes Parisiensis in tractatu per eum facto de statu Ecclesiæ tempore dicti Bonifacij, in quo tuetur jus Regaliorum, dicens, quod Regi superexcellenti debetur in remunerationem major honor, scilicet collationum beneficiorum; quia licet jura spiritualia non cadant in laicum; tamen jura spiritualia largo modo ratione annexionis, vel antecedentis possunt cadere in laicum. Ita pulchre Archidiaconus post Hugonem in Cap. *Piæ mentis. 18. q. 7.* Et rationem diversitatis inter inferiores, & Principes tradit idem Ioannes Parisiensis, quod ideo inferiores præsentant duntaxat, quia non habent peritiam discernendi capacem à minus idoneo; ideo traduntur præsentati examinandi Episcopo Diocæsano, ut conferat: secus in Principibus, qui habent omnem peritiam in scripto pectoris. Principes idcirco pleno jure conferunt. Quod si jus antiquum animadvertamus: invenimus in eo, insolitum esse verbum præsentationis: sed usitatum esse verbum provisionis; ut est textus in Cap. *Ratio, & in Cap. Monasteria. 16. q. 7.*

226. *Tertio.* Alibi est textus *formalis* in Decretali. Ex diligent in antiqua compilatione. *de jure patronatus*, quæ dirigitur Episcopo Vercellensi, & expressè facit mentionem de quadam præbenda, quam Rex Angliæ contulit, Sede vacante, quem textum ad hoc allegat Archidiaconus in dist. Cap. *Imperium. in principio.*

Sed dicit, quod hæc Decretalis hodie remota est.

227. *Quarto.* Istud jus Regaliorum fuit approbatum, & declaratum in sacro Concilio Lugdunensi, cui præfuit Gregorius X. in Cap. *Generalis. in §. fin. de elect. in 6.* Ubi textus prohibet, de novo vendicare jus cultodiæ, advocacy, vel Regaliæ, & ibi exponit Ioannes Monachi, & Archidiaconus *De jure Regaliorum Franciæ*, & in §. *Si verò dicitur*, quod ratione foundationis, vel antiquæ consuetudinis jura Regaliorum possunt prætendi & percipi; & loquitur textus *alternatim*, aut ratione foundationis, aut antiquæ consuetudinis.

228. Est ergo Rex Franciæ in quasi possessione percipiendi jus Regaliorum, Sede vacante Episcopali, occasione foundationis, cessante etiam consuetudine, quantum ad collationem beneficiorum, quem textum ad hoc voluit allegare Speculator in dicto titulo: *Ne Sede vacante circa suum*, loquens de Regalia Carnotensi, dum allegat Cap. *Hoc consultiſſimo. De reb. Ecclesiæ non alienandis. in 6.* Dicit ibi Ioan. Andreas, quod voluit allegare dictam Decretalem *Generali. §. Si verò.* Demum hoc fuit confirmatum per Concilium Basileense in §. *Item quod dicta quinta pars, in verb. ad Regem jure Regaliæ, in tit. de annatis. in Prag. sanctione.*

Ad præmissa sic per me collecta addo, 229. quod potest elici, tale jus non esse novum, nec recenter inventum. Sed longis antea temporibus diuturno usu confirmatum est. Inprimis hoc tam illustre Regaliorum jus corroboraverunt, & approbaverunt Romani Pontifices. Primus videlicet Adrianus Papa, ut supra dictum est, in personam Caroli Magni reservavit Regi, & suis quibuscunque Successoribus, de quo fit mentio in dicto Cap. *Adrianus. Et in Cap. Ego Ludovicus. 63. dist.* Hoc idem jus firmavit Clemens Papa IV. qui confiteretur, quod Rex vacantibus Ecclesijs confert præbendas à tempore, quo Ecclesia Pastoris regimine contigerit destitui, donec substitutus Episcopus Regaliam à manibus Regis receperit. Et mandat executori per eum deputato, ut, si qua collatio facta sit, revocaret in irritum: quia non intendit collationes beneficiorum vacantium, Sede vacante, in Cathedralibus, vel Metropolitanis ad alium spectare, quàm ad ipsum Regem: nec velle uti in præjudicium Regis quovis modo. Et hoc factum est pro præbendâ Rhemensis vacante per promotionem Archiepiscopi Rhemensis, directo Cardinali S. Marci executori: cui Pontifex Maximus mandat, ne conferat, aut si contulerit, revocet, & hoc sub data Viterbij Idibus Septembris, Pontificatus sui anno 3. Idem Gregorius Papa pro Rhotomagensi Ecclesia vacante per translationem ad Archiepiscopatum Narbonensem, ubi refert, Carolo Francorum Regi illustri ratione temporalitatis dictæ Rhotomagensis Ecclesiæ homagium & fidelitatem debite præstari debere: Idcirco quia prædictus Rhotomagensis Archiepiscopus præsentiam suam adire nequibat, rogat prædictus Pontifex dictum Carolum Regem, ut juramentum per

R r r r 2

Pro.

Procuratorem admittere dignetur, vel longam differentiam & dilationem concedere velit, data apud Villam novam Avinionensis Diocesis, quinto Calendas Septembris, Pontificatus sui anno quinto.

230. Hoc idem corroboravit Urbanus Papa, qui confitetur, vacante Ecclesia Lugdunensi, jus Regaliæ spectare ad Regem: idcirco scribit idem Pontifex: Cum translatio de Episcopatu Lugdunensi ad Episcopatum Cenomanensem non sit sortita effectum suum, neque vacaverit, ut ratione Regaliæ non faciat Rex, neque fieri permittat novitatem. Data apud S. Petrum 11. Calendas Novembris, Pontificatus sui anno 5. Unde Rex sanctus Ludovicus anno Domini 1247. offerendo appanagio Carolo fratri suo Ducatum Andegavensem, & Comitatum Cenomanensem, reservavit sibi in Ecclesijs Cathedralibus jus Regaliorum. Idem Rex Ioannes transferendo filio suo eisdem Comitatum, & Ducatum Andegavensem similem fecit reservationem pro conservatione juris Regaliorum. Idem Philippus Augustus mandat Regalian Cenomanensem tolli post confirmationem, & præstitum iuramentum fidelitatis anno Domini 1314. Idem Philippus Pulcher constitutionem fecit Parisijs die lunæ post mediam Quadragesimam, quæ incipit: Item quantum ad Regalias. 1302. Idem Ludovicus Rex XI. declarat, cognitionem, & determinationem collationum beneficiorum vacantium, & vacaturorum, & quæ vacarent in Regalia Curia suæ Parisiensis, & non alteri pertinere, absque eo, quod aliquis Iudex Ecclesiasticus, vel temporalis se debeat de ipsis intrinsece; nec in petitorio, nec in possessorio cognoscere. Hæc est notabilis constitutio Regis Ludovici facta anno Domini 1364. ut latius dicitur infra in fine huius præsentis, & parte 5.

231. Ex quibus omnibus potest elici, quod pluribus modis istud jus Regaliorum Regi competere potest Primo. Ratione foundationis, quia in traditione rei suæ quilibet potest apponere pactum, quod vult, etiam in spiritualibus. Textus & Gloss. in Cap. Eleutherius. 18. q. 2. & ibi colligit Do. Abbas in Cap. Quando. Extra. De censibus. Fortius dicit Dominicus in Cap. Cum ex eo, in ult. notab. de elect. in 6. quod Rex fundans Ecclesiam potest in creatione apponere onus, quod, occurrente vacatione, non spectet collatio, nisi ad posteros gentis, & familiæ suæ. Pro cuius confirmatione assero, quod eleganter voluit Glossa in dicto Cap. Generali. in verbo. Foundatione. De elect. in 6. dicens, quod Patronus tempore foundationis potest disponere, ut fructus Ecclesiæ, quando contigerit, illam vacare, sibi spectent. Et istud tenet Innocentius in Cap. Quoniam. Ne Prælati vices suas. Sed collationes sunt in fructu. Gloss. in Cap. Cum olim. De major. & obed. pro ut & præsentationes, electiones, & similia, ut latè probat Probus in tract. Pensio. quest. 28. partis primæ. Et sic potest Rex, qui est fundator Ecclesiarum Cathedralium sui Regni, apponere illud onus, quod, Sede vacante, fructus temporalitatis ad eum spectent, donec fuerit plenè provisorum de successore, I-

stam rationem videtur assignare Textus in dict. Cap. Generali. §. Severè, ibi, ratione foundationis. Et Glossa in dicto §. Item, quod dicta quinta pars. in verbo Regaliæ intit. De annatis, in Pragmat. sancta.

Quibus addo, quod longè majus est, quod non est opus, quod Reges in erigendo Ecclesiam, vel illam fundando, expresse reservent istud jus conferendi in vim Regaliorum: quia sufficit ostendere, quod Rex fuit dotator Ecclesiæ Cathedralis, ad consequendum tale jus. Textus in Cap. significavit. & ibi Cardinalis & Panormitanus Extravag. De test. Et est Glossa notabilis in Cap. Si quis Basilicam. De consecrat. dist. 1. allegant Cap. Dilectus. el. 3. De prebendis. ubi Rex est fundatus in iure præbendas & alia beneficia non habentia curam animarum ratione dotationis sine alia reservatione, quem ita expresse & in individo intelligit Panormitanus in Cap. Postulasti. col. fin. De jure patron. Et ratio est, ut Reges & Principes videntes iura sibi benigne favere, adducantur ferventius, & animosius ad dotaciones Ecclesiarum, & ædificationes. Ita Felyn. Sandeus in eleganti tractatu, quod litteræ Apostolicæ nocent patronis Ecclesiarum, in vers. Corroborari potest.

Verum in oppositam partem valent multa. Primum, si dicimus, quod Reges & Principes in actu foundationis tale jus sibi specicè reservaverunt, istud fieri non potest, quia nemo potest facere, quin iura in sua dispositione locum habeant. Lege. Nemo potest. ff. De Legat. primo. Sed jus conferendi est jus in re spirituale; Textus in Cap. Transmissa. Extravag. De jure patron. not. in Cap. Mellana. & in Cap. Sacrosancta. De elect. quod non cadit in laicum quâcunque Regali, aut Imperiali præfulgent dignitate; ut in dicto Cap. Si Dominus Petrus de Ancharano in Reg. Beneficium. in verbo ad Laicum, de Regulis Iuris. in 6. Textus in Cap. in synodo. 6. dist. 1. Textus in Cap. Bene quidem 16. dist. in 6. Verum. In verbo Ducibus. 32. dist. Istud enim dicit ab expresse Pulcher Textus in Cap. Si quis deinceps. 16. q. 7. quod si quis Imperatorum, Regum, Ducum Personatum, vel aliquam Præbendam contulerit, sciat, se odium beati Petri incursum. Quod si sibi specialiter non reservavit, tunc Ecclesia præsumitur libera ab omni jure patronatus. Per Cap. Querelam. De elect. & ibi Panormita. & Carcin. & Glossa in Cap. Pie mentis. 16. q. 1. ubi dicitur, quod dato, quod sit præsumptio de foundatione, tamen Ecclesia præsumitur libera, nisi constet de retentione juris patronatus. Et licet Reges habeant Regna à Deo, per illa verba: Per me Reges regnant: tamen potestas eorum est juris gentium. Lege. Ex hoc iura. super verbo: Regna condita. ff. De iust. & iure.

Neque aliquid facit, quod in Veteri Testamento Regesungebantur vice Pontificum, ut latius superius dictum est. Quia istud est ex Antiquo Testamento: sed post adventum Christi, translato Sacerdotio, translatus legis facta est. Ita pulchre Innocentius in Cap. Licet ex suspectis. Extra. De iure com. per.

Neque

235. Neque aliquid facit decisio Baldi in dicto Cap. Quanto, de iudicijs. dicentis, quod Reges sunt Patroni Ecclesiarum Cathedralium, volentis ex hoc inferre, quod habeant jus conferendi præbendas. Quia debet sanè intelligi quoad protectionem & defensionem Ecclesiarum, non quoad collationem beneficiorum. Ita eleganter Præpositus Mediola in Cap. Lectis. 63. dist. illud idem dicit Abbas Dominus Panormitanus in Cap. Venerabilem. in verbo: Carabit. Extra. De elect. dicens, quod Imperator non est Patronus Romane Ecclesie, esto, quod sit Advocatus, & Defensor illius.

236. His argumentis, autoritatibusque non obstantibus, ut ante disputatum est, quamquam plerumque iura spiritualia non transeunt in Laicum; tamen in remunerationem dotationis Ecclesiarum concessum est Principibus, & Regibus, ut, vacante Sede Episcopali, conferant præbendas, vel ut habeant custodiam Ecclesie vacantis. At in dicto Cap. Generali. §. Si verò, & in dicto Cap. Dilectus. cl. 3. in parte decisa. de præbendis. sicut habent inferiores laici propter fundationem Ecclesie jus presentandi: & rationem diversitatis posui superius. Ita dicit Joann. Parisiensis in dicto tract. de statu Ecclesie. Ratio est, qui jus conferendi non est sua natura me è spirituale, sed ratione unionis, quæ iura propriè non sunt spiritualia: sed quidam interpositione: quare facile transeunt in laicum, ut invitentur ad constructionem & fundationem Ecclesiarum. Ita notabiliter Archidiaconus in dicto Cap. Pæmentis. 17. q. 6. Dominus Abbas in Cap. 1. De præbendis. Idem in Cap. Quanto. in 3. colum. Glossa Magna in Cap. Cum dilectus. ita sentiens de iure patronatus; & Dominus Rochus de Curte in suo tract. de iure patron. in 2. colum. super verb. Ius. En igitur penes illos etiam Doctores, qui Regaliæ quoad jus conferendi favent, restrictionem fieri ex titulo fundationis, seu dotationis Ecclesiarum.

PROBATIO V.

In feudi rationem, dotationis titulum præferentis, reducta ab eodem Authore à pag. 379.

237. Secundo loco illustre jus reperio, competere Regibus Francorum ratione feudi vacantis, quia mortuo Episcopo, ex quo feudum revertitur ad Principem ratione homagij, & iuramenti fidelitatis, quæ præstantur a succedente in dignitatem, ex consequenti omnia beneficia, quæ ex feudo dependent, & erecta fuerunt, pertinent ad Regem. Pro ista opinione facit egregia decisio Cardinalis Florentini in Consil. 122. incipiente: Quidam habens feudum, ubi absolute censet, & resolvit notabiliter, quod si de feudo doteatur beneficium, tunc ius patronatus queritur feudo, & non personæ. Igitur in quem transit feudum, transeunt & collationes beneficiorum. Hanc sententiam secutus est Felyn. Sandeus in Cap. Cum venerabilis. in 12. colum. Extra. De exceptionibus. Pro hoc est Textus iuncta

Glossa in Cap. In sacris. 16. q. 1. Hoc deducit latè Cardinalis in præallegato loco. Unde dicendum est in consequentiam feudi vacantis, quod transit in Regem jus conferendi beneficia data de suo patrimonio. & feudo, Sede vacante, sicut transit feudum, cui illud jus adherere videtur. Argumento Legis in rem. §. Si quis rei sue. ff. De rei vindicatio.

238. Secundo facit, quia ex quo fundatur in iure dictorum Regaliorum in certa parte, videlicet in perceptione temporalitatis, Sede vacante, reputatur fundatus in universo quoad collationes beneficiorum, quæ sunt in fructu; & connumerantur inter Majores fructus Prælaturæ. Glossa in Cap. Cum olim. De majorit. & obed. Ita formaliter Joannes Andre. in Regula quod alicui. lib. 6. ubi dicit, sufficere, quod is sit fundatus in certa specie ad fundandum jus suum in universo; & Dominus Abbas in Cap. 1. Extra. De Religiosis dom. nibus.

239. Tertiò. Ad hoc est decisio expressa, & Textualis decisio Decretalis Alexandri sub titulo de iure patronatus, incipiente: Ex diligenti, in antiqua compilatione, quæ dirigitur Episcopo Vercellensi, & loquitur de quadam præbenda, quam Rex Angliæ contulerat. Et dicit ibi Textus, quod fructibus ad fiscum devolutis, Rex contulit ibi præbendam, & sic clarè Textus ibi vult, quod collationes præbendarum veniant in consequentiam perceptionis fructuum. Et ibi Glossator antiquus Laurentius querit, quo iure? Iure Regaliorum, inquit, in quo in consequentiam fructuum venit collatio beneficiorum. Et licet ille Textus sit de antiqua compilatione, & videatur abrogatus, tamen ex quo non derogat novis iuribus, potest allegari ad decisiones causarum, ut est Textus in Cap. Pastoralis. & ibi Can. De fide Instrum.

240. Quarto. Ultra supra dicta, pondero ad hoc Textum in Cap. Cum seculum. Extra. De iure patron. ibi, ratione feudorum, ius patronatus acquisiveritis. Unde evidenter colligitur, quod ratione feudi à Laico concessi ius patronatus transit, quando est spirituale. Per quem Textum decidit Dominus Rochus de Curte in suo solenni tractatu de iure Patronatus in verbo. Ipse, vel is, à quo causam habuerit, in 29. quest. quod in confiscatione bonorum, & devolutione ad Principem, transit ius patronatus. Hoc tenet Glossa in Cap. Filij. 16. q. 7. Ita voluit Joann. Andre. & Dominus Abbas in Cap. Nobis. De iure patronatus. Dominus autem Cardinalis Florentinus dicit, se ita conclusisse in Cap. Quanto. De iudicijs. in 3. colum.

241. Tametsi in oppositum, quod ratione feudi vacantis, quamvis temporalia revertantur ad Principem, tanquam ab ejus patrimonio manantia, tamen collationes beneficiorum, quæ sunt merè spirituales, Sede vacante, transire non debent, non pauca argumenta & valida adduci possunt. Inprimis autoritas Præpositi Divi Ambrosij, qui decisivè disserit in Cap. 1. in colum. pen. 20. dist. quod in translatione universitatis bonorum odiosa, qualis est ea, quæ oritur per mortem naturalem, vel civilem, nunquam

R r r r 3

tran.

transit jus spirituale, vel quasi, ut juspatronatus, etsi in translatione voluntaria, & favorabili transeat, quia spiritualia transeunt cum universitate. *Argumento Cap. Ex litteris, de jurepatron. Lege. In modicis. ff. De contrah. empt.*

242. *Secundò.* Videtur illud à ratione alienum, quòd sub prætenu feudi, vel largitionis rerum temporalium facta à Principe, res semel sacrata, & Deo dicata, præsertim merè spirituales, ad usus humanos revertantur contra Regulam: *Semel Deo dicatum.* Et hoc voluit eleganter Bald. in leg. 2. Cap. *Ut in possessionem legato.* ubi egregiè dicit, quòd Princeps, vel privata persona non potest per concessionem temporalitatis facta Ecclesiæ, subijcere personam, vel bona Clerici, vel Ecclesiæ sibi ipsi. Et videtur Textus in Cap. Si quis deinceps. §. & item si quis Imperatorum, Regum, vel Ducum. 16. q. 7. super verbo Ecclesiastica dignitatis, & in Cap. Quoniam investituræ eodem Can. & quasi. Itaque videmus, quòd acquisita in solo etiam alieno ex rebus Ecclesiæ concessis, & dicatis, efficiuntur ipsius Ecclesiæ. Glossa in Cap. Apostolicos. 12. q. 2. contra Regulam juris communis Leg. 2. Cap. De rei venditione. §. Si quis à non domino. Instit. de rer. div. Et quia supra dictum est, quòd est Extravagans Alexandri sub titulo de jurepatron. quæ dicit, quòd Rex Angliæ contulit præbendam, fructibus ad filium devolutis. Contra hanc opinionem Extravagantis, quæ non est recepta, tenebant multi Doctores. In primis Cardinalis Florentinus in Clement. Plures. in princip. in §. q. de jurepatron. dicens, quòd in confiscatione & devolutione bonorum universali in laicum nunquam transit juspatronatus, quod non est merè spirituale, sed redit liberum ad Ecclesiam. Arg. Cap. In quibusdam. In Cap. Felicis. De penis. in 6. in §. Si qua verò. Eandem conclusionem refert, & sequitur Dominus Andreas Siculus in Cap. Quanto. 8. col. de judicis, quòd eo casu Ecclesia debet remanere libera, nec ejus dispositio reverti ad Principes, aut alios laicos. Hoc idem tenet Glossa in Cap. Pastoralis. §. Rursus. De re jud. Et in effectu Felyn. Sandeus in dicto Cap. Quanto in 4. col. Et hoc illud Imola in Leg. in Insulam. ff. soluto matrim. subiiciens, quòd hæc pars fortè de jure est verior, & favorabilior Ecclesiæ, ut omnino Ecclesia sit libera, & fortiatur priusmodi naturam, ut collationes sunt Ecclesiæ, quæ sunt merè spirituales. Hoc idem Baldus in Leg. 1. C. De bonis Libertor. & ibi Paulus de Castro.

243. Et quòd in confiscatione bonorum non veniant beneficia, videatur Glossa in Cap. Satis perversum. 59. dist. & Fely. Sandeus in Cap. Vergentis. De hæreticis. Pro cujus controversiæ solutione ita censeo, esse dicendum, quòd, ubi bona temporalia conceduntur Ecclesiæ in feudum à Principe, tunc ratione feudi, tenentur Prælati Ecclesiastici præstare juramentum fidelitatis. Et hoc est, quod eleganter dicit Dominus Abbas in Cap. Veniens. Extra. De accusat. Secùs autem, si bona essent simpliciter concessa Ecclesiis, nam tunc Dominus temporalis in aliquo non agnoscitur, & remanet Ecclesia libera cum suis

possessionibus. Quippe Deo semel consecrata ad usus humanos non revertuntur, ita voluit Innocentius in Cap. Solita. Extravag. De majorit. & obed. Textus in Cap. Veram. De foro compet. Unde in casu nostro ratione feudi aperti, & vacantis donec, juramentum fidelitatis fuerit actu præstitum per Prælatos successores Ecclesiasticos Regi, seu Principi, sicut ipse Princeps percipit fructus & bona temporalia, ita in consequentiam collationes beneficiorum devolvuntur ad eum, tanquam talia sint dotata de ejus patrimonio. Istud declarat pulchrè Dominus Antonius Corlet in Cap. Grandi in solenni sua repetitione. in 6. col. Ibi nota de nomagio. De suppleta negligentia Prælatorum in 6. De quo juramento fidelitatis præstando Principibus, loquitur Textus Ex diligenti. De simonia. In Cap. Gravem. de excess. Prælatorum. Et dicit Hostiensis, quòd talia juramenta fidelitatis non præstantur Principibus pro spiritualibus, sed occasione feudi, quod possident ab ipsis. Ita intelligi debet Cap. fin. De Regulis juris, ut declarat ipse Hostiensis Cap. Cum Cleri. De verborum significationibus.

PROBATIO VI.

Jus collationis præbendarum in Regibus Franciæ reducens in sacram Unionem præcitæ foundationis, seu dotationis titulus vestitam, ac in diuturnum usum consecrata à præcitato Authore pag.

359. col. 3. & 4.

IN columnæ namque tertie n. 1. is Author causam præsentem sic prosequitur. Tertia, inquit, opinio est, quòd ratione sacre unionis, quam Reges habent, quando coronantur, juxta formam Cap. 1. De sacra unione: non judicantur ut merè Laici, sed ut Clerici, ita quòd in eos collatio beneficiorum quantumcumque spiritualium cadere potest, vel ratione foundationis, vel alterius conventionis initæ, ut facilius invitentur ad dotationem Ecclesiarum. Istam opinionem tenuit Joannes Andreas referens, ita tenuit Joannem Monachi in Cap. Licti. el. primo. De præbendis. in 6. ubi recitat, istud jus spectare potissimum ad Regem Franciæ, qui delibatus est sacro chrismate calitus per columbam in ampullam consecratam, & reconditam in Monasterio sancti Remigij, qui primum Regem Franciæ baptizavit, qui Rex solam manu impositione Scrophuleto morbo sanatus quotidie videtur, quæ strumæ latine appellantur. Competentis autem Regi joris supra dicti causa est, quòd in casibus mixtis mixtura ratione id, quod dignius est, trahatur seminus dignum. Textus est in Cap. Quod in dubijs cum Glossa De consecrat. Eccles. vel altar. 240.

In columna dein quarta dicta pag. 359. pergit ille Author. Quarta, inquit, opinio, quòd istud jus collationis præbendarum spectet ad Reges Franciæ ex diuturno usu, quia ita pacifice usi sunt à tanto tempore, cujus initij non extat memoria, quia per id temporis spatium jura Ecclesiarum præscribi possunt. Textus in Cap. fin. in verbo. Nisi

tanti temporis allegatur præscriptio. in 6. Pro qua sententia facit, quia ejus temporis possessio, cujus initij non extat memoria, habet vim constitutionis. *L. Hoc jure §. Ductus aque. ff. De aqua quotid. & aestiva. Nota in Leg. Si quis diuturno. ff. Quemadmodum servi amittantur.*

246. Est & altera ratio dicti superioris, quod decima, quantumcumque sint jura spiritualia, cujusmodi jura per laicos possideri non possunt. Textus est in *Cap. Prohibemus. De decimis. tamen laici, si sint in possessione à tanto tempore, cujus non extat memoria, præscribere possunt. Textus est in Cap. Cum Apostolica. De ijs, quæ sunt à majori parte Capituli.*

247. Tertio. Pro hac parte adducitur illud, quod voluit Speculator in tit. *De præbendis in §. Restat. & ibi Joannes Andreæ in addit. ubi dicit, quod ex quo concurrunt duo vincula, quorum primum est longissimum tempus, secundum est licentia Summi Pontificis, cum patientia possidenti accommodata, non dubie id cedit loco privilegij, quia per tantum tempus præscribitur etiam superioritatis, & jura Principis, una cum ejusdem tolerantia. Glossa est in *Cap. unic. in verbo Non obstant. De Clerico agrot. Nota in Cap. Super quibusdam. in §. Præterea. De verbor. significat. & tractat Legistæ in leg. Imperium. ff. de jurisd. dict. om. iud.**

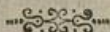
148. Verum hæc sententia non videtur mihi esse vera, & contra illam assero in medium decisionem Joannis Andreæ in *Cap. De præbendis. in 6. ubi voluit, quod quantumcumque longo tempore laicus exercuerit actum spirituales, nunquam tamen potest illum præscribere, & sic ea, quæ superius diximus, quod possessio tanti temporis, cujus initij non extat memoria, habet vim tituli, & secundo loco illud, quod nos diximus, quod jura Principis etiam reservata in signum superioritatis, tali tempore præscribuntur, & hoc, & illud ita demum vera dicenda sunt, cum supponitur capacitas in exercente, alias non: ita debet restringi *Cap. 1. De præscript. in 6. & L. Hoc jure. in §. Aquæ ductus.**

249. Ad istud tenendum moveor autoritate Panormitani in *cap. Quanto. in 1. nota. de consuetudine. ubi vult, quod ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis, non possunt acquiri per inferiorem, qui non habet ordinem, quia consuetudo etiam vetustissima non habilitat personam alioqui non capacem. Illud idem voluit Panormitanus in *Cap. Cum contingat. in 3. col. de foro compet. Eandem opinionem secutus Dominus Abbas in *Cap. Auditis. in 6. notab. De præscript. ubi voluit, quod institutio, quæ est authorizabilis, non potest præscribi, nisi per eum, qui sit Prælati in simili qualitate, licet sit inferior, & adhuc insignia Episcopalia, quæ sunt concessa inferioribus, ut Abbatibus ad decorem & ornamentum suarum Ecclesiarum, non præscribuntur. His accedit, quod jura spiritualia non possunt possideri per laicos in *Cap. Causam, quæ. De præscript. In dict. cap. Messana, juncto *Cap. Sacrosancta. De elect. Si ergo illas possidere non possunt, ergo nullo tempo-*****

ris decursu præscribi, quia sine possessione non cadit præscriptio. in *Regula Sinæ. De Regulis juris. in 6.*

Tertio. Adde tertiam rationem hujusmodi. Nam quod laici præsentant ratione fundationis, vel aliàs ex privilegio, istud introductum est ex mera gratia. Textus est in *Cap. Quoniam in princip. De jure patron. At ea, quæ sunt concessa ex gratia speciali, non causant exemptionem. Ita voluit expressè Imola in *Regula, quod alieni gratiosè. De Regulis juris. in 6. Notat Archidiaconus in *Cap. Hortamur 7. 1. dist. ubi dicit, quod populus Parochiæ, vel alius laicus patronatum præscribere non potest, quia non est illius juris capax, & per consequens sine peccato detinere non valet, nec præscribere secundum formam *Cap. fin. De præscript. Et ita istam conclusionem firmavit Panormitanus in sua solenni disputatione, quæ incipit: Augurio in 5. col. ubi ab expresso dicit, quod si Papa etiam ex privilegio concessit Regi collationem beneficiorum, illud jus conferendi tanquam merè gratiosum, & contra dispositionem Juris communis, præscribi non potest.****

Ex quo habemus limitare aliam regulam, quæ habet, quod ea, quæ possunt queri privilegio, poterunt haberi præscriptione, cujus dicti Textus est in *Cap. Duo simul. De offic. Ord. Nam id locum habere nequit in ijs, quæ de jure communi possideri non possunt, nam datà incapacitate possidendi, potest privilegium Principis aliquid operari, & habilitare personam, ut est Glossa in *Cap. Bene quidem. 96. dist. quæ dicit, quod Papa potest dare laico potestatem excommunicandi, sed non sic est in præscriptione, quæ præcipue fundata est super possessione, cujus est incapax laicus, quod fundamentum posuit Panormitanus in dicto *cap. Causam, quæ. in 1. notab. de præscript. Nec obstat, si diceretur, quod Reges Franciæ uti sunt cum patientia, & tolerantia Romani Pontificis, quo fit, ut videatur eis concessisse Papa; cui objectioni respondendum est, quod illud verum, quando jus potest cadere in aliquem absque expressa autoritate Sedis Apostolicæ, secus, si requireretur privilegium ipsius Sedis; quia tolerantia non sufficeret: ita respondit Joannes Andreæ in dicto *cap. Licet. De præbendis. allegando, quod ita debet intelligi Lex, Cum de in rem verso. ff. De usu. Tunc enim tempus non est modus inducendæ obligationis. Leg. Obligationum ferè. in §. Placet. ff. De action. & oblig. Nec aliquid facit Textus *De his, quæ sunt à Prælati. in Cap. Apostolica. Ubi decimæ possunt præscribi per laicos à tanto tempore, cujus non extat memoria in contrarium: possunt enim possideri, quia istud fuit olim indultum ante Concilium Lateranense dispensativè ad hoc, ut Ecclesia oppressa haberet auxilium à Christianis, sed postmodum fuit revocatum, juxta formam *Cap. Prohibemus. De decimis.******

PROBATIO VII.

Desumpta ex dicto Authore pag. 360.
Jus conferendi beneficia reducens in
privilegium Apostolicum.

252. **Q**uinta ait, & ultima fuit opinio, quod istud jus conferendi beneficia, vacante Sede, emanavit ex privilegio Apostolico; prout est Textus in Cap. Adrianus. 63. dist. ubi Adrianus Papa concessit hoc privilegium Carolo Magno, tanquam legitimo Protectori Christianitatis, quando obsedit Papæ Desiderium Longobardorum Regem; & non modò ab Adriano Papa fuit concessum, sed tota Synodus in remunerationem protectionis tradidit jus, & potestatem eligendi Pontificem, ordinandi Apostolicam Sedem, insuper Archiepiscopos, & Episcopos, ut ab eo institutionem acciperent, diffinivit, & jus conferendi beneficia, per singulas provincias facit. Glossa ordin. 17. q. 7. in Summa, quæ dicit, quod laicus habet investituras auctoritate Papæ, sicut Rex Apulus, & potest dare Beneficia, cui vult. Idem Textus in Cap. Hinc est. In verbo. Sinè Regali provisione. 16. q. 1. ubi loquitur de quodam Monasterio sito in Regno Franciæ, quod spectabat ex privilegio ad provisionem ipsius Regis.

253. Istud voluit expresse Baldus in L. Rescripta. in 2. colum. Cap. De precib. Imperatori offerendis. Ubi Baldus refert, quod Rex Anglorum, & Rex Hungariæ conferunt in suis Regnis præbendas ex privilegio Papæ. Idem tenuit Speculator in tit. De præbendis. vers. final. ubi dicit, quod Imperator habet privilegium, quod vidit ipse bullatum, quod in qualibet Ecclesia Alemanniæ possit facere unum recipi in Canonicum: quinimò, quod est majus, non solum Rex, & sic masculus potest habere istud privilegium, sed etiam fœmina Regina. Textus est in Cap. Cum dilecta. & ibi Dominus Abbas Panormitanus in 1. nota. de concessis præbendis. ubi loquitur de Comitissa Flandrensi, quæ donaverat sex præbendas Sacerdotalis ex privilegio, & dispensatione Romani Pontificis, qui potuit eam habilitare circa jura spiritualia, sicut & alias fecit in Cap. Mennam. 2. q. 5. Istud etiam voluit Panormitanus in Rubrica. De judicijs. in penult. columna. ubi dicit, quod ex privilegio potest spectare collatio beneficiorum Regibus contra dispositionem Juris communis.

254. Ultra supra dicta ego addo, quod ex voluntate Episcopi non potest spectare jus conferendi beneficia ad Reges, seu Duces, & Barones, sed solum relevatur Summo Pontifici in signum superioritatis, habilitare laicos, tanquam personas incapaces. Ita reperio tenuisse Abbatem in terminis in consilio suo 106. incipiente: Casus, super quo consilium, circa finem. præsertim, quando Ecclesia esset jam constructa, dotata, & consecrata tempore concessionis. Movetur duabus rationibus. Prima est, quia non potest renunciare juri, quod est introductum in honorem, & favorem totius Episcopalis dignitatis, ut sunt col-

lationes beneficiorum, dicit Textus in Cap. Ecce. 95. dist. Nota Glossæ in dist. Cap. cum olim. De majorit. & obed. Argumentum Cap. Si diligenti. De foro compet. Secunda. Quia non potest Episcopus rei sacræ legitimam servitutem imponere: Glossa est in Cap. Pie mentis. in verbo. De sua jurisdictione, in fin. De iudic. Pa-tron. Unde opus est, ut habeat expressum privilegium Sedis Apostolicæ. Ex quibus universis facile constat, Regaliæ jus extendi haud debere ultra titulos fundationis, dotationis, seu feudi, ac usûs diuturni.

PROBATIO VIII.

Desumpta ex Philippi Probi Bitturici
q. 1. & 2. de jure Regaliæ relatis in
dicto tom. 12. tractatum a
pag. 389.

Dic, triplicem, ait ibidem, esse debilem, seu reperiiri Regaliæ speciem, quarum prima est custodia Ecclesiæ vacantis introducta, quam Rex in omnibus Ecclesijs suis Franciæ Regni habet, & quas defendere, ex debitoque suæ supremæ dignitatis custodire, & curri debet, ne illæ & earum Ministri ab alijs indebitè opprimantur, utque bonæ & jura futuris successoribus conserventur, & ratione speciei hujus Rex aliquos non facit fructus suos, imò illos ipsi Successoribus conservat. Sic succedit Juris doctrina, qui custodiam habet, non consumere, sed custodire debet. Cap. Cum vos. De offic. Ordinarij, ubi Glossa fin. & L. 13. cui. §. Qui Legatum. ff. Ut in possess. legat. Pone in sequens, ut domi probat Ruzas supra privileg. §. n. 6.

Secunda Regaliæ species dicitur illa, quæ provenit ratione castrorum, terrarum, & domorum à Rege moventium, Ecclesijsque Cathedralibus & Metropolitanis spectantium, & nunc, Sede vacante, Rex nōne hujus Regaliæ facit fructus suos, ex temporalitate provenientes, quouque novus Episcopus Regi homagium tegerit? Quod tenetur facere ipse Episcopus, nisi aliàs ei per Regem illud fuerit remissum, quod quidem homagium fit, seu præstatur pro sola temporalitate, non autem pro spiritualitate; quia illud pro ea facere, est Simoniacum, inquit Glossa in Cap. 1. §. Verum. De statu Regal. lib. 6. Ideo dicit Textus in Cap. fin. De Regulis Juris, quod indignum est, & à Romanæ Ecclesiæ consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur, tum quia præstatio hæc servitutis speciem habet. Felin. in Cap. Meminimus. n. 7. De accus. & Ecclesia libera est, libertatisque mater, & ex consequenti, ejus filij, id est, Ministri. Argumento Rub. De servis non ordinandis. & ad Galat. cap. 4. Quod maxime procedit in Episcopis, qui dicuntur Ecclesiæ sponsi; alij verò quasi, sponsi, aut mariti, ait Glossa in Cap. Per venerabilem. In verbo adulterinus, qui filij sint legitimi.

Tertia Regaliæ species illa est, quæ collationem beneficiorum Ecclesiasticorum con-

cernit, quam Rex in Ecclesijs Cathedralibus, & Metropolitanis sui Regni (Sede vacante maxime) habere dicitur à tempore immemoriali, pluribusque medijs, rationibus, & causis in questione proximè sequenti tangendis. Et de ea principaliter impræsentiarum fiet sermo noster, & de qua sunt recordati Joannes Monachi in *Cap. Generali. De elect. lib. 6.* & Baldus in *Cap. Quando, in fin. De judic. & post eos Guilielm. Benedic. in repetit. Cap. Raynu. tuis. in verbo. Et uxorem. n. 37. De tempest. Idem Joannes Monachi in *Cap. 2. De præbend. in 6.* & Malleret in *tract. De elect. charta mibi 23.* & latius supra in præfat. tract. Regaliarum, ad quos omnes brevitas causa te remitto, ut ad sequentia descendam.*

258.

Ex quibus rursus constat, tum quod jus custodiæ non det titulum consumendi seu jura, seu fructus beneficiorum Regaliæ subjectionem, sed potius conservandi & custodiendi; tum quod Regalia quæ fundata super jure feudi, sit restricta ad solam temporalitatem, tum denique, quod titulus usus immemorialis det quidem Regibus jus collationis beneficiorum: quibus autem causis nitatur hic usus, explicat is Author *seq. questione* non ex propriâ, sed aliis, uti ait, Regaliarum sententiâ, subdens *ibidem n. 15.* Prælatos Meditæranæos asserere, Regaliam non transire Ligerim &c. sed coarctari modo ibi insinuato; prout exhibebitur in proximè sequenti probatione.

PROBATIO IX.

Desumpta ex præallegati Philippi Probi questione, secunda non tam ex sua, quam ex Regaliarum sententiâ docentis, quibus rationibus & causis jus Regaliæ ad Regem Christianissimum pertinere dicatur.

259.

Respondet igitur post Regalistas dicens, quod ejusmodi causa multiplices adstruantur. Quarum prima est; quia Regis Prædecessores, totiusque Nationis Gallicæ homines, ultra quam alia Regna Christiana, & illorum Principes, pro defensione & augmento fidei Christianæ multipliciter laborarunt, libenterque sanguinem suum cum eorum bonis effuderunt, ob quod Regi Clodovæo, primo Franciæ Regi Christiano, à clade Alarici Visigothorum Regis hæreticorum Arianorum in Aquitania regnantium per Episcopos, & alios Ecclesiæ Gallicanæ Clericos, cæteroque Regni Status, simul in Concilio Aurelianensi congregatos, jus eligendi, & Episcopos nominandi, per modum ejusdem recompensationis cessum fuit; prout & nostris temporibus, ut patet in *Concordat. in tit. De Regia ad Prælatum. nominat. faciendâ, ubi in tit. præced. ponuntur rationes prædictis non similes: quæ cessio Ecclesiæ Gallicanæ non profuit, sed magnum etiam Regno præjudicium attulit, quod experientia patuit, & ea non cessante, multo magis patebit.*

260.

Secundam adducunt causam præfati Regi-

listæ, quod Carolo Martello Rege Franciæ regnante, dicti Episcopi & Clerus per totam Galliam decimas nobilibus infeudarunt, & lapso tempore, videlicet 776. anno in primo Lateranensi Concilio Carolo Magno (à tempore cujus Reges Galliæ nomen Christianissimi Regis sumplerunt) quia jam octo annis regnaverat, & 25. antequam Imperium regeret, suisque successoribus Francia Regibus fuit concessum, quod ipsi Episcopi in posterum, antequam consecrationis munus sumerent, sacramentum fidelitatis ipsi Franciæ Regi præstare tenerentur, suarumque dignitatum invellituram etiam ab eo recipere, per modum feudorum, aut instar illorum, licet licet in capiendo ab eo manum levatam, & permissionem intrandi gaudentiam exercitij suarum prædictarum dignitatum, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, ultraque plura alia jura super dictis Episcopis, tunc Coronæ Regiæ Franciæ in persona Caroli Magni fuerunt concessa, quæ tunc, & ab eo tempore semper per propriam & particularem vacationem jura Regaliæ, non Imperialis, aut Regalia (ut patet ex Chronicis Philippi primi Franciæ Regis) vocata fuere. Quæ quidem jura Regaliæ sic dicto Carolo Magno, suisque successoribus Regibus donata per modum remunerationis & pro meritis temporis præteriti fuerunt & concessa, & ex consequenti (ut dicunt) illa non esse revocabilia etiam per Papam, prout nec per Concilium etiam, nec quoquo modo corruptibilia. Quorum jurium vigore, dicunt ipsi Regalistæ, Episcopos Regni Franciæ teneri ante eorum consecrationem jurare, quod Regi erunt legales, & fideles in suo Episcopali statu, & populum earum civitatum, & Episcopatum, in quantum poterunt, in obedientia & recognitione supremæ potestatis erga Regem, & suam successionis sanguinis posteritatem tenebunt.

261.

Ob quod, non ob causam aliam subdunt, omnes Episcopos Regni, fideles Consiliarios Regis appellari, illisque dictum fidelitatis juramentum (prout plurimi existimant) ratione eorum temporalitatis, imò solùm ratione status Episcopalis, & officij Pastoralis præstare; esto, quod in temporali pratum, nec herbas habeant, quodque Rex ad hunc finem super eos haberet aliquas gratiosas summationes pœnales. Sunt hæc, quod si in Episcopum electus, aut de Episcopatu de novo provilus, dictum fidelitatis sacramentum ad Regem in quavis parte Regni existentem præstiturus non venit, tunc fructus, & reventura sui Episcopatus in manu Regis manent, prout per antea, & ab instanti vacationis Sedis erant, eosque ab illa hora facere suos, prout etiam omnia beneficia suæ Diocesis, & aliorum locorum ad suam plenam dispositionem pertinerent, exceptis Parochialibus Ecclesijs, illaque jure Regaliæ posse conferre. Quodque si ratione hujusmodi beneficiorum superveniat litigium; illud à suis Prædecessoribus Regibus Curia Parlamenti in primo ressortu

§ 111

ressortu

ressortu tanquam præcipuum, & speciale jus Coronæ committi consuevit.

262. Insuper, quod si per tales summationes pœnales Episcopi dictum fidelitatis Regaliæ sacramentum non veniant præstaturi, certumque sit, quod hoc facere, aut præstare recusent; tunc prætextu dictæ donationis juris Regaliæ, alijs Episcopis munus consecrationis talibus recusantibus impendere, est prohibitum: eaque de causa, quod Rex potest tales tanquam de prodicione suspectos rejicere, & patriæ inimicos declarare, ad novamque electionem procedere debere, aut de novo ad Episcopatum denominare, quod prosequitur Joann. Ferault in tract. de privileg. Regni Franciæ. privileg. 9. & seq. ubi subdit formam hoc juramentum fidelitatis continentem, & aliter per Episcopos Regis Vassallos præstari, quam per laicos.

263. Præterea jus ipsum Regaliæ sic dicto Carolo Magno, prout & Ludovico ejus filio, ac Carolo Calvo concessum, alio firmant medio, videlicet, quod ratione illius Rex dat Capitulis Ecclesiarum Cathedralium permissionem, solum eligendi Episcopum, & quod Reges sunt Ordinarii collatores omnium beneficiorum foundationis Regalis in loco, quo alij fundatores solum sunt Patroni. *§. Canonici, tituli & præbendati.* adeo, quod etiam Divino possunt assistere servitio in habitu Regali, vel Canonicali in qualibet Ecclesia Cathedrali Regni. Et quia gaudent de vacantibus omnium præbendarum ipsarum Ecclesiarum Cathedralium, eaque vacantia suo possunt applicare fisco, super quibus fundarunt Reges ipsi plures Abbatis, maxime Abbatiam sancti Victoris prope muros Parisienses, quæ nunc gaudet dictis juribus vacantiorum, per concessionem ipsi Abbatæ per eodem Reges, earumque Abbatiarum fundatores factam. Hanc præbendarum obtentionem per Regem prosequitur firmando Ioannes Ferault privileg. 7. in tract. de jurib. Regni Franciæ, ubi numerat certas Ecclesias Regni, in quibus Rex præbendas obtinet.

264. Ultraque prædicta asserunt iidem Regalists, quod eâ ratione juris Regaliæ le Buffet (ut cum vulgaribus loquar) Episcopi decedentis, prout & tapeta, aliaque mobilia delicata & pretiosa ad Regem pertinent, adeo, quod nihil in hospitio, seu Episcopali palatio, ac plateis Episcopalibus, pro suis successoribus debet remanere, saltem nisi grossum nobile, & suppellectilis communis, quod jus datum oblivioni fuisse, dicunt, sub umbra quarundam particularium remissionum, non tamen tolerabilium, quas fecerunt Prædecessores Regis, & quod quovis usu, aut disuetudine existente, jura ipsa Regaliæ antiquitus habebat fisco; & pro recepta eorum, erant Status, & Officiarii particulares in qualibet provincia Regni, qui appellabantur Custodes Regaliorum Regni.

265. Ex quibus manifestum redditur, illum Authorem nihil ex suo sensu decidere circa illas Regaliæ causas, sed in suspensio tenere judicium de ijs, uti etiam de Regaliæ exten-

sione, de qua re prosequitur in hunc modum. Consequenter, ait, Regalists asserunt, magis esse imprudentiâ, quod Prælati Mediteranei, utpote Trecentis, Bitturicensis, Lemovicensis, Pictaviensis, Petragoricensis, Claramontensis, & totius Alvernæ, ac Lingæ Occitanæ, & Guennæ Episcopi præstent, juramentum fidelitatis Regaliæ Regni non teneri facere sub umbra alicujus levis propositi per Advocatos partium Regalists collatorijs Adversariorum in plena audientia Parlamenti adducti, per quod eixerunt, quod Regalia non transiret Ligerim, de quo non contenti, eorum limites extenderunt ad omnes Episcopatus Britannicæ, etiam & ad Andegavensem, & Cenomannensem, qui sunt centrum Regni, sub colore, quod eorum Metropolitana Ecclesia, id est, Turonensis sita, & ultra Ligerim, ad quam alias Ecclesias Cathedrales de provincia reputant conformes; & ejusdem prærogativæ, taliter, quod de decem provincijs, & Ecclesijs Metropolitanis Regni, tres solum sunt, videlicet Rhemenfis, Senonensis, & Rhotomagenfis, quæ recognoscunt, Regem dictum jus Regaliæ habere, exceptis Ambianensi & Attrebatensi. Et in Senonensi Antisiodorensem, & Nivernensem, quarum Episcopi allegant dicti juris remissionem; prout & Episcopus Aurelianensis, quantum ad mobilia pretiosa. Etiam Archiepiscopus Burdigalensis cum suis Suffraganeis Episcopis, de quibus est Episcopus Petragoricensis, qui pariter similem allegant remissionem. Eundem Archiepiscopi Lugdunensis, Narbonensis, & Tholosanensis, etiam & eorum Suffraganei ab eo jure Regaliæ se dicunt exemptos per non usum, & præscriptionem. Quorum verò ad Archiepiscopos Auxitanensem, & Turonensem cum suis Suffraganeis, se (ut dictum est) esse asserunt ultra Ligerim. Quæ omnia, præfati Regalists, exceptionem abusivam esse, dicunt, & directè contrariam concessioni generalitatis dicti juris Regaliæ, ipsi Regibus Franciæ & Coronæ per singulas provincias modis præmissis factæ.

Ex quibus omnibus inferunt præfati Regalists, dictum jus Regaliæ, ad Regem Franciæ ratione suæ Coronæ pertinere, non solum in una Ecclesia Cathedrali, vel pluribus, sed etiam in omnibus Regni, & quod una non debet esse plus exempta ab eo jure, quam alia, & ex consequenti, quod omnes Archiepiscopi, Episcopi Galliæ, prout nec alij sunt recipiendi ad allegandum contra jus ipsum exemptionem, præscriptionem, usum ac possessionem in contrarium, aliâ est allegare contra jus & rationem, quæ omnia (ut subdunt) sunt vexatio, expensæque & onera importabilia, & plusquam collatorijs Regalists perniciofa, & perquam gravis pœna, in probatione verificationis particularis, quod jus hujusmodi ad Regem pertineat, & Reges Prædecessores eo jure utos, sive gavissos fuisse in qualibet Ecclesia Cathedrali Regni, & provincijs adjacentibus. Tum etiam, quia communiter Curia Parlamenti hujusmodi litigia ad consilium apponit, quod facere,

facere, non solum est parvum rivum juris Regalistarum, sed etiam Regis fontem in totum ad siccitatem reducere, adeo, quod melius esset Regalitis, beneficia Ecclesiastica eo jure non impetrare, aut jus sibi questum remittere, quam processum, medio collationis dicto jure obtento, intentare, ita sub his, aut similibus verbis quidam Regalista Regi supplicationem potest: requirens, quod per edictum generale, & perpetuum ordinaretur ac declararetur, jus Regaliæ sic ad Regem pertinens esse per totum Regnum uniforme, omnibusque Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque ipsius Regni & provinciarum adjacentium, & sub obedientia Regis existentium, inhibereturque sub pœna, quod declararentur inimici Reipublicæ, & crimine lætæ Majestatis irretiti, ne in posterum dicere haberent, nec in judicio proponere, quod dictum jus Regaliæ Rex non habeat in omnibus sui Regni Archiepiscopatibus, & Episcopatibus, & patria obedientia laicæ, siue in perceptione fructuum, Sede Episcopali vacante provenientium, aut fidelitate non factâ per electum, aut de novo in Episcopum provilum: etiam quantum ad dicto jure beneficia conferendum in Regalia vacantia, & ultra etiam prater illis inhiberi, quod possessionem, præscriptionem, aut aliud simile contrarium non præsumant quoquo modo allegare, adeo, quod Regalitis opus non sit aliud, quam habilitates suas verificare, & quod dicta beneficia dicto jure impetrata tempore Regaliæ aperta vacarent. Et finaliter, quod ipsam edictum non solum habeat locum pro tempore futuro, sed etiam pro præterito, quantum ad beneficia litigiosa. Quid autem super his à Rege fuerit responsum, aut dictatum, nobis est incognitum: ideo non damus congruum responsum.

167. Unde rursus elucet, modernam Regaliæ extensionem, quantumvis eam vserint seu Regalisti, seu alij, eo tempore definire, ne Reges quidem sustinuisse, alioris indubiè judicii Divini timore absteritos, ut proinde conscientie securitati perquam consultum videatur, si de Regaliæ ultra Concilij Lugdunensis limites extensione agendum sit, inire viam sequenti corollario demonstrandam.

§. IV.

Corollarium finale præsentis Disquisitionis.

168. EX dictis infertur 1. Rationi perquam fore consentaneum, ut in Regaliæ controversiæ statu iniretur via, quam suo exemplo monstravit Rex Christianissimus Philippus III. qui stimulis conscientie urgentibus, Regaliæ statum commisit judicio decisorio sacri Generalis Concilij Lugdunensis, à quo proinde, præsentibus Francorum Legatis, editus est Canon duodecimus, quo jus recipiendi Regalia, confirmatum est in Ecclesijs, ubi recepta fuerat illius juris consuetudo, at vetita est ejusdem juris introductio quoad Ecclesias,

quæ ei non erant obnoxie; uti tradit etiam Petrus de Marca in commentariolo de Regalia edito, relato inter Acta Cleri Gallicani tom. 2. pag. 102.

Explicatur hæc illatio. Solet equidem à 269. Gallis prætendi, quod causa Regaliæ non alibi, quam in Parlamentis Regijs, non autem in foro Ecclesiastico agitari consueverit. Verum Author Gallie vindicata differt. 1. §. 6. n. 4. hoc expendens principium, ratiocinatur in hunc modum. Si Francici, ait, velint, cum inter eos, qui ab Ordinario, & qui à Rege obtentu Regaliæ, beneficia acceperunt, lis oritur, hujus cognitionem ad Parlamenta spectare, haud equidem contenderim; hætenus enim id more receptum est, & Ecclesia toleravit: at verò cum non inter particulares lis vertitur, sed de ipsa Regalia, ejusque extensione certamen est, & quaritur, an ad jus Coronæ pertineat, an Regiæ dignitati annexa, & ab Ecclesiæ consensu ullo modo dependeat, & ita pro arbitrio Regnantium toti Regno inferri possit, & Parlamento Parisiensi Universalis Concilij Canones subdantur; hæc, inquam, nego ad cognitionem Parlamenti spectare posse; negabuntque omnes, quotquot inter sacram dignitatem, prophanamque distinguunt, & unam alteri non miscent; nec argumentis hic opus est, aut longis discursibus, cum vel primo intuitu istarum propositionum absurditas pateat, videlicet: Jus Beneficia Ecclesiastica conferendi, percipiendique fructus vacantium Ecclesiarum, & Canones laxandi ab Universalis Concilio conditos, ad potestatem laicam, & Parlamentum Parisiense pertinet.

Cum decimæ à Clero Gallicano, aut alia 270. subsidia petuntur, sublevandis Regni necessitatibus, non id arbitrio sæcularium, & imperio agitur, sed nutu ac sponte Ecclesiastici Ordinis, cujus delegati singulis lustris conveniunt. Si ergo nec Parlamenta, nec alij Regis Ministri jus sibi vendicant, legendæ à Clero pecuniæ, quæ tamen est res merè temporalis; quæ ergo fieri potest, ut suæ autoritatis faciant, beneficia Ecclesiastica conferre? Abolere Concilium Universale tot sæculis à Regibus, totaque Gallia receptum? Libertatem Ecclesiarum perpetuo jugo addicere? Idque non paucis tantum annis, sed semper, nec uno tantum, alteroque loco, sed ubique? nullâ Canonum, nullâ legum, nullâ Principum, ne Regnantis quidem reverentia; hujus enim animam produnt tot alijs curis intentam, & ideo fraudibus facilem: illorum verò edicta, legesque obliterant, & ignavia accusant, quali juriurum, Regni que negligentes; duplicis culpæ rei, & quod mortuos infelient, & quod vivo adulentur. Et si alia omnia desint, quæ potuit Parlamentum eam causam cognoscere, quæ, cum sit ex majoribus, ad Sedem Romanam spectat; causas enim majores ad Romanum Pontificem pertinere, tradunt Innocentius I. epist. ad Victor. Rothomag. cap. 8. Vigilius epist. 7. ad Auxent. Arelat, Gregorius Magnus epist. S. l. f. 2. 52. l.

52. l. 4. Marca l. 1. cap. 10. & l. 7. c. 12. & 13. Concordata inter Leonem X. & Franciscum I. An etiam in Concordata, legesque Regni, & Ecclesiarum fundamentales Parlamento jus est?

271. Opponi fortassis posset, tum quod supremus Senatus Parisiensis arresto lato anno 1608, perorante Servino Advocato Catholico edixerit: Regem in Diocesi, quæ recens ad Gallicanam ditionem revocata erat, & in cæteris Regni sui Ecclesijs jus Regaliæ habere: interdicens Advocatis, ne id revocarent in dubium, seu contrariam opinionem in publicis actionibus tuerentur: tum quod Arrestis Regij Consistorij 6. Octobris anno 1637. & 19. Junij anno 1638. item 12. Aprilis anno 1651. & 2. Junij anno 1654. item 12. Aprilis anno 1657. Rex edixerit: Ut Archiepiscopi, & Episcopi, qui Ecclesias suas à Regalia immunes contendebant, omnes titulos, instrumenta & documenta proferrent universa, quibus immunitatem illam suam probarent, Regibus, hisce mandatis paruisse Septimaniam, Provinciam & Delphinatum Præsules, unde evinci, Regaliæ etiam generatim acceptæ cognitionem judicariam esse penes Senatum & Consistorium Regium.

272. Verùm circa primam hujus oppositionis partem, præsupponendo inprimis, quod Clerus Gallicanus adversus prædictum Senatûs consultum moverit querelam apud Regiam Majestatem, optimè responderet Autho: Responsionis ad dissertationem Natalis Alexandri præf. art. 5. §. 22. n. 26. vix excogitari posse notabilem circa judicia ferenda defectum, qui illi arresto non intervenit. Nam primò. Quæ autoritate Senatus Parisiensis poterat abrogare edictum ab Henrico IV. promulgatum anno 1606. & à Senatu ipso duobus ante prædictum Arrestum mensibus, hoc est die 29. Februarij 1608. verificatum, quo Rex declarabat, se nolle gaudere jure Regaliæ, nisi quomodo tum ipse, tum ejus Prædecessores illud exercuerant, neque illud ultra producere in præjudicium Ecclesiarum immunium? Secundò. Quæ potuit præcedere deliberatio, & juris Ecclesiarum examen, quæ nec audita, nec vocata fuerant, ac de quarum causa tunc non erat quæstio, cum de Bellicensi tantum ageretur? Tertiò. Quæ iustitia, ut non solum Ecclesia Bellicensis, quæ libera semper fuerat, & in Regione posita Coronæ Franciæ septennio tantum prius, hoc est anno 1601. adjuncta, post factam scilicet cum Salutarum Marchionatu permutationem ab Henrico IV. Rege Franciæ, & Carolo Emanuele Duce Sabaudia; sed etiam reliquæ omnes similiter eâ libertate gaudentes de novo Regaliæ subderentur? Quis novus titulus Regi Christianissimo obtigerat à bimestri, ut Ecclesiæ immunes in servitutem redigerentur? Quartò. Quæ æquitas linebat, ut non solum Ecclesiæ heret injuria, sed ut non liceret etiam Advocatis earum jura defendere, quod nemini unquam negatur, saltem ubi nondum audita sunt ejus defensiones? Quintò. Quæ ratio finit, ut illud Arrestum tot alijs ab eodem Senatu prolatis, tot constitutionibus Regijs, tot Concilio-

rum etiam Generalium, ac præsertim Lugdunensis secundi Canonibus in causa libertatis Ecclesiasticæ, cui vel maxime hærendum esset à Iudicibus Christianis, præponatur? Quæ obrem Henricus IV. animadvertens, quam pertinaciter Senatus Parisiensis contenderet, Regaliæ ad omnes Ecclesias extendere, omnium circa illam controversiarum cognitione ei interdixit, eamque ad se revocavit. & edictum suum anni 1606. simpliciter & absolute verificari voluit, quod testatur ejus litteræ die 26. Octobris anno 1609. datæ: Nos omnes, ait, illas lites ad nos evocavimus, & que in Consilio nostro judicandas retinimus, & quod Curia nostra Senatûs Parisiensis Arrestum prædicto nostro edicto jam verificato contrarium tulisset. . . . donec præfatum edictum nostrum mensis Decembris anno 1606. datum, & præscriptum ei adjuv. Ita circa prædicta Regalia absolute ac simpliciter verificata fuerint, ut voluntatis nostra esset. Extant Henrici litteræ, edictum, & alia multa documenta, negotium illud inspectantia in l. 2. a. Actorum Cleri Gallicani parte 2. tit. 6. Denique Ludovicus XIII. cognomine Justus, edictum anni 1606. quod Senatus Parisiensis enervare tentaverat, constitutione anno 1639. edita confirmavit.

Circa secundam illius oppositionis partem convenientissima est responsio prælegati Authoris à n. 28. reponentis sequentia. Quod scilicet ijs arrestis sint violatæ immunitates Ecclesiasticæ. Ecquis enim iudex hominem, qui patrimonium à majoribus acceptum pacifice possideat, coget exhibere titulos, quibus contendit, id ad alium non pertinere? Nōne omnes leges, omniaque jura clamant, ejus esse, qui pacificum possessorem decubare aggreditur, jus suum probare? Ridiculus esset iudex, qui Cajum cogeret ad probandum, hæreditatem sibi à patre derelictam non esse Titij suam esse asserentis. Ecquæ igitur sinebat æquitas, ut Ecclesia specialibus documentis ostendere cogeretur, fructus bonorum suorum, & collationem beneficiorum non pertinere ad Regem, Sede vacante? Regiorum Officialium erat demonstrare, quod jus illud Christianissimo Regi competere ex titulis foundationum, vel ex antiqua consuetudine; præsertim cum id minime verisimile sit, attentâ rerum ipsarum naturâ & conditione. Sufficiebat Ecclesijs antiqua sue libertatis possessio, varijs Canonibus, Constitutionibus Regijs, & Arrestis confirmata.

Quin, etiam si facultas fruendi redditibus bonorum Ecclesiasticorum, & conferendi beneficiorum Ecclesiasticorum jure proprio, & ut ita dicam, naturali, non pertineret ad Ecclesiam, sufficeret ipsi pacifica triginta annorum possessio, nullis alijs titulis prolatis juxta leges Ecclesiasticas & civiles. Placuit huic sanctæ & magnæ Synodo (verba sunt octavæ Synodi Generalis Can. 18. extraduct. Anallalij Bibliothecarij) ut res, vel privilegia, quæ Dei Ecclesijs ex longa consuetudine pertinent, & sive à Diva recordationis Imperatoribus, sive ab alijs Dei Cultoribus in scriptis, vel sine scriptis donata, & ab eis per triginta annos possessa sunt, nequaquam à potestate Præ-

sulis quæcunque persona secularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta qualibet auferat; sed sint omnia in potestate Præfatus, quæcunque intra triginta annorum spatium ab Ecclesijs possessa fuisse nesciuntur. Quisquis ergo secularium contra præsentem definitionem egerit, tanquam sacrilegus iudicetur, & donec se correxerit, & Ecclesijs propria privilegia, seu res restituerit, & reservaverit, anathema sit.

277. Hæc Canonica consona sunt edita & Constitutiones Regum Christianissimorum, Ecclesias liberantium ab onere exhibendi instrumenta iurum, & immunitatum, quibus fruebantur; ut videre est in actis Cleri Gallicani tom. 3. par. 4. cap. 3. n. 25. cap. 9. n. 4. & seq.

276. Quapropter Syndicus Occitaniz anno 1638. documenta proferens, libertatem Ecclesiarum illius Provincie confirmantia, protestatus est initio sui Inventarii publicis typis editi, se nequaquam acquiescere Arresto id præcipienti, sed potius velle illius abrogationem prolequi, si sibi liceret. Adiecit, eos esse Provincie illius mores, quibuscum Coronæ Franciæ accesserat, ut nunquam titulos, seu instrumenta exhibere teneretur ad comprobandas nativas suas libertates, aliavæ, quibus iure communi potiebatur. Itaque ex productis documentis perperam inferretur, Ecclesias liberas ejusmodi probationibus indiguissæ.

277. Non potest etiam colligi, Clerum Gallicanum Regem Christianissimum tanquam proprium, multo minus tanquam unicum ejus controversiæ Iudicem agnovisse. dum Regiam autoritatē adversus Regios Officiales injuriam Ecclesijs liberis inferentes imploravit; eam nimirum à Ludovico XIII. interponendum, eo minus dubitans, quod à nullo ex suis unquam Prædecessoribus Ecclesiæ in similibus occasionibus fuisset denegata, sed cuncti ferè Reges Ministros suos propria commoda, prætextu Regiorum iurum, in præjudicium Ecclesiæ amplificare conantes, cohibuissent, quod varia testantur edita, Arresta, Constitutiones, & litteræ. Quapropter sua Majestatis religioni & æquitati minime diffidentes, protestationes in alijs negotijs præmissas, ut à Bertrando Aduensi Episcopo Ecclesiastica jurisdictionis defensor adversus Petrum de Cunerijs Advocatum Regium anno 1329. & à Comitibus Cleri Gallicani Meloduni anno 1579. congregati factum fuerat, reverentiæ causâ omiserunt. Protestatione præmissa, inquit Aduensis Episcopus, quod quidquid dicturus sum, volo dicere non ad subeundum quodcunque iudicium, sed solum ad Domini Regis, & aliorum assistentium consensum informandam. Comitibus verò Melodunenſibus inter alia Cleri Gal. tom. 5. par. 8. tit. 2. sic habent: In instruendis articulis disciplinam, aut regimen spectantibus, cavendum erit, ne qua Regi circa hæc tribuatur jurisdictio, quam ne sua quidem Majestas sibi tribui petat; sed solum humiliter rogabitur, ut articuloꝝ à Clero constitutorum executionem auctoritate sua communiat, omnibusque suis Officialibus, & alijs præcipiat, quod auxilium præstent, ubi ab eis requiretur & non alias.

278. Obijci rursus posset, quod Regalia sit jus Regium; prout contendit Natalis Alexander,

in hanc rem ita differens de Regalia, ubi de illius extensione quæſtio est, ad unam consuetudinem non est attendendum, sed ad titulos fundamentales & inconcussos juris illius, scilicet ad titulum Custodiæ, ac defensionis Ecclesiarum, & bonorum Ecclesiasticorum ab earum fundatione Regibus competentem; ad leges Gallicas feudorum, quæ cum temporales sint & civiles, à solius Regis autoritate pendet earum extensio ad omnes ditionum suarum provincias; ad supremum Regis dominium in bona omnia temporalia subditorum, & ipsarum Ecclesiarum. Quæ bona ijs subjacent legibus, quæ Reges tulerint; & in toto Regno servari voluerint. Porro jus Custodiæ, & Defensionis omnium Ecclesiarum, & bonorum temporalium, quæ Regum munificentia, vel permissione possident, Regibus ab ipsarum Ecclesiarum fundatione competit. Supremum dominium in ipsarum bona æque ac ceterorum subditorum suorum sibi jure vendicant; feuda cum possideant, subjacent legibus feudorum: cur itaque diverso jure habeantur? Cur; cum ad ideam Regni corpus pertineant, ejusdem reverentiæ Majestatis, ac potestate contineantur, ipsæ legibus quoad temporalia, & externam Politiam non regantur, sicut ipsæ quoad sacram Politiam administrantur?

Verum Author præcitatae Responsionis à n. 279. optimè reponit, errorem gravi censurâ notandum esse, quod Regalia, præsertim quoad beneficiorum absolutam collationem, sit jus Regium, in eo sensu, ut Regi tanquam Regi competat, aut ut Rex propria autoritate possit eam sibi in Ecclesijs tribuere. Iniquum, ut omnes redditus Ecclesiastici & beneficiorum curam animarum non habentium collationes Regi adjudicentur. sub prætextu, quod Ecclesiæ aliqua feuda possideant, licet in provinciis, in quibus generali feudorum lege Domini non habent ulum fructum bonorum feudaliū post mortem Vassalli, polita sint. Nihil tam repugnat officio Custodis ac Defensoris, quàm ut fructus omnes usurpet, quos custodire ac defendere tenebatur; maxime cum non alia præstatur Ecclesijs opera, quàm quæ subditis omnibus à Principe debetur.

280. Sed quid intolerabilius, quàm quod inter leges Gallicas feudorum recensentur usufructus omnium bonorum Ecclesiasticorum, etiam non feudaliū, omnes redditus, etiam decimæ & oblationes, nec non omnium beneficiorum curam animarum non habentium collatio pleno jure; & prætextu, quod leges feudales temporales sint & civiles, à solius Regis autoritate pendere earum extensio ad omnes ditionum suarum provincias dicitur, nisi forte id postulare universæ Reipublicæ bonum. Equis non videt, periculosam in Regno perturbationem exortituram, si Provinciarum jura, mores, instituta, legesque commutentur, & quæ in una Provincia vigent, in aliam ab eis abhorrentem, intrudantur? Nonne leges Gallicæ feudorum, & emphyteusium vetant, ne quid oneris Vassalli

lo, & emphyteutæ adjiciatur, præter id, quod in traditionis instrumento appositum est, aut appositum fuisse, ex antiqua consuetudine, vel ex certis documentis colligitur? Quo jure igitur in Aquitaniam, Occitaniam, Provinciam, Delphinatum de novo induceretur, ut mortuo Vasallo, Dominus fructus feudi, reliquorumque omnium ejus bonorum, quamvis non feudalium, imò omnium ejus jurium exercitium sibi tribueret? Porro si pietas ac religio non suadet, ut mitius agatur cum Ecclesijs, quam cum hominibus secularibus, obster saltem justitia, ne pejus habeantur: & si bonorum temporalium Ecclesiæ, quamvis sacrorum, non habetur ratio, parcatur saltem juri spiritali Clericos ad officia & ministeria Ecclesiastica deputandi, quod certe inter leges feudales, præsertim cum sit pleno jure, nescio, quomodo sine rubore conscripserit Theologus Catholicus.

281. Nota disjunctionem illam, *vel permiserint*. Ruinosis ædibus, quæ dum restaurare conaris, collabuntur, simile est hujus dissertationis systema. Videt interdum Dissertator doctrinæ suæ defectus, (quis enim non videret) supplere conatur, sed supplementa rimas dilatant. Sciebat, maximam bonorum Ecclesiasticorum partem, in illis præsertim provincijs, ad quas ex novo extenditur Regalia, non fuisse à Regibus Christianissimis datam, eoque nomine non posse suam Majestatem Ecclesiarum, dum vacant, fructus suos facere, ac beneficia pleno jure conferre. Quamobrem alium titulum adjunxit, scilicet, quod Ecclesiæ bona sua Regum Christianorum permissione possideant. Sed quàm vanus sit iste titulus, quis non videt? Num enim, quia Reges permittunt, ut Clerus decimas percipiat, quæ ipsi assignatæ sunt, ut hæc ratione, qui Altari serviunt, de Altari viverent juxta Divini juris statutum; pro hac permissione illorum Majestas decimas jure Regio percipiet, cum vacaverit Sedes Episcopalis? Num etiam si de alijs bonis intelligatur ea permissio, quia sinunt Principes, ut fideles suorum bonorum partem Deo, à quo cuncta acceperunt, reddant, vel ad Ecclesias conferant, eorum bonorum usum fructum, vacante Sede, sibi vendicabunt, quamvis amortizata sint, & amortizationis pretium sit persolutum? Olim pij Principes etiam proprijs juribus cedebant, dum donationes ab eorum subditis in favorem Ecclesiarum fiebant. Modò suæ Majestati suadet, ut onera insolita bonis Ecclesiæ datis imponat: ita scilicet Regiam Majestatem, vel pietatem inflamment ejus Consiliarij, nec non Iurisperiti, & Theologi Aulici.

282. Opponitur denique, quod jam ante declarationem Christianissimi Regis anno 1673. editam Jurisconsulti, Magistratusque doctissimi, Guido Faber, Pitracius Servinus, Bigonius in supremo senatu Advocati Catholici, Senatus universus, Magni Consilij Patres, Consistoriani Comites, & post declarationem illam quotquot de re beneficiaria scripsere, vel in Senatu dixere, propugnarent jus

Regaliæ esse Regium, pertinereque ad Coronam, atque ad omnes Ecclesias, quæ oneroso titulo non sunt exemptæ, absque discrimine porrigi.

Verùm Author præfata Responsionis cit. art. 5. §. 22. à n. 75. optimè reponit, neque antiquos esse istos Autores, neque à suspensione quæ sita proprij commodi immunes res. Pitracius namque primus, licet irritum conatu, ut notat Pasquierius tentavit sub finem proximè elapsi sæculi Regaliam in omnes Ecclesias invehere. Cur ei, aut sequentibus Advocatis Regijs, vel novis Jurisconsultis & Theologis, quos merito prædictus Pasquierius adulescentes Aulæ appellat, potius assentientem, quàm antiquis Advocatis Regijs, consuetudine tantum ac possessione jus Regum Christianissimorum defendentibus, aut Regalistis minus suspectis, quorum multi, cum Regijs officiis fungerentur, ad tuenda jura Regia erant obstricti?

Inprimis Pasquierius celeberrimos eorum patronos in Parlamento Parisiensi, & Advocatos Regios erat in Camera Comptorum, atque adeo jus Regis Christianissimi circa Regalia ignorare non poterat; eaque tueri ad proprium ipsius & officium, & commodum pertinebat; cum enim auctoritate illius Camera recipere fructus Ecclesiarum vacantium, & Regaliæ subiectarum, atque apud illam redderentur eorum rationes, atque adhuc in Regesta ejus referenda essent juramenta fidelitatis ab illis Episcopis præstita, quorum Ecclesiæ juri Regaliæ subiectabant, plurimum crevisset Regiorum in illa Curia Officialium emolumenta, si Regalia fuisset ad omnes Ecclesias porrecta. Attamen Advocatus ille Regijs veritatem cupiditati præferens, opinionem, quæ Regi Christianissimo Regaliam in omnibus Ecclesijs tribuebat, erroneam declaravit, ejusque sectatores adulescentes Aulæ appellavit.

Eadem jura & tueri debuerat, neque ignorare potuerat Egidius le Maistre in Senatu Parisiensi, in quo lites circa Regaliæ usum emergentes ex antiqua consuetudine tractantur, primò Caufidicus, tum Advocatus Regius, deinde Protopræses. In eodem Senatu Consiliarius erat Ruzos, Præses Guimerius, Glossæ Pragmaticæ sanctionis, ut vulgò creditur, Author; Præses item Joannes de Selva.

Regius apud Cenomannos Procurator erat Joannes Feralus, qui tract. de jurib. & privilegijs Regni Franc. privileg. 5. & decretum Concilij Lugunensis de Regalia intelligit, & jus illud ad Ecclesias certas restringit his verbis: *Quintum jus Litorum est, quod Rex in Ecclesijs capit Regalia: & est hoc approbatum in decreto Basiliensi. Tit. de Annatis vers. item, quod dicta quinta pars. Et in his tuerentur, qui antiqua consuetudine usi sunt. Cap. Generali. Extra. De elect. lib. 6. Specialis est allegatio Spreng. tit. De Legato §. Nunc tractemus. vers. Sed numquid Legatus; dum specialiter loquitur de Rege Franc. & ejus jure vendicandi in quibusdam Ecclesijs vacantibus collationem beneficiorum ad ipsas spectantem.*

287. In Senatu Burdegalensi primum, a
inde in Senatu Tolosano Senator fuit Guillel-
mus Benedictus, qui in Repetitione in cap. Ray-
matus. De Testamentis. verb. Uxorem. Decif. 2.
n. 78. scripsit his verbis: Quo iure in dictis Ec-
clesijs Regalia/subiectis, secundum aliquos dat
licentiam eligendi Pontificem, prius ei denunciata
morte Praelati, iuxta plene dicta per Panormita-
num in cap. 1. & Cap. Cum terra. De elect. Et
pendente vacatione Ecclesiae facit Rex fructus suos,
atque beneficia confert ad collationem Episcopi per-
tinentia, tamen non curata: Sed in alijs Ecclesijs
hocius Reges non habent, licet Pontificales sint, &
sint in Regno.

289. Antonius Fabricius Bleyianus in Academia Valentiniana Professor lib. 1. in Theor. & Prax. Beneficiorum Ecclesiastic. tit. 9. n. 38. & 39. ait: *Quod vero attinet ad amplitudinem (Regaliæ) ea ex circumstantiis rerum, locorum, modorum, & temporum dependet. Rerum, inquam, quia non solum fructus naturales temporalium, pro quibus ab Ecclesiasticis recognoscitur Princeps, juri Regaliæ cedunt, verum etiam civiles. Imò & interdum provenientes ex spiritualibus, sive annexam habentibus spiritualitatem: hoc enim in decimis ostendit Choppinus in dicto lib. 2. de privileg. Rustic. par. 1. C. 11. art. 4. Videri etiam potest Ragueau in Academia Bitturicensi Juris Professor in Indice Iurium Regiorum verbo. Droit de Regale.*

291. Denique cum hic tractemus de materia,

S. V.

Coronidis loco non importunum visum 292.
 (est. huius tertii articulo subtexere conclu-

Neque ipem illam eripere valent, quæ
interdum, maximè autem temporibus poste-
rioribus intercesse-
runt diffidia. Ea enim est
mortalium omnium conditio, ut neque qui
perfectionis Christianæ fastigium affectui vi-
dentur, imperturbabili pace perenniter
gaudeant, quamdiu in hoc mundo versan-
tur. Propria civium Hierusalem cælestis
est illa felicitas. Sed quemadmodum arbo-
res à ventis exagitatae radices aliis defigunt;

ita inter electos dissensiones strictiori concordiae non raro viam sternunt.

294. Fatendum est, in Gallia fuisse à quibusdam tentata nonnulla, quae si longius, ac latius progressa fuissent, non solum Communionis Ecclesiasticae, sed & fidei iacturam tandem invexissent. Nam praeter libellum Richerij de Ecclesiastica & Polit. potestate, à duobus Concilijs Provincialibus damnatum, tanquam multas continentem propositiones, expositiones & allegationes falsas, erroneas, scandalosas, schismaticas, & ut sonant, haereticas: praeter eorum fortè opera, quos Richerium in suas partes traxisse cum vehementi suspitione schismatis, narrat Henricus Spondanus ad annum 1612. num. 3. Praeter duo volumina de libertatibus Ecclesiae Gallicanae à pluribus Episcopis die 14. Februarij anno 1639. hac censurà notata: Volumen utrumque ferè per omnia comitata noxium, haereticum passim, schismaticum, impium, verbo Dei frequenter contrarium, Hierarchiae Ecclesiasticae, & disciplinae Sacramentorum, & sacrorum rituum destrudivum, sanctae Sedis Apostolicae, gloriosissimo Regi nostro, Sacerdotibus Dei, & Ecclesiastico Ordini, ipsique adeo Ecclesiae Gallicanae injuriosum, ac periculosissimum, scandalo plenum, à nobis publico consensu iudicatum vobis significamus. Praeter illa, inquam, sparsa sunt identidem alia schismatis & haereticis semina, quale illud erat, ejus confutationem ante aliquot annos vidimus cum hoc titulo: *Memoriale quo in compendio Regi exhibebatur, quod schismatica illa, & haeretica Maxima, quam in hoc Processu stabilendam, praetensum fuit (quae fuit promulgata in Parlamento Parisijs 12. Decembris proximi anno 1664. scilicet, quod Principes saeculares jus habeant, ac potestatem, ad iudicandum, ac decidendum de fidei dogmatibus, ac Ecclesiastica disciplina) non est fundata, nisi in defectibus probationibus, quae omnes vel abata contra veritatem, vel cum sophismate retorae, vel artificio ita deducit, vel contra rumbum proposita, vel ab Haereticorum exemplis, vel à personis in fide suspectis.*

295. Contra disciplinam autem, & jurisdictionem Ecclesiasticam quot continentur dogmata in laicorum praesertim tribunalia saecularia frequentantium libris v. g. in tractatu Caroli Feyreti, in supra dictis voluminibus de libertatibus Ecclesiae Gallicanae, & alijs. Quodque maxime dolendum est, immanes illi errores & injuriae, ipsaque demum Ecclesiae servitus specioso libertatum Ecclesiae Gallicanae titulo insigniuntur. Non possum non tristitia affici, cum inter legendos, Laicorum propria commoda in imminuenda Ecclesiastica potestate sectantium, libros similia occurrunt: sed longè gravius fero, quod, qui Clero adscripti sunt, ac privilegijs Clericalibus gaudere volunt, Ecclesiae dignitatem, & auctoritatem deprimere studeant, etiam dum ejus beneficia sibi asserere contendunt.

296. Utinam Clerus Gallicanus Majorum suorum vestigijs inhaerens ad arcendos errores, & ad retinendam partem illam jurisdictionis, quae nondum illis ablata est, curam & operam suam potius conferat, quam ad circum-

scribendam Capitis sui potestatem; ne forte, quod plerumque accidit, si ipse debita Petri suo reverentiae delit, à filiis suis graves patiatum contumelias. Quomodo enim Fideles juxta Divi Pauli praeceptum obediant, & subiacebunt Episcopis, quos supremi Ecclesiae Pastoris partim obedientiam detestantur, partim metas ei brevissimas ponere viderint? Interest famae Augustissimi illius Cleri, ut, quod ab aliquibus ex ipso adversus Summum Pontificem pro illorum juribus Summum Pontificem gestum est, ab alijs, qui nec mandatum, nec consensum praestiterant, minime ratum habeatur; sed ab omnibus potius oblationi mandetur.

Maximi etiam interest gloriae Regis Christianissimi, ne praedictorum Antistithum declarationi patrocinetur. Cum enim de constanti non solum retinenda, sed etiam propugnanda fidei Catholicae, atque Ecclesiae proposito sibi certo confici sit, ejusque illustria edat argumenta, cur eam voluntatem, aut voluntatis constantiam in suspensionem publicam vocet, significans, se doctrinam illam timere, quae Reges, & Principes haec, aut Ecclesiae hostes, emendationis incapaces, per temporales poenas ad officium suum reduci per Ecclesiam posse, tradit?

Sed possitne Princeps tantà sapientia praeditus non advertere, ex Cleri sui sententia plus periculi, si non sibi, nimirum potentissimo, saltem suis successoribus, quam Romanis Pontificibus imminere? Nemo enim Catholicus dubitat, potestatem B. Petri, ejusque Successorum à Christo Domino immediate oriri, atque adeo, ut ait Nicolaus I. ep. 8. Privilegia ipsius Sedis, vel Ecclesiae, perpetua sunt, Divinitus dicata, atque plantata sunt, impingi possunt, transferri non possunt, trahi possunt, erui non possunt. Si ergo Summum Pontificem à Christo constitutum omnium fidelium Pastorem & rectorem, ejusque Vicarium immediatum, deponi à Concilio Generali posse admitamus, multo facilius Regem à Comitibus Generalibus exauthorari posse, concedendum erit, cum non nisi mediatè à Deo principatum obtineat. Nam quantumcunque protestentur moderni, se in tuto positam censere Regiam Dignitatem, non defuerunt etiam Gallicani Scriptores, qui assererent, Monarchiam illius Regni Aristocratia temperatam; idque de facto patuisse, quando Regnum ad alienas familias translatum est, contemptis propinquoibus Regum defunctorum cognatis: nec ulla potest verisimilis ratio assignari, quae Papae validius, quam in Regis favorem non militet, si aequa lance pendatur.

Ita senserunt etiam Regum adversus Summos Pontifices defensores, v. g. Jacobus Almain in tract. de auctorit. Ecclesiae cap. 1. tertium hoc corollarium statuit. *Tota Communitas potestatem habet super Principem ab ea constitutum, quae eum, si non in edificationem, sed in destructionem polstia regat, deponere potest, alias non esset in ea sufficiens potestas, se conservandi, & ista potestate Communitas quondam usque, Regem suum deposuit, non tam pro criminibus, quam pro*

pro eo, quod tanto regimini inutilis esset, &c.

300. Omnium denique Fidelium paci, & quieti expedit, ne de supremi Pastoris sententiâ dubitare doceatur, ac tanquam parvuli fluctuantes circumferantur omni vento doctrinæ, donec suborientes fortè fidei questionibus Generalis Concilij, quod vix post unum, aut alterum sæculum celebrandum sperent, irreformabili iudicio fuerint definitæ, aut communi disperforum per mundum universum Prælatorum, quorum suffragia rescire difficile, conciliare difficilior sit, consensu diremptæ.

331. Et quicunque viderit, vel audierit, quoddam Rex & Episcopi Apostolicæ Sedis Summum Pontificem obaudiunt, & honorant, & promptius & humiliter eis subiecti sui obediunt. Hincmarus episc.

ad Nicol. Papam, quæ est 16. tom. 2. edit. Sirm.

De illis, qui, ut Summum Pontificem ab executione Canonis Lugdunensis Regali- am extendere prohibentis deterreant, odio- sam, quam confutare conati sumus, do- Arinam importunè obijciunt, opportunè dicet Innocentius XI. cum Paschali 2. epist. quæ est ad Archiepiscopum Poloniæ: Numquid hæc nos commodi nostri professione requirimus, & non unitatis Catholicæ statum firmamentum? Possunt Apostolicam Sedem contemnere, possunt adversum nos calcaneum elevare, datum à Deo privilegium evertere, vel auferre non possunt, quod Petro dictum est: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam; Et: Tibi dabo claves Regni celorum.

FINIS
ARTICULI TERTII.

Tttt AR.